

LATVIJA UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
SOCIOLOĢIJAS NODAĻA

**FOTOGRĀFIJA KĀ RADOŠS UN EFEKTĪVS
INDIVĪDU KOMUNIKĀCIJAS VEIDS
MŪSDIENU SABIEDRĪBĀ**

BAKALAURA DARBS

Autors: Laura Lauziniece

Stud. apl. 1106075

Darba vadītājs: Latvijas Universitātes Sociālo Zinātņu
fakultātes Socioloģijas nodaļas docente

Baiba Bela- Krūmiņa

RĪGA 2009

ANOTĀCIJA

Fotogrāfijas nozīme pēdējo gadu un gadsimtu laikā ir krasi mainījusies, mūsdienās bieži vien tiek fotografēts gandrīz viss un konkrētu indivīdu pieredzē iemūžinātais materiāls nekavējoties tiek ievietots internetā, savukārt citi indivīdi to apskata, vērtē un komentē. Pēdējo gadu laikā ļoti populāra kļuvusi tāda parādība kā fotoblogs.

Tādēļ izvirzītais **darba mērķis** ir izpētīt mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda praksi izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli, kā arī noskaidrot un analizēt galvenās tendences fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izmantojumā.

Lai saprastu mūsdienu pasaulē dzīvojoša indivīda aizraušanos ar fotogrāfiju, tika izvirzīti sekojoši **pētījuma jautājumi**: 1. Kādā veidā indivīds veido un realizē fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli? 2. Interneta vidē arvien vairāk parādās domubiedru grupas un blogi, kur cilvēki sevi izpauž caur fotogrāfiju; Vai fotogrāfija ir radošs un efektīvs komunikācijas līdzeklis, vai tomēr nav?

Darbu veido ievads, trīs daļas, secinājumi, izmantotās literatūras saraksts un četri pielikumi. Pirmajā daļā tiek aplūkota fotogrāfijas loma un tās sociālais lietojums, realitātes un fotogrāfijas attiecības, fotogrāfija kā vēstījuma un komunikācijas līdzeklis, fotobloga un fotogrāfiju ievietošanas internetā apraksts. Otrā daļa veltīta pētījumā izmantotās metodoloģijas aprakstam, savukārt trešajā daļā tiek veikta pētījuma datu analīze un interpretācija.

Tika veikta triju fotoblogu analīze portālā fotOblog.lv, kā arī divas daļēji strukturētas, padziļinātas intervijas ar apskatīto fotoblogu autoriem. Tika analizētas apskatīto *blogeru* aktivitātes un radošās izpausmes veids, kas ļāva pievērst uzmanību tām nozīmēm, ko komunicē fotogrāfijas. Visi respondenti pēdējo sešu mēnešu vai gada periodā regulāri ievieto savas fotogrāfijas fotoblogā, pauž savu viedokli, rakstot komentārus, kā arī ļauj citiem diskutēt par ievietotajām fotogrāfijām. Kopā analizētas 283 fotogrāfijas un to komentāri.

Kopumā secināts, ka fotogrāfija spēj paust datus, kas paplašina indivīdu sociālo procesu saprašanu, ar fotogrāfijas palīdzību tiek pozicionēta autora vai skatītāja sociālā nostāja, kultūra un gaume, veikta sociālā mijiedarbība, kā arī, pateicoties fotogrāfijai, indivīdiem paplašinās draugu un paziņu loks. Secināts arī, ka fotogrāfija ir gan radošs, gan arī efektīvs komunikācijas veids.

ANNOTATION

The importance of photography has sharply changed in recent years and centuries, nowadays very often pictures are taken of almost everything and some individuals put this material in internet directly, but some examine, evaluate and comment it. In recent years very popular has become such concept as photoblog.

Therefore, the **aim** of the work is to investigate practice of individual of today's society to use photography as means of communication, as well as to clarify and analyze main tendencies of photography as means of communication.

To understand today's society individual's rave of photography, there were brought forward the following **questions of investigation**:

1. How the individual makes and realizes photography as means of communication?
2. More often there are appearing blogs and groups in the internet where people express themselves through photography. Is photography creative and effective means of communication or not?

The work consists of three chapters, conclusions, bibliography and four attachments. The first chapter deals with the role of photography and its social use, the relationship of photography and reality, photography as means of message and communication and description of photoblog and placing photos in the internet. The second chapter consists of description of methodology used in research; the third chapter is devoted to analysis and interpretation of collected data.

There were analyzed three photoblogs in portal fotOblog.lv, as well as organized two partly structured, extended interviews with the authors of examined photoblogs. The author analyzed activities and ways of creativity's expression of examined *bloggers* that allowed attracting the attention to those meanings that are communicated through photography. All respondents regularly place their photos in photoblogs, express their opinion by writing commentaries, as well as allow others to evaluate and comment their photos. All in all there were analyzed 283 photos and their comments.

It was concluded that photography can express information that helps individuals to widen the understanding of social processes, with the help of photography the author expresses his or viewer's social attitude, culture and taste; photography carries out social interaction, as well as helps the individual to get new friends and acquaintances. It was concluded that photography is creative and effective form of communication.

SATURS

IEVADS	5
1. TEORĒTISKAIS PĒTĪJUMA PAMATOJUMS	8
1.1. Fotogrāfijas sociālā loma un tās sociālais lietojums.....	8
1.2. Realitātes un fotogrāfijas attiecības.....	12
1.3. Fotogrāfija kā vēstījuma un komunikācijas līdzeklis	16
1.4. Kas ir fotoblogs? Fotogrāfiju ievietošana internetā.....	20
2. PĒTĪJUMĀ IZMANTOTĀ METODOLOĢIJA.....	25
2.1. Vizuālās pētījuma metodes.....	25
2.2. Intervija.....	28
2.3. Empīriskā pētījuma gaita.....	30
3. PĒTĪJUMA DATU ANALĪZE UN INTERPRETĀCIJA.....	35
3.1. FotOblog.lv ideja un uzbūve	35
3.2. Apskatītā vizuālā materiāla raksturojums.....	36
3.2.1. I_Inas fotoblogs	36
3.2.2. netjan fotoblogs	37
3.2.3. Eltona fotoblogs.....	38
3.3. Visbiežāk attēlotais un komentētais fotogrāfijās.....	38
3.4. Fotogrāfijas spēja paust datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu.....	43
3.5. Autora un skatītāju savstarpējā sociālās nostājas, kultūras vai gaumes paušana	47
3.6. Sociālā mijiedarbība ar fotogrāfijas palīdzību.....	51
3.7. Fotogrāfijas nosaukuma nozīme	54
3.8. Draugu vai paziņu loka paplašināšanās pateicoties fotogrāfijai.....	56
3.9. Autoru vēlme radoši izpausties un komunicēt ar fotogrāfijas palīdzību	57
SECINĀJUMI	62
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	66
PIELIKUMI.....	68
1. pielikums.Fotoblog.lv lietotāja profila paraugs.....	69
2. pielikums.FotOgalerijas paraugs	70
3. pielikums.Intervijas jautājumi	71
4. Pielikums.Intervija.....	73

IEVADS

Mēs dzīvojam moderno tehnoloģiju laikmetā, kas producē straujas ekonomiskas un sociālas pārmaiņas. Lai spētu visam izsekot un tvert nerimstošos jauninājumus, indivīdam ir jābūt fleksiblām un mobilām. Mūsdienās dzīve rit nepārtrauktā kustībā, arī māksla, konkrēti indivīdu aizraušanās ar fotomākslu kļuvusi dinamiskāka. Attīstoties tehnoloģijām, attīstās arī fotogrāfijas radīšanas, demonstrēšanas, apskatīšanas un vērtēšanas procesi.

Sākotnēji autore vēlējās izpētīt fotogrāfijas straujo popularitāti. Mūsdienās, kad tik populāra kļuvusi interneta vide, kuru apmeklē gandrīz visi cilvēki, sākot ar bērniem, līdz pat sirmgalvjiem, kas izmanto tur piedāvātās iespējas, lai studētu, iegūtu informāciju, pavadītu brīvo laiku vai vienkārši satiktos ar draugiem un kolēģiem, pavisam ne tik mazsvarīga loma ir arī fotogrāfijai, ar kuras palīdzību ne tikai tiek pausts indivīda pasaules redzējums, bet arī efektīvi komunicēts. Pētot fotoblogus darba autore pamanīja pavisam citu, interesantu fotogrāfijas lietošanas modeli. Indivīdi fotoblogos aktīvi ievieto savas radītās fotogrāfijas, citi cilvēki tās raksturo, vērtē, komentē, rezultātā radot sarunu un diskusiju. Autore savā bakalaura darbā izlēma pievērsties fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izpētei, jo tas ir ļoti būtisks un pavisam ne mazsvarīgs radošas pašizpausmes un komunikācijas veids un pavisam interesanta komunikācijas forma mūsdienās.

Fotogrāfijas nozīme pēdējo gadu un gadsimtu laikā ir krasi mainījusies, ja senāk tā tika uztverta kā līdzeklis ģimenes iemūžināšanai ikgadējā radu salidojumā, tad mūsdienās bieži vien tiek fotografēts gandrīz viss un konkrētu indivīdu pieredzē iemūžinātais materiāls nekavējoties tiek ievietots internetā, savukārt citi indivīdi to apskata, vērtē un komentē. Fotogrāfijas straujais mūžs salīdzināms ar intensīvo ikdienu, kuru mūsdienās piedzīvo ikviens indivīds. Autore izvēlējās pētīt komunikāciju fotoblogā, kas tiek praktizēta ar fotogrāfijas palīdzību, izmantojot to gan kā pašizpausmes, gan kā komunikācijas līdzekli.

Nepārprotami ar katru dienu arvien populārākas kļūst ne tikai domubiedru grupas vai publiskās dienasgrāmatas interneta vidē, liela nozīme ir arī dažāda veida blogiem un fotoblogiem. Fotoblogu ir tik daudz, ka ar tiem iespējams saskāries ikviens interneta lietotājs. Sastopami arī tādi fotoblogeri, kuri fotografē gandrīz katru dienu, intensīvi ievieto bildes savā blogā, komunicē, raksta komentārus un atbild uz komentāriem. Tā ir savdabīga tipa komunikācija, kas pavisam dīvaina varētu šķist ja ne mūsu senčiem, tad dažu iepriekšējo paaudžu radniekiem noteikti. Kāpēc fotoblogs ir tik populārs mūsdienās? Kas licis fotogrāfijai kļūt tik populārai un tik daudz cilvēkiem lietojamai? Kāpēc indivīds izvēlas izmantot tādu komunikācijas formu? Uz šiem un citiem jautājumiem autore vēlējās rast atbildes savā bakalaura darbā.

Lai saprastu mūsdienu pasaulē dzīvojoša indivīda aizraušanos ar fotogrāfiju, tika izvirzīti sekojoši **pētījuma jautājumi**:

- Kādā veidā indivīds veido un realizē fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli?
- Interneta vidē arvien vairāk parādās domubiedru grupas un blogi, kur cilvēki sevi izpauž caur fotogrāfiju; Vai fotogrāfija ir radošs un efektīvs komunikācijas līdzeklis, vai tomēr nav?

Tādēļ izvirzītais **darba mērķis** ir izpētīt mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda praksi izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli, kā arī noskaidrot un analizēt galvenās tendences fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izmantojumā.

Pētījumā pielietota vizuālā analīze, kur tiks apskatīti 3 *blogeri*, to aktivitātes un radošās izpausmes veids, kas ļaus pievērst uzmanību tām nozīmēm, ko komunicē fotogrāfijas. Tā kā mūsdienu fotogrāfija tiek izmantota kā piekļuves līdzeklis savstarpējās komunikācijas veidošanai, vērtību izpratnes un pasaules uzskatu paušanai, tad, pēc autores domām, vizuālā materiāla pētīšana fotoblogā ir veiksmīgākais variants, kā izanalizēt indivīda praksi fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izmantošanā.

Lai labāk izprastu *blogeru* motīvus un izmantotās komunikācijas īpatnības, tiks izmantota daļēji strukturēta intervija ar jau iepriekš izpētīto fotoblogu autoriem. Šādas metodes izmantošana pamatojama ar to, ka ļauj iegūt salīdzinoši strukturētu, argumentētu informāciju, bet tajā pašā laikā neierobežo respondenta personīgās pieredzes nianšes, kas sniedz iespēju piekļūt vēl nedefinētām pamatnostādnēm konkrēta jautājuma analīzē. Tas paplašina informācijas un analīzes iespēju robežas.

Vadoties pēc darbā izvēlētās metodes un izvirzītā mērķa, tika noteikti sekojoši **uzdevumi**:

1. Apzināt fotogrāfijas sociālo lomu un fotogrāfijas sociālo lietojumu, kas radikāli mainās laika posmā no 19. gadsimta. līdz 20. gadsimtam;
2. Apskatīt kā fotogrāfija tiek analizēta socioloģiski dažādu autoru interpretācijā. (Galvenokārt Sjūzenas Sontāgas, Rolāna Barta, Pjēra Burdjē un Valtera Benjamina skatījumā);
3. Analizēt teorijas par fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa lomu sabiedrībā;
4. Analizēt „fotoblogs” un „fotoblogeris” parādības aktualitāti mūsdienās;
5. Balstoties šajās teorijās un pētījumos, izveidot instrumentāriju mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda konkrētai komunikācijas caur fotogrāfiju fotoblogos izpētei;
6. Veikt fotoblogu vizuālo analīzi, kā arī daļēji strukturētas padziļinātās intervijas ar konkrētās mērķgrupas respondentiem, lai atklātu indivīdu konkrētās

komunikācijas praksi, izmantojot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli. Analizēt to, kā cilvēki argumentē, skaidro fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli.

Pētījumu iespējams iedalīt vairākos posmos:

- izziņas priekšmeta apzināšana;
- teorijas apguve un paralēla informācijas datu ieguve;
- iegūto datu analīze;
- datu analīzes rezultātu aprakstīšana.

Galvenie jēdzieni:

- **Blog** (*angļu val.*) ir radies divu vārdu: *web* (*angļu val.*) un *log* (*angļu val.*) savienojuma rezultātā. Ja šos vārdus izrunā ātri, liekot starp tiem domuzīmi: „web-log”, tad rezultātā sanāk: „blog”. Kā darbības vārds, tas tiek izmantots: *blogot*. Lietvārds: mans *blogs*. Kāds, kuram ir blogs ir *blogeris*.
- **Fotoblogeri** ir cilvēki, kuri rada fotogrāfijas un ievieto tās internetā, veidojot fotoblogu vai žurnālu.¹
- **Fotogrāfija (1)** – 1. attēlu iegūšana uz gaismjūtīgiem materiāliem ar īpašām optiskām ierīcēm; 2. foto – attēls, kas iegūts šādā veidā: fotoattēls, fotouzņēmums.²
- **Fotogrāfija (2)** - māksla, kas veido permanentu attēlu, kas uztverams kamerā Obscura un citi to izprot kā manuālu zīmējumu. Fotogrāfija tika atklāta 1822. gadā, pateicoties Žozefam Niseforam Njepsem (*Joseph Nicéphore Niepce*)³
- **Komunikācija** – 1. sazināšanās, informācijas pārraide. 2. saskarsme, saziņa; domu, priekšstatu, jūtu u.c. apmaiņa starp cilvēkiem viņu darbības procesā.⁴

Galvenie atslēgas vārdi: fotogrāfija, fotoblogs, vizuālā analīze;

¹ Cohen, R.K., (2005) What does the photoblog want? Media Culture Society. No: 27. SAGE Publications. p. 884.

² Baldunčiks, J., Pokrotiece, K. (2005) Svešvārdu vārdnīca. JUMAVA. 187. lpp.

³ Scott, C. (2000) Frederick Evans: Photography as Mediation. Journal of European Studies. No. 30. SAGE Publications. p. 35.

⁴ Baldunčiks, J., Pokrotiece, K. (2005) Svešvārdu vārdnīca. JUMAVA. 283. lpp.

1. TEORĒTISKAIS PĒTĪJUMA PAMATOJUMS

Darba sākumā izvirzīto uzdevumu risināšanai piemērotāk izmantot mikro līmeņa teorijas. Tās ļauj izprast un interpretēt individuālu sociālo procesu redzējumu. Šajā gadījumā tas palīdzēs skaidrot indivīda praksi izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli. Teorijas daļa sastāv no četrām apakšnodaļām. Pirmajā apakšnodaļā tiek apskatīta fotogrāfijas sociālā loma un tās sociālais lietojums; otrajā apakšnodaļā tiek raksturotas realitātes un fotogrāfijas attiecības; trešajā fotogrāfija tiek apskatīta kā vēstījuma un komunikācijas līdzeklis mūsdienu pasaulē, savukārt ceturtnajā apakšnodaļā veltīta interneta vidē mūsdienās tik populāro fotoblogu izpētei.

1.1. Fotogrāfijas sociālā loma un tās sociālais lietojums

Fotogrāfiju var uzskatīt kā patiesīguma un objektivitātes modeli, kas skatītājam atklāj kaut ko cita acīm pieredzētu, kaut ko notikušu, bijušu, kā arī reāli pastāvējušu. Kā minēts *Encyclopedie francaise*: „Jebkuram mākslas darbam piemīt tā radītāja personība, citiem vārdiem, fotogrāfija ir konvencionāla sistēma, kas pauž perspektīvas likumus.”⁵

Par fotogrāfijas atklājējiem tiek dēvēti francūži Žozefs Nisefors Njepse (*Joseph Nicéphore Niepce*, 1765 – 1833) un Luijs Žaks Mande Dagērs (*Louis Jacques Mande Daguerre*, 1787 – 1851) kā arī anglis Viljams Henrijs Fokss Tolbots (*William Henry Fox Talbot*, 1800 – 1877). Nisefors Njepse kopā ar brāli Klodu Njepsi ar dažādu modeļu izgatavošanu aizrāvušies jau kopš pašas jaunības, vēlāk iedziļinoties gan iekšdedzes dzinēju, gan arī fotogrāfijas pētīšanā. Īpaši atzīmējami abu brāļu pētījumi, kas saistās ar litogrāfiju. Daži biogrāfi pat apgalvo, ka tieši nodarbojoties ar litogrāfiju N. Njepss nonācis līdz fotogrāfijas atklāšanai.

Džordža Potonjē (*George Potonnie*) 1925. gadā definēja fotogrāfiju tā: „Fotogrāfija ir māksla, kas veido permanentu attēlu, kas uztverams kamerā Obscura un citi to izprot kā manuālu zīmējumu. Fotogrāfija tika atklāta 1822. gadā, pateicoties Žozefam Niseforam Njepsēm”⁶

Otra definīcija pieder Lazlo Molijam – Nadži (*Laszlo Moholy – Nagy*), kas ar jēdzienu fotogrāfija saprot: „Galvenais instruments fotografēšanas procesā nav kamera, bet gan gaismjūtīgais ķermenis; īpaši likumi un fotografēšanas metodes, saskaņā ar kurām slānis

⁵ Bourdieu, P. (1990) *Photography a middle brow art*. Stanford University press. Stanford. California. p.73.

⁶ Scott, C. (2000) *Frederick Evans: Photography as Mediation*. Journal of European Studies. No. 30. SAGE Publications. p. 35.

attiecas uz gaismas efektiem, radītiem no dažādiem materiāliem, rada līdzenu vai grumbuļainu virsmu.”⁷

Sākotnēji ar pašām pirmajām fotokamerām, kas parādījās Francijā un Anglijā 19. gadsimta četrdesmito gadu sākumā prata darboties un efektīvi tās lietot tikai paši izgudrotāji un pavisam aizrautīgie un ieinteresētie entuziasti. Tā kā tajā laikā profesionālu fotogrāfu vēl nebija, tādējādi arī iztrūka jebkādi amatieri, tāpēc fotografēšanai vai fotogrāfijas pētniecībai nebija nekāda skaidri formulēta sociāla pielietojuma. Tā tika uztverta par bezmaksas māksliniecisku nodarbi, ko savukārt sabiedrība vēl neuztvēra kā mākslas veidu.

Tikai pēc tam, kad industrializēšanās procesa rezultātā fotogrāfa darbība tika atzīta un tai rasts sociāls pielietojums, fotogrāfija sevi pieteica kā ne mazāk būtisku un svarīgu mākslas veidu. 18. gadsimta beigās un 19. gadsimta sākumā fotogrāfijas attīstību un progresu veicināja vairāki faktori. Kā vienu no svarīgākajiem var minēt rūpniecības apvērsumu Anglijā, arī franču buržuāzisko revolūciju, kas neapšaubāmi veica būtiskas izmaiņas sabiedrībā, iznīcinot iepriekšējās feodālās attiecības.

Izmaiņas ekonomiskajā un politiskajā nozarē atstāja iespaidu arī uz zinātni, veicinot tās straujāku attīstību. Rezultātā 19. gadsimta astoņdesmitie gadi piedāvāja plašas iespējas katram, kurš vēlējās izmēģināt savas spējas fotogrāfijas arodā. Svarīgi pieminēt arī to, ka fotoplates un fotopapīru sāka ražot rūpnieciski, kas neapšaubāmi atviegloja ne tikai fotogrāfa darbu, bet arī piedāvāja neticami plašas iespējas un darbības variantus fotoamatieru kustībai.

Mārtiņš Bulcers rakstīja: „Fotogrāfija izplatījās ar lielu ātrumu, atrada sev draugus visās ļaužu šķirās, jo līdz ar to radās nesalīdzināmi lētāks līdzeklis portretu izgatavošanai nekā gleznošanai. Līdzšinējā bagāto šķiru priekšrocība kļuva par katram iespējamu lietu.”⁸ Ja sākotnēji fotogrāfija tika izmantota galvenokārt portretu un pilsētas ainavu fotografēšanai, tad 19. gadsimta otrajā pusē tā bija ieguvusi daudzveidīgāku raksturu un pielietojumu. Fotogrāfiju sāka izmantot medicīnā, tiesu ekspertīzē, zinātnē, arheoloģijā, astronomijā, kā arī citās nozarēs. Arī portretu uzņemšanai tika vērienīgi izmantota fotogrāfija. „Kaut arī pirmās fotogrāfijas Eiropā bija portreti, no 1840. gada līdz 1860. gadam tās bija buržuāzijas dominējošais elements.”⁹

Ir aizritējis pietiekami ilgs laiks kopš tika atklāta fotogrāfija, taču, piemēram, kāzu bildei vēl joprojām netiek piešķirta mazāka nozīme kā laulības zvērestam vai vārdiskajām

⁷ Scott, C. (2000) Frederick Evans: Photography as Mediation. Journal of European Studies. No. 30. SAGE Publications. p. 35.

⁸ Korsaks, P. (1985) Fotogrāfijas sākumi Latvijā 19 gadsimtā// Zeile, P. (red) Latvijas fotomāksla. Rīga. 9. lpp.

⁹ Harpers, D. (1988) Visual Sociology: Expanding Sociological Vision// The American Sociologist, p.56.

formulām, kas tiek lietotas laulību noslēgšanā. Šodien ģimenes dzīve, tās kopīgi organizētie pasākumi, aktivitātes, svinības un citi ceremoniālie pasākumi nav iedomājami bez fotoaparāta.

Sjūzena Sontāga (*Susan Sontag, 1933 – 2004*) uzskata, ka: „Senākais no fotogrāfijas izplatītākajiem pielietojumiem ir iespēja iemūžināt sasniegumus, ar ko klajā nācis indivīds kā ģimenes (vai citu kopienu) loceklis.”¹⁰ Kāds Francijā veikts socioloģisks pētījums liecina, ka lielākajā daļā mājsaimniecību ir vismaz viens fotoaparāts, savukārt, ja ģimenē ir bērni, tad iespēja, ka tās īpašumā ir fotoaparāts, ir divreiz lielāka.

Bieži vien tiek uzskatīts, ka, ja bērns nav iemūžināts fotogrāfijā, it īpaši, kad tas ir pavisam mazs, tad tas netieši norāda uz vecāku vienaldzību, tieši tāpat tulkojama pusaudža dumpinieciskuma izpausme, kad tas nevēlas fotografēties dzimšanas dienas ballītē vai neierodas uz izlaiduma kopbildes fotografēšanas pasākumu.

Fotogrāfijas nozīmes palielināšanās saistāma arī ar nukleārās ģimenes modeļa parādīšanos. Tiklīdz tā atdalījās no plašākas ģimeniskās saimes, fotogrāfija izrādījās kā brīnumlīdzeklis ģimenes dzīves vājo saišu un ekonomiskās attīstības rezultātā radušās zūdošās kopības simboliskai apstiprināšanai. Nereti tiek uzskatīts, ka fotoattēli aizvieto promesošos, citā valstī dzīvojošos vai arī izklīdušos radus. Mūsdienās ģimenes fotoalbums ir vienīgā liecība, kas palikusi pāri no paplašinātās ģimenes. Tas uzskatāms par vienīgo līdzekli, ar kura palīdzību iespējams kavēties kopīgās atmiņās, parādīt draugiem, kaimiņiem vai bērniem, kuri nekad nav redzējuši attālākos radus, dzīvojošus citā pilsētā, reģionā, valstī vai kontinentā.

Valters Benjamins (*Walter Benjamin, 1892 - 1940*) norāda, ka: „no fotoplates iespējams izgatavot lielu daudzumu attēlu; vaicāšana pēc “īstā” ir bezjēdzīga. Mirkli, kad īstuma mērogs zaudē spēku, ir mainījusies arī mākslas sociālā funkcija kopumā. Strīds, kas deviņpadsmitā gadsimta gaitā tika izcīnīts starp glezniecību un fotogrāfiju par to produktu māksliniecisko vērtību, šodien šķiet maldu pilns un jucekļīgs.”¹¹

Visu fotogrāfijas vēsturi var saistīt ar divu atšķirīgu imperatīvu sacensību: pirmais – izdaiļošana, kas nācis no daiļajām mākslām, otrs – patiesības paušana, kas saprotama kā patiesības paušanas ideāls, nācis no 19. gadsimta literatūras un žurnālistikas. „Gluži tāpat kā pērcromantisma laikmeta romānismam un reportieriem arī fotogrāfam pienācās atmaskot liekulību un apkarot analfabētismu.”¹² Sākotnēji fotogrāfs tika uztverts kā vērotājs no malas, nevis radītājs, kas pauž savu viedokli, taču pēc tam tika atklāts, ka divreiz neviens neko vienādu nespēj nofotografēt. Tāpēc pieņēmums, ka fotokamera rada bezpersonisku objektīva

¹⁰ Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 18. lpp.

¹¹ Benjamins, V. (2005) Iluminācijas. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 161. lpp.

¹² Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 107. lpp.

attēlu tika sagrauts, atzīmējot, ka fotogrāfija ne tikai apliecina to, kas reāli pastāv, bet arī to - ko un kādā veidā indivīds redz, vērtē un fiksē.

Kopš tika izgudrota fotogrāfija, pasaulē parādījusies īpatnēja vērtību – redzes heroika. Fotogrāfija ieviesa pavisam jaunu un vēsturē nebijušu brīvmākslinieciskuma modeli, ikviens indivīds varēja ļauties konkrētai, unikālai, savdabīgai un pašpārliecinātai pasaules izjūtai, atainošanai un savu vērtību paušanai.

Valters Benjamins uzskata, ka: „Fotogrāfija ir pakļauta sociālajai un materiālajai pasaulei. (...) Fotogrāfijas politiskā vara ir mehāniskās reproducēšanas ātrums, piedāvājot mākslu masām.”¹³ Attīstoties fotogrāfijai, arvien biežāk indivīds meklēja pārsteidzošus attēlus, fotogrāfi devās kultūras, rasu, šķiru un zinātnisko meklējumu laukos, lai arī cik daudz spēka, izturības un pacietības tas viņiem atņemtu, lai rezultātā ierāmētu savu pasauli un atklātu to aktīvajai, šķiriskajai un vērtējošajai pasaulei.

Kinofilmas un televīzijas pārraides parādās, nozib un pazūd, savukārt sastindzinātā fotogrāfijā attēls tajā pašā laikā ir arī priekšmets, kas pavisam nav smags, lēti un ātri pagatavojams, viegli transportējams, krājams un uzglabājams. Fotoattēli paliek atmiņā labāk nekā kustīgas bildes varbūt tāpēc, ka ir nevis laika plūduma fragments, bet gan no tā izgriezta sastāvdaļa.

Sjūzena Sontāga uzsver, ka: „Fotoattēli, mācot mums apgūt jaunu vizuālu kodu, groza un paplašina mūsu priekšstatu par to, uz ko vērts skatīties un ko esam tiesīgi vērot. Tie kalpo kā saredzēšanas gramatika un jo svarīgāk ētika.”¹⁴ Neapšaubāmi, aplūkojot fotogrāfiju, apziņa nostalģiski kavējas atmiņās. Visas fotogrāfijas ir tikušas uzņemtas pagātnē, ja ne sekundi vai minūti, tad mēnesi, gadu vai gadsimtu atpakaļ. Taču jebkura eksistējoša fotogrāfija pasaulē pavisam noteikti norāda uz pagātņi, uz kādu laiku atpakaļ. Fotogrāfija apstiprina notikušo, faktiski attēlo to, kas noteikti kādreiz jau ir noticis, bijis, kāda cita acīm redzēts un uztverts.

„Varbūt mūsos mīt nepārvarama pretestība ticībai pagātnei, vēsturei, izņemot gadījumu, ja tā ir mīta formā.”¹⁵ Fotogrāfija netieši aplāpē šo pretestību, jo to apskatot ikviens par pagātņi ir tikpat drošs kā par tagad notiekošo. Indivīds ir drošs par to, ko saskata uz papīra tikpat noteikti kā par to, ko spēj tieši tajā brīdī aptaustīt.

Iespējams, ka fotoattēls, kurš ticis uzņemts 1900. gadā, bija nozīmīgs skatītājam attēlotā priekšmeta dēļ, taču šodien visticamāk aizrauj ar to, ka tas ir uzņemts 1900. gadā.

Fotoattēls pavisam noteikti ir īpašs ar to, ka sniedz ziņas. Tas norāda uz lietām,

¹³ Dant, T., Gilloch, G. (2002) Pictures of the past: Benjamin and Barthes on photography and history. European Journal of Cultural Studies. No:5. SAGE Publications. p.20.

¹⁴ Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 11. lpp.

¹⁵ Turpat 101. lpp.

vietām, pārlicību, kas pastāv. Tas varētu būt uzskatām arī par inventāru. Fotoaparāts gan parāda īstenību, gan arī padara īstenību par pārvaldāmu, tajā pašā laikā daudziem tā var šķist nesaprotama un dažreiz tikai fotogrāfam ir pilnīgi skaidrs, kas tajā ir attēlots. Šāds pasaules uztveres modelis netieši noliedz savstarpējību un nepārtrauktību, toties ikvienu acumirkli padara par mistēriski nezināmu un uztveramu.

Katram fotoattēlam ir daudzkārsa nozīme, jo ieraugot kaut ko attēlotu fotogrāfijā indivīdam nozīmē saskarties ar potencionāli nozīmīgu vai iespaidīgu priekšmetu. Fotogrāfiju valdzinājums un to vara slēpjas faktā, ka tās vienlaikus pauž indivīda saistību ar pasauli un piedāvā pavisam bez kritikas samierināties ar to, kas ir. Katrs indivīds ir saistīts ar pasauli evolūcijas rezultātā, kas piedzīvota modernisma cīņai pret tradicionālajām estētikas vērtībām.. Daļa fotogrāfiju, kas tiek uztvertas kā patstāvīgi, pastāvoši priekšmeti ir tikpat kodolīgi, vērtīgi un pievilcīgi kā nozīmīgi mākslas darbi. Tomēr, tā kā fotogrāfijas tiek radītas vairāk, varētu pat teikt, masveidīgi, tad tās nepārprotami kalpo par kiča balstu.

Fotogrāfijas pavisam noteikti ir mobilizējošas: tās neļauj atslābt indivīda novērošanas prasmēm un padara šīs spējas arvien spēcīgākas, jaudīgākas un jūtīgākas. Fotogrāfiju būtiskākais saturs ir spēja kļūt acumirkli cilvēciskām. Vienam fotogrāfs uzlūkojams kā ideāls novērotājs, citam kā no sabiedrības nošķirts pētnieks, taču tā vienīgais un būtiskākais uzdevums ir spēt saskatīt vienkāršo, it kā skatītos ikviena garāmgājēja acīm.

1.2. Realitātes un fotogrāfijas attiecības

Kaut arī savā ziņā fotokamera tiešām tver un nevis tikai interpretē īstenību, fotoattēli ir pasaules interpretācija tieši tādā pašā mērā kā gleznas un zīmējumi. Kamēr glezna vai verbāls apraksts nekādā ziņā nevar būt nekas cits kā šauri mākslinieka izvēlēta interpretācija, tajā pašā laikā fotoattēlu iespējams uzlūkot kā mākslinieka šauri izvēlētu caurredzamību. Neņemot vērā pieņēmumu, ka fotoattēli ir tieši un parāda patiesību, tāpēc kļūstot interesanti un autoritatīvi, fotogrāfa darbam tik un tā jācīnās tāpat kā citiem mākslas veidiem – jānoskaidro attiecības ar patiesību.

Rolāns Barts (*Roland Barthes, 1915 -1980*) izšķir, ka: “Foto var būt trīs prakšu (vai trīs emociju, vai arī trīs nolūku) objekts: uzņemt, tikt fotografētam, aplūkot. *Operator* – tas ir fotogrāfs. *Spectator* – tie esam visi mēs, kas to aplūkojam avīzēs, grāmatās, albumos, arhīvos, foto kolekcijās. Un tas vai tā, kuru fotografē, ir mērķis, referents, sava veida neliels simulakrs,

ko Rolāns Barts labprāt sauc par Fotogrāfijas *Spectrum*. Pēc savas dabas fotogrāfija ir kaut kas tautoloģisks. (...) Varētu teikt, ka fotogrāfijai vienmēr nāk līdzīti tās referents.”¹⁶

Jau no pašiem pirmsākumiem fotogrāfijā tās autors ir centies iemūžināt pēc iespējas vairāk dažādus, citiem gan izprotamus, gan dažreiz arī neizprotamus motīvus. Turpmākā fotokameru tehnoloģijas industrializācija īstenoja jau sākotnējo fotogrāfijas ieceri un būtību – demokratizējot pilnīgi visu apkārt notiekošo un redzamo – pārtulkojot to ikvienam indivīdam saprotamos un aptveramos attēlos. Fotoattēls cilvēkam ļauj iemantot cita indivīda piedzīvoto pagātni, kā arī palīdz valdīt pār konkrētu telpu, kurā tas jūtas nedroši. Citiem vārdiem, fotogrāfija būtiski attīstās kopsolī ar vienu no mūsdienās cilvēkam tik aizraujošo nodarbi – tūrismu. Tādēļ mūsdienās bieži vien nav skaidrs, vai cilvēks dodas ceļojumā, lai fotografētu un iemūžinātu vietas, kurās tas ir bijis, vai arī speciāli palielina savu ceļojumu skaitu, tāpēc, ka iegādāta fotokamera.

Varētu šķist, ka fotogrāfija spēj apvērst tradicionālo redzamā kārtību (redzes priekšstatus), kas valda par visu attēlošanas tradīciju un pasaules uztveri, tomēr pēc Pjēra Burdjē (*Pierre Bourdieu, 1930 - 2002*) domām tā nav noticis. Viņš uzsver, ka: „Ikdienas prakse subordinē fotogrāfiskās izvēles tradicionālā pasaules redzējuma kategorijām un kanoniem.”¹⁷ P. Burdjē uzlūko fotogrāfiju kā pilnīgi konstruētu pasaules fiksējumu, un analizē, kādu priekšstatu dēļ fotogrāfija tiek uzskatīta par reālistisku. Tie ir mūsu priekšstati par pasauli, redzi, objektivitāti, kuru dēļ mēs uzlūkojam fotogrāfiju kā reālistisku un objektīvu.

Jautājot Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātes lektoram Ilmāram Zvirgzdam (1971), ko viņš domā par fotogrāfiju - uztveramu kā tulkojumu no objektīvās realitātes, viņš secina: „Tas ir ļoti skaisti teikts, jo būtībā fotogrāfija, pat dokumentālā, ir kaut kas vairāk nekā fiksēts laiks, telpa un bilde. Tāpēc, ka objektīvā realitāte ir visu laiku mainīga un fotogrāfs ir tas, kurš izvēlas. (...) Tā, ka fotogrāfija ir par to, kā to iztulko. Vai arī ietulko cilvēku kaut kādā raksta kontekstā, kā es to daru.”¹⁸ Secinot I. Zvirgzda teikto nākas piekrist, ka uzlūkojot fotogrāfiju, katrs cilvēks redz tajā citu realitāti, sev atbilstošu vai pieņemamu realitāti, kādu pats iztēlojas, atbilstoši savai pieredzei vai noskaņojumam, savukārt fotogrāfs, radot mākslas darbu, iemūžina objektu noteiktā, sevis izdomātā realitātē.

¹⁶ Barts, R. (2006) *Camera lucida*. Piezīme par fotogrāfiju. Tulkojumu sērija. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 19.lpp.

¹⁷ Bourdieu, P. (1990) „Photography a Middle Brow Art”, Stanford University press. Stanford, California, p.77

¹⁸ Elcere, L. (2009) Ilmārs Zvirgzds. Fotogrāfija kā kaltēta varde, laika laupīšana un realitātes tulkojums. Foto kvartāls/ Februāris, 16.lpp.

Savukārt Rolāns Barts raksta, ka: „Nedaudz ir tā it kā fotogrāfijā man būtu jālasa fotogrāfa mīti, jābrāļojas ar tiem, nemaz īsti nenoticot. Acīmredzami šie mīti cenšas (tam arī mīti kalpo) samierināt fotogrāfiju ar sabiedrību, piešķirot tai funkcijas, kas būtu arī fotogrāfa alibi. Šīs funkcijas ir: informēt, pastāvēt, pārsteigt, paziņot kaut ko, izraisīt vēlēšanos.”¹⁹

Mūsdienas nav iedomājamas bez fotokameras ģimenes īpašumā. Praktiski ikviens nozīmīgs solis, kas tiek veikts kāda ģimenes locekļa dzīvē vai visiem ģimenes locekļiem kopā - tiek iemūžināts. Sabiedrības skatījumā būtu diezgan neparasti un nepierasti, ja kāds dotos ceļojumā bez fotokameras, citiem gluži vai nesaprotami. Fotoattēli uzskatāmi kā neapstrīdams pierādījums tam, ka ceļojums tiešām ir izdevies vai vismaz noticis, ka iecere tikusi sekmīgi īstenota un ceļotājiem bijis patīess prieks par ekskursiju.

Fotogrāfija galvenokārt demonstrē patēriņu, kas norisinās ārpus ģimenes draugu, radu vai kaimiņu redzesloka robežām. Fotogrāfijai ir ne ar ko neaizstājama loma un nozīme ģimenes dzīves dokumentēšanā. Pamanāms arī tas, ka ar fotogrāfijas palīdzību katrai ģimenei ir iespēja veidot savu ģimenes portretu – hroniku, kas ir kā praktisks un bez grūtībām pārvietojams tēlu komplekts, kas gan rada pierādījumus, gan arī rod sakarības. Tas ir kā reāli noticis un iemūžināts, savukārt rādot fotogrāfijas citiem, tiek piedāvāta bijusī realitāte, kas tiek akceptēta un pieņemta, uzskatot fotogrāfiju par galveno pierādījuma avotu.

Rolāns Barts, meklējot atbildes uz jautājumiem, kas viņu piesaista skatīties uz konkrētu fotogrāfiju, atzīst: „Tā kā fotogrāfija ir un nevar būt nekas cits kā tīra nejaušība (jo tajā vienmēr attēlots kaut kas), tā – pretstatā tekstam, kurā viens pēkšņs vārds var pārvērst teikumu no apraksta pārdomās, - tūlīt parāda visas savas „detaļas”, kas arī ir etnogrāfisko zināšanu materiāls. (..) Fotogrāfija dara pieejamas infra – zināšanas: sagādā man daļējo objektu kolekciju un var veicināt manī fetišismu, jo ir kāds „es”, kas mīl zināšanas, kas izjūt pret tām mīlošu tieksmi.”²⁰

Mūsdienās fotogrāfija kļuvusi par vienu no galvenajiem līdzekļiem, lai sekmīgi uzkrātu pieredzi, kā arī, lai radītu klātbūtnes un piedalīšanās sajūtu. Fotoattēls reprezentē ne tikai to, kas radies notikuma un fotogrāfa sastapšanās rezultātā, par notikumu tiek uzskatīts arī pats fotografēšanas process, turklāt tas saprotams kā darbības process, kura rezultātā tiek baudītas tiesības – piedalīties, iejaukties, pārņemt iniciatīvu vai pilnīgi pretēji – ignorēt visu, kas notiek apkārt. Sjūzena Sontāga uzskata, ka: „Tagad daba piejaucēta - , apdraudēta, mirstīga – ir sargājama no cilvēka. Kad sametas bail, mēs šaujām. Bet, kad uzmācas nostaļģija

¹⁹ Barts, R. (2006) Camera lucida. Piezīme par fotogrāfiju. Tulkojumu sērija. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 39.lpp.

²⁰ Turpat 41.lpp.

– fotografējam.”²¹ Fotoattēls uzskatāms gan par klātbūtnes, gan atstatuma zīmi, to netieši iespējams salīdzināt ar drēgnā rudens vakarā iededzinātu sveci, kas vedina uz atmiņām vai sapņiem. Arī lūkojoties fotogrāfijā, it īpaši tajā, kurā redzams kāds dārgs, viņšaulē aizgājis cilvēks, sen aizmirsta, attāla ceļojumu zeme vai nerasniedzama sapņu pilsēta, indivīds nonāk citā realitātē, sapņojot vai kavējoties atmiņās.

Savukārt Rolāns Barts, analizējot fotogrāfiju, atzīst, ka: „Fotogrāfijas dabas pamatā ir poza. Nav svarīgi, cik tieši šī poza ilgusi fiziski, - kaut arī tā ilgst tikai sekundes tūkstošdaļu, tā ir poza, jo ar vārdu „poza” šeit saprot ne jau attieksmi, kas piemīt mērķim, un pat ne Operatora tehniku, bet ar to apzīmē lasījuma „intenci”, - aplūkojot foto, es neizbēgami savā skatienā iekļauju domu par šo brīdi – lai cik tas būtu bijis īss – kad acs priekšā kāda reāla lieta ir bijusi nekustīga”.²² Fotogrāfijas nespēj radīt no jauna atmiņas pagātni. Fotogrāfijas spēj atstāt noteiktu iespaidu uz indivīdu, nevis atsauc atmiņā to, kas ir pazudis laika vai attāluma rezultātā, bet gan apliecina to, ka tas, ko indivīds redz noteiktajā laika brīdī, tiešām ir bijis. Katrs fotoattēls ir nozīmīgs mirklis, kas pārvērsts plakanā priekšmetā, ko iespējams paņemt rokās un aplūkot atkal un atkal.

Rolānam Bartam svarīgi šķiet tas, ka foto piemīt konstatācijas spēks un ka fotogrāfijas konstatējums attiecas nevis uz objektu, bet gan uz laiku: „, Fotogrāfijas noēmas vārds ir „Tas ir bijis” vai arī „Nepiekāpīgais”. (...) tas, ko es redzu, atrodas tur, tajā vietā, kas novietota starp bezgalību un subjektu (*operator* un *spectator*), tas ir bijis tur un tomēr tūlīt ticis nošķirts, tas ir bijis absolūti, neapstrīdami klātesošs, taču jau atlikts.”²³ Fotoattēlus varētu uzskatīt par mākslīgi veidotiem objektiem, ieraudzīt tos kā nevienam īsti nezināmās pasaules griezumus, kas saradušies gandrīz vai paši no sevis. Līdz ar to tos varētu uzskatīt gan par mākslas nesējiem, gan īstenības atklājējiem, lūkoties uz tiem gan kā uz fantāzijas objektiem, gan arī informācijas nesējiem.

Bieži vien fotogrāfija cilvēku vilina tāpēc, ka tā aicina ļauties sentimentalitātei, padarot pagātni par objektu, kuru indivīds uzlūko ar sentimentālu pieskaņu. Vēl viena no būtiskākajām fotogrāfijas priekšrocībām bijusi tā, ka fotogrāfija vienmēr spējusi padarīt skaistu un baudāmu pilnīgi visu, pat to, kas ikdienā šķiet neglīts, necils, bez jebkāda satura un būtiskas nozīmes. Fotogrāfija spēj aizraut ar savu realitāti, piemēram, attēlojot visiem ikdienā redzēto sabrukušo ēku, nogrūvumu un atkritumu tvertni, bedri vai nabadzīgo indivīdu ielas malā.

²¹ Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 27. lpp.

²² Barts, R. (2006) Camera lucida. Piezīme par fotogrāfiju. Tulkojumu sērija. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 92.lpp.

²³ Turpat .91.lpp.

Sjūzena Sontāga norāda, ka: „Vislabāk par fotogrāfiju rakstījuši morālisti – marksisti vai tie, kas tādi varētu būt, - ar fotoattēliem aizrāvušies, tomēr satraukdamies par to, kā fotogrāfija pamanās visu tik nepielūdzami izskaistināt.,,vairs nav iespējams nofotografēt nevienu būceni, nedz mēslu čupu, tos nepārveidojot. Nemaz nav ko runāt par upes aizsprostu vai elektrības kabeļu rūpnīcu: par tiem fotogrāfijai ir sakāms tikai viens: „cik skaisti!” pat galēju nabadzību caur modīgu, tehniski perfektu traktējumu tai izdevies pārvērst par baudījuma objektu.””²⁴ To varētu uzskatīt gan par realitātes atainojumu, gan fotogrāfa savas individuālās realitātes radīšanu, ar kādu tas atklāj savu īpašo pasaules redzējumu, piemēram, nofotografējot sabrukušo celtni ielas malā. Konkrēto fotogrāfiju varētu uzskatīt gan par reālās situācijas attēlojumu, gan par tēlainu vai sapņainu indivīda dzīves notikumu atklāsmi.

1.3. Fotogrāfija kā vēstījuma un komunikācijas līdzeklis

Priekšstats par fotogrāfiju sabiedrībā un mākslā, protams, nav vienots – daži svin tās „uzvaru” un fenomenālu popularitāti, citi ir pārliecināti par tās radošo un māksliniecisko krīzi. Lai cik savādi arī nebūtu, abi šie viedokļi balstās kopējā attieksmē – priekšstatā par fotogrāfiju kā post-mediju. Citiem vārdiem, to, kas fotogrāfijas sakarā šodien šķiet indivīdam saistošākais var dēvēt par medija savdabības pēc-stāvokli, kas apšaubā, ka tiešām medijs ir būtiskākais lielums un pietiekami nozīmīga saikne, lai nonāktu pie tā, ko tas piedāvā.

Pēdējos gados digitālās fotogrāfijas loma un funkcijas ir būtiski mainījušās. Agrāk fotogrāfija pirmkārt un galvenokārt bija autobiogrāfiskās atmiņas līdzeklis, un fotogrāfijas nozīme parasti tika noslēgta ar tās ievietošanu albumā vai kurpju kastē, kas tika novietota drēbju skapja augšējās plauktos un paņemta no tiem tikai saviesīgos un ģimenes dzīves nozīmīgos gadījumos, arī fotogrāfijas nozīme kā līdzeklis identitātes vai komunikācijas veidošanā tika atzīta, taču vienmēr kā otrā svarīgākā, par primāro parasti uzsverot atmiņu.

„Pēdējie antropologu, sociologu un psihologu pētījumi norāda, ka pieaugošā digitālo foto kameru attīstība veicina komunikācijas un identitātes veidošanās funkciju uz fotogrāfijas, kā atmiņas līdzekļa rēķina.”²⁵ Mūsdienās ikviens vēlas iemūžināt savas ikdienas gaitas, atklāt citiem savas nodarbošanās, aizraušanās, brīvā laika pavadīšanas prakses, vārdu sakot, iemūžināt visu to, kas ar viņu ir noticis, kas liecina par straujo ikdienu, kādā indivīds šobrīd dzīvo.

²⁴ Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 129. lpp.

²⁵ Dijck van J., (2008) Digital photography: communication, identity, memory. Visual communication; 7; 57. SAGE Publications. p. 58

Savukārt Sjūzena Sontāga uzskata, ka: „Sāpīga ilgošanās pēc skaistuma, pēc līdzekļa, kas ļautu ieskatīties dzīlēs, pēc atpestīšanas un pasaules miesas suminājuma – visi šie erotisma elementi gūst apliecinājumu baudījumā, ko sniedz fotogrāfija.”²⁶ Vēlme pēc īstenības apliecinājuma un pieredzes attēlošanas fotogrāfijās ir estētisks patērnieciskums, no kura šodien ir atkarīgs ikviens sabiedrībā dzīvojošais indivīds. Industriālās sabiedrības attīstības rezultātā pilsoņi tikuši pārveidoti par atkarīgiem no attēliem, varētu pat teikt, par attēlu narkomāniem.

Kur slēpjas digitālo līdzekļu spēks, kas veido identitātes? Kādā veidā cilvēks novērtē jaunās tehnoloģijas, kas palīdz tam uzlabot savas fotogrāfijas un veidot šīs atmiņas arvien precīzākas, skaistākas un perfektākas? Neapšaubāmi, jaunākā paaudze digitālo fotogrāfiju izmanto galvenokārt „dzīvai” komunikācijai, tā vietā, lai fotogrāfijas un atmiņas krātu turpmākajai dzīvei. Tas, ka ir mainījusies fotogrāfijas sākotnējā funkcija – „iemūžināt”, norāda uz kompleksām tehnoloģiskām, sociālām pārmaiņām un kultūras būtības pārveidošanos.

Latvijas Fotogrāfijā medija nosacījums ir īpaši atzīmējams. Latvijā fotogrāfija pietiekami ilgi ir pastāvējusi kā nodalīta sfēra, arī pēdējos gadu desmitos tā oficiāli gan piederas pie kopējās mākslas vides, tomēr fotogrāfija „dzīvo” faktiski nošķirtu dzīvi un dinamiku, kurā lielāko neskaidrību veido krasais dalījums starp „fotogrāfiju” un „fotomākslu”. Tikai pavisam nesen Latvijā dzīvojošā sabiedrība pieņēmusi fotogrāfiju kā mākslas veidu, parādījušās vairāk izstādes un to apmeklētāji, foto kursi un publikācijas par jaunumiem fotomākslā. Arī pēdējo gadu laikā pieaugušais fotoblogu skaits Latvijas interneta mājas lapās liecina par sabiedrības ieinteresētību fotomākslā un fotogrāfijas informācijas paušanas praksēs.

Rolāns Barts min, ka: “ Es esmu jebkuras fotogrāfijas atskaites punkts, un tieši tādēļ tā man liek brīnīties un uzdot pašam sev šo būtisko jautājumu: kādēļ es dzīvoju šeit un tagad? Protams, fotogrāfijā izteiktāk nekā citās mākslās jūtams pieņēmums par nepastarpinātu pasaules klātbūtni – kopīgu klātbūtni, taču tā nav tikai politiskas dabas klātbūtne („ar attēla palīdzību piedalīties šodienas notikumos”), tā ir arī metafiziskas dabas klātbūtne.”²⁷

Fotogrāfija vienmēr tikusi pasniegta kā komunikācijas un dalīšanās pieredzes instruments. 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā personīgā fotogrāfija parādījās kā sociāla darbība, kas rotē apkārt ģimenes vēlmēm saglabāt un uzkrāt tās pagātnes atmiņas

²⁶ Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 36. lpp.

²⁷ Barts, R. (2006) Camera lucida. Piezīme par fotogrāfiju. Tulkojumu sērija. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 99.lpp.

materiālās, taustāmās un tveramās formās, kas radītas uzziņām nākotnei vai atmiņām. Fotografijas sociālā nozīme un kultūras ietekme galvenokārt veidojusies divdesmitajā gadsimtā: septiņdesmito gadu sākumā gandrīz katrā amerikāņu un Rietumeiropas mājsaimniecības īpašumā bija fotokamera, kā līdzeklis ģimenes dzīves atmiņu iemūžināšanai.

Maršala Maklūena (*Marshall Macklue*) „medijs ir vēstījums” kļuva par frāzi, ko pat nebija jāpaskaidro, tas bija saprotams ne tik daudz kā apgalvojums, bet gan drīzāk vēršanās pie sešdesmitajos gados dzīvojošās jaunās, televīzijas laikmeta paaudzes, kura kā vēstījuma modeli vislabāk patērēja ziņas formu, kas tika nepārprotami uztverts kā visīstākā patiesība, jebkurā pasniegšanas veidā un formātā. Taču tikpat labi šo frāzi iespējams attiecināt arī uz mūsdienu fotografijas lietojumu – fotogrāfija ir bijušu, aizgājušu, pagātnē aizvadītu mirkļu automātisks atkārtojums, kuru zaudējuma iespaidā indivīds atgūstas caur to patērēšanu.

Otra „vēstījuma” nozīme attiecas uz fotogrāfijas būtību – tiek uzskatīts, ka fotogrāfija jebkurā gadījumā ir stāstošāka un vēstošāka par jebkuru citu mākslas mediju. Arī attēli ir lasāmi un šī lasīšana ir īpaša, jo tajos skatītājs atrodas vienlaikus gan šī „stāsta” iekšpusē, gan arī ārpus šī „stāsta”, kas reizē ir noteikts un nenoteikts. Fotoattēls vienmēr kaut ko stāsta un arī otrādi – stāstījums parasti piepilda attēlu. Vairākumā gadījumu tas ir kas vairāk kā vien burtiski izlasāmā, ieraugāmā aina vai notikums, tas ir arī tas, kas paliek neredzams, taču kam ir būtisks zemteksts, nepateiktais, sakars ar redzamo, ar autora vēstījumu.

Pjērs Burdjē uzskata, ka: „Mūsdienu fotogrāfs pieņem pasauli tādu, kādu viņš vai viņa redz, saskaņā ar iztēles spēju, kas aizguvusi kategorijas un kanonus no pagātnes mākslas. Bet populārās fotografijas paradokss tiek atklāts tās temporālajā dimensijā.”²⁸

Ar bilžu uzņemšanas, vākšanas vai kolekcionēšanas palīdzību indivīdi skaidri formulē to saistības, piederību kādam klanam vai grupai, neapzināti arī akcentējot novecošanās rituālu. Mūsdienās sevis prezentēšana, biežāk nekā ģimenes prezentēšana ir galvenā fotogrāfu funkcija. Sevišķi ar jaunā gadsimta sākšanos, fotokameras nozīme pieaug, lai iemūžinātu ikdienas notikumus vai pieredzi, nevis rituālus vai svinīgus momentus.

Zīmīgs fotogrāfijas uztveres punkts attiecas uz skatīšanos jeb redzēšanu. Fotografijas pētnieki mēdz teikt, ka bieži vien fotogrāfija pati ir kā skatiens, nepārprotamās un redzamās realitātes uztvere un aptveršana. Caur skatienu veidojas fotogrāfiskā medija interesantums – diskusija starp to, kas attēlā ir un kas nav klātesošs – skatoties uz to, skatītājs apjauš, ka redz kaut ko veidā, kādā nav saskatījis pasaulē, un vienlaikus varbūt arī apzinās, ka kaut ko būtisku nespēj ieraudzīt. Fotoattēli nav tikai tas, kas ticis ieraudzīts – tie savā veidā arī nosaka to: kā, kāpēc un uz ko mēs skatāmies – tie ietver gan ārpusi (sociālo, kultūras), gan arī iekšupvērstu (subjektīvo, psihisko) saskatīšanu.

²⁸ Bourdieu, P. (1990) „Photography a Middle Brow Art”, Stanford University press. Stanford, California, p.79.

Mūsdienu reklāmas atbalso Žana Bodrijāra rakstīto, ka „attēls ir pirmais medijs gigantiskajai reklāmas kampaņai, ko pasaule un ko tās objekti paši sev uzliek, pārpludinot mūsu iztēli, liekot mūsu kaislībām iznākt ārpusē.”²⁹ Reizē gan šī vide, gan tās attēlojums ir attēli, kuriem ārpusē slēpjas arī vēl daudzas citu attēlu kārtas: to virsma var likties efektīvi vai kvalitatīvi fotogēniska, taču zem tās atrodas sarežģītas sociālas, politiskas, ekonomiskas un vēl citādas problēmas, definīcijas un attiecības.

Sjūzena Sontāga uzskata, ka: „Pašos pirmsākumos bija spēkā priekšstats, ka fotogrāfijām jābūt idealizētiem attēliem. Spēkā to joprojām uztur lielākā daļa fotoamatieru, kas uzskata, ka skaists fotoattēls ir fotoattēls, kurā iemūžināts, kaut kas skaists – sieviete vai saulriets. Edvards Šteihens (*Edward Steichen*) 1915. gadā fotografēja uz blokmājas ugunsdzēsības kāpnēm noliktu piena pudeli, tas ir agrīns piemērs visai atšķirīgai idejai par skaistu fotoattēlu. Un kopš 19. gadsimta divdesmitajiem gadiem ambiciozākie profesionāļi – tie, kuru darbi nonāk muzejos, - apņēmiņi virzījušies arvien tālāk no liriskām tēmām, cītīgi pētīt vienkāršu, bezgaumīgu vai pat banālu materiālu. Pēdējos pārdesmit gados fotogrāfijai izdevies zināmā mērā revidēt to, ko katrs uzskata par skaisto un neglīto.”³⁰

Attiecības starp attēliem, to izteiksmes līdzekļiem un vēstījumu arī ir trīs galvenie stūrakmeņi, kas piešķir fotogrāfijai „jēgu” – radot neierobežotu uztveres lauku skatītājam un veidojot tās īpašo, radošo komunikāciju, vienlaikus esot, kā to raksturojis Rolāns Barts, „vēstījums bez koda” – vēstījums, kurā indivīdam uztveramā informācija parādās tāda, kas „runā pati par sevi” vai tāda, kā to uztver indivīds.

Rolāns Barts analizē: „Visi jaunie fotogrāfi, kas šajā pasaulē veltī savu darbu aktualitāšu ķeršanai, nezina, ka strādā Nāves labā. Tas ir veids, kā mūsu laiks tiek galā ar nāvi – tā alibi noliegumam ir līdz izmisumam dzīvīgs, un fotogrāfs savā ziņā ir šīs jomas speciālists. Varbūt, būdama rituālu sarukšanas laikabiedre, fotogrāfija atbilst asimboliskas, ārpus reliģijas un rituāla esošas nāves – pēkšņa lēciena burtiskā nāvē – iebrukumam mūsu modernajā sabiedrībā.”³¹ Fotogrāfija ir ticama, taču pavisam noteikti gaistoša parādība. Mūsdienu fotogrāfijas laikmets ir arī revolūciju, protestu, pieprasījuma, sprādzienu, citiem vārdiem, nepacietības, visa, kas noliedz ilglaicīgumu, laikmets. Tiek uzskatīts, ka drīzumā varētu izzust arī cilvēku izbrīns par lietām, objektiem un parādībām, kas ir bijuši.

Kāda socioloģisko pētnieku grupa Amerikā fokusējās uz pusaudžiem, vecumā no 14

²⁹ Astahovska, I. (2008) Fotogrāfija kā ziņas un kā stāsti. Medijs un post-medijs. Laikmetīgās mākslas centrs. Atsauce: [02.04.2009.] Pieejams internetā: <http://www.lcca.lv/projekti/medijs/astahovska/>

³⁰ Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 40. lpp.

³¹ Barts, R. (2006) Camera lucida. Piezīme par fotogrāfiju. Tulkojumu sērija. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 105.lpp.

līdz 19 gadiem, atklājot, ka manāmas būtiskas atšķirības tajā, ko tīņi saka par fotogrāfiju vērtības uztveri un kā savukārt uzvedas. Kamēr vairākums aprakstīja fotogrāfijas kā konstantas un pastāvīgas viņu dzīves iemūžinātājas, to uzvedība atklāja, ka fotogrāfija tiek uztverta kā sociālās komunikācijas līdzeklis. Pēdējos trijos gados ļoti populāri kļuvuši fotoblogi – interneta vidē balstīta tehnoloģija. Fotoblogos bildēm tiek pievienoti teksti un interneta adreses, tādā veidā citiem veidojot stāstu. Fotoblogiem ir pavisam dažādas nozīmes un pielietojumi: piemēram, students to lieto, lai ziņotu saviem vienaudžiem par savu ikdienas dzīvi, citi indivīdi var lietot fotoblogu, lai veidotu savas foto galerijas virtuālajā vidē, atklātu savu ikdienu, pasaules redzējumu, svarīgus notikumus vai viedokli par konkrētiem jautājumiem. Tiek uzskatīts, ka fotoblogu lietotāji dod priekšroku sevi paust ar fotogrāfiju palīdzību biežāk, nekā ar vārdu palīdzību.

Visbeidzot, nepieciešamība fotografēt visu pēc kārtas sakņojas paša patēriņa loģikā. Patērēt nozīmē sadedzināt, izmantot – tā tad just vajadzību pēc jauna krājuma. Kad attēls tiek veidots un pēc tam patērēts, indivīdam vajag vēl un vēl. Bet attēli nav dārgumi, kas jāmeklē nezināmās pasaules malās, tie ir tieši tepat, pie rokas – acu priekšā, ikdienas iemūžināšanai un skatīšanai. Sjūzena Sontāga raksta, ka: „Fotokameras īpašniekā var mosties kaut kas radniecīgs iekārei. Un, gluži tāpat kā visas patiesas kaislības, to nav iespējams apmierināt: pirmkārt, fotogrāfijas iespējams ir neizsmelamas, un, otrkārt, - beigu beigās projekts vēršas pats pret sevi. Fotogrāfu centieni kompensēt noplicināto īstenības izjūtu šo noplicināšanos tikai veicina. Kopš fotokameras mums palīdz „fiksēt” gaistošo mirkli, nomācošā atskārta, ka viss ir zūdīgs, kļuvusi jo spēcīgāka. Mēs patērējam attēlus arvien straujākā tempā. [...] Fotokameras ir gan pretinde, gan slimība; gan rīks, kas palīdz iemantot īstenību, gan līdzeklis, kurš ļauj īstenību nogremdēt aizmirstībā.”³²

Digitālā fotogrāfija ir daļa no šīs informācijas vides, kur indivīds kļūst par virtuālās pasaules centru; indivīds skaidri formulē savu sociālās būtības identitāti caur fotogrāfiju maiņu, tādā veidā arī kļūstot gan par kultūras radītāju, gan patērētāju.

1.4. Kas ir fotoblogs? Fotogrāfiju ievietošana internetā

Mūsdienās ir gan parastas fotokameras, gan digitālās fotokameras, mobilie telefoni ar fotokameru, kā arī kulta fotoaparāti, piemēram, Lomo. Šobrīd nav grūti atrast mājas lapas un diskusiju grupas par fotogrāfiju, ir pieejamas programmas, kurās fotogrāfijas iespējams apstrādāt, pieejami digitālo fotokameru printeri, dažādi servisi, kuri piedāvā printēt bildes uz

³² Sontāga, S. (2008) Par fotogrāfiju. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga. 209. lpp.

speciāla fotopapīra, kā arī ir mājas lapas, uz kurām bildi var nosūtīt jau šobrīd no sava mobilā telefona – un tas ir tikai neliels saraksts no visām mūsdienās pieejamajām iespējām.

Mūsdienās sastopami arī ir neskaitāmi daudz fotomākslinieku, kas ir gan profesionāli fotogrāfi, gan amatieri. „Amatierus parasti iedala divās grupās. Pirmās grupas pārstāvji fotografē, tāpēc, ka viņiem patīk - prieka pēc; savukārt sastopami arī „nopietnie amatieri”, kuri ar fotografēšanu nodarbojas diezgan ilgi, un pelna naudu, piemēram, fotografējot kādus svinīgus pasākumus vai sabiedrībā pazīstamu cilvēku dzimšanas dienas.”³³

Šodien ik sekundi internetā parādās jaunas fotogrāfijas, viss ir nepārtrauktā mainībā. Individīdam bieži rodas jautājums: Vai šīs fotogrāfijas reprezentē īsto ikdienas dzīvi vai pavisam citādu realitāti? „Fotoblogs iekļauj nozīmīgas realitātes: 1. fotoblogera identitāti; 2. indivīda aktivitātēm sekojošu potenciālo auditoriju; 3. aktivitāti (fotografēšanu); 4. tehnoloģijas, kas darbojas un vada šīs realitātes.”³⁴

Izvairoties no jautājuma: „Ko fotogrāfijas prezentē?” mēs varētu pievērsties jautājumam: „Ko mēs gribam redzēt, kad skatāmies uz fotogrāfijām?” Ja senāk radās teorijas par to, kas tad ir īsts, tad mūsdienās indivīds bieži vien atgriežas pie šī jautājuma. Izmantojot *Photoshop* programmu, arī šodien daudzas bildes šķiet neīstas.

Fotoblogeri ir cilvēki, kuri rada fotogrāfijas un ievieto tās internetā, veidojot fotoblogu vai žurnālu. Nesen presē parādījusies ziņa, ka iespējams nākotnē blogi varētu kļūt par populārāko masu mediju produktu. Vārds *Blog* (*angļu val.*) ir radies divu vārdu: *web* (*angļu val.*) un *log* (*angļu val.*) savienojuma rezultātā. Ja šos vārdus izrunā ātri, liekot starp tiem domuzīmi: „web-log”, tad rezultātā sanāk: „blog”. Kā darbības vārds, tas tiek izmantots: blogot. Lietvārds: mans blogs. Kāds, kuram ir blogs ir blogeris.

„Pirmie pāris weblogi internetā parādījās 1999. gadā. Pirmkārt tos lietoja interneta adrešu saraksta veidošanai, pēc tam parādījās iespēja pievienot komentārus, kas vēlāk izvērtās par internetā ievietotu publisku dienasgrāmatu paraugu modeļiem.”³⁵ Lielākā daļa autoru nāk no Amerikas Savienotajām Valstīm. Protams, līdzās pastāv arī tādas weblogu formas kā: jaunāko ziņu komentāri, fanu kultūrai izveidotie, biznesa virzīšanas nolūkos un vadīšanai, taču dominējošie ir dienasgrāmatas tipa blogi.

Dienasgrāmatas tipa blogā autors ieraksta notikumus, kas norisinājušies viņa vai viņas ikdienas dzīvē. Ikdienas papildināšana tiek uzskatīta par normu. Daži cilvēki papildina savu

³³ Murray, S. (2008) Digital Images, Photo-Sharing, and Our Shifting Notions of Everyday Aesthetics. *Journal of Visual Culture*. No:7. SAGE Publications. p. 152.

³⁴ Cohen, R.K., (2005) What does the photoblog want? *Media Culture Society*. No: 27. SAGE Publications. p. 897.

³⁵ Turpat

blogu daudz biežāk. Blogu temati ir pietiekami atšķirīgi, taču iespējams izdalīt populārākos: problēmas darba vietā, neparasti atgadījumi, ballītes, sirdēsti, attiecību sākums un attiecību noslēgums, iecienītākie mūziķi, ceļojumi uz neierastām vietām u.c. Tās ir lietas, kas mūs uztur. Blogos ir arī atšķirības anonimitātes jautājumā. Kamēr vieni blogeri raksta visu, kas skar viņu dzīvi, tikmēr citi ir vairāk piesardzīgi informācijas sniegšanā, kas skar to personīgo dzīvi.

„Mūsdienās ir zudušas pilnīgi jebkādas robežas. Indivīds fotografē šodienu, fotografē katru acumirkli, ievieto to fotoblogā, padara par pagātņi, veido nākotni. Tā ir pilnīgi cita realitāte, kas pieejama mūsdienu cilvēkam, salīdzinot ar indivīdu gadsimtu atpakaļ.”³⁶

Šodien ļoti populāri ir arī fotoblogi, kas tiek veidoti dažādos veidos, bet savstarpēji nav līdzīgi. Taisnība ir arī tajā, ka daudziem blogiem klāt tiek pievienotas bildes, kā arī fotoblogiem nereti tiek pievienots teksts. Rezultātā atšķirības starp tiem ir pietiekami neskaidras. Pētnieks R.K. Koens (*R.K.Cohen*) atzīmē, ka kādā mājas lapā fotoblogs tika definēts šādi: „Fotoblogs ir bloga paveids, kas tiek regulāri papildināts ar fotogrāfijām. Daži fotoblogi fokusējas tikai uz fotogrāfijām, kamēr citi ievieto bildes kā pielikumu kādam citam saturam. Lai nu kā, bet visi fotoblogi uzsver, ka fotogrāfija ir to hronoloģiskās bloga struktūras galvenais elements.”³⁷

Tā fotogrāfija mūsdienās kļuvusi par jauna veida mediju, tad jāsamierinās ar to, ka bieži vien jēdziens blogs un fotoblogs tiek likts kopā, kā viens veselums. Amerikāņu sociologa R. Koena (2005) pētījumā tika veiktas 30 intervijas ar cilvēkiem, kuri ievieto savas fotogrāfijas blogos. Pirms katras intervijas pētnieks skatīja viņu ievietotās bildes. Tika jautāts par interesi fotografēt, viņu fotogrāfiju kolekcijām, ko respondenti ar tām dara, kā un kāpēc tie sākotnēji sāka ievietot savas fotogrāfijas blogos, par tehnoloģijām, kādas tiek lietotas, lai radītu bildes un blogus, par praktiskajām izmaiņām salīdzinot sākotnēji ievietotās un pēdējās bildes, kā arī par situācijām, kad tiek radītas bildes.

Pētnieks Emanuls Hermangs (*Emmanuel Hermange*) interesējas par to: „kāpēc, kā un kādā kontekstā fotogrāfija un fotogrāfs veicina ikdienišķam garāmgājējam pievērst uzmanību un paskaidrot, ko viņam vajadzētu tajā ieraudzīt?”³⁸ Viņš uzskata, ka ir jābūt pragmatiskai pieejai attiecībās starp fotogrāfiju un valodu.

³⁶ Keightley, E., Pickering, M. (2006) for the record: popular music and photography as technologies of memory. *European Journal of Cultural Studies*. No: 9. SAGE Publications. p. 154.

³⁷ Cohen, R.K., (2005) What does the photoblog want? *Media Culture Society*. No: 27. SAGE Publications. p. 886.

³⁸ Hermange, E. (2000) Aspects and uses of ekphrasis in relation to photography, 1816-1860. *Journal of European Studies*. No: 30. SAGE Publications. p. 8.

Viens no populārākajiem bezmaksas fotoblogiem interneta vietnē ir *Flickr*. Tas piedāvā visdažādākās funkcijas, pat saites uz populārām mājas lapām, piemēram, Ofoto.com vai Kodak.com, arī sadarbību ar mājas lapām, kas piedāvā kāzu, ģimenes svētku vai īpašu svinību fotografēšanu. Šajā blogā ikviens lietotājs ir daļa no kopējā tīkla, parasti lietotāji tiek meklēti pēc atslēgas vārda. Minēts arī, ka blogā fotogrāfijas nepārtraukti tiek mainītas, ja tiek ievietotas citas bildes, vai iepriekšējās uzturas pārāk ilgi, tad tās tiek ievietotas citur, priekšplānā izvirzot jaunās bildes. „Fotoblogu autori uzsver, ka blogos norisinās nepārtraukta mainība un ritms.”³⁹ Kas raksturo to apmeklētības, intereses un vairāku cilvēku pārlietu lielo aizraušanos ar fotografēšanu un fotogrāfiju ievietošanu internetā? Pētnieks R. Kohens saskārās ar vairākiem blogiem, sākot ar tādiem, kur aizņemtas visas iespējamās ievietošanas vietas, kur bildētas arī pupiņas, kuras pagatavotas pusdienās, kā arī ar blogiem, kur netiek ievietots ļoti liels bilžu skaits, taču tās ir acīmredzami kvalitatīvākas ar pievienotu autora tekstu: „Lūdzu, neizmanto manas bildes visur, kur iespējams, bet ja izmanto, tad pirms tam pajautā!” Vairāki fotoblogeri atzina, ka sākotnēji bildējuši vairāk nekā parasti, tikai tāpēc, ka gribējuši kļūt populārāki. „Lielākā daļa atzina arī, ka viņi nevēlas bildēt kāzas, ceļojumus vai lielus notikumus, tie lielākoties bildē ikdienu, kā viņi paši sauc - pirmdienu. Aptaujātie uzskata, ka lielākā un īstākā dzīves daļa paliek nenobildēta, tieši tāpēc tie fotografē visu pēc kārtas, kas esot viņu sākotnējais mērķis fotografēt „reālo dzīvi”, kas parasti iziet ārpus kadra.”⁴⁰

Vairāki aptaujātie respondenti atzinuši arī, ka digitālā fotogrāfija ļāvusi tik ļoti attīstīties fotoblogiem, tāpēc, ka kamera jāiegādājas tikai vienreiz, taču eksperimentēt un mēģināt dažādas kompozīciju, ainavu vai cilvēku fotogrāfijas iespējams neierobežotā daudzumā, turklāt bezmaksas, nevis kā tas agrāk bijis fotokamerām ar filmiņu. Fotogrāfiem nepatīk izmantot zibspuldzi, tieši tāpēc, ka tā izbiedē cilvēku. Cilvēks kļūst stīvs, ieņemot miera stāju. Fotogrāfiem patīk pārsteigt cilvēku nesagatavotu, bildēt to ar pilnu muti, nejauši noknipsēt vilciena stacijā, vai pāri plecam. Viņiem patīk redzēt cilvēkus tādus, kādi viņi ir realitātē.

Visbiežāk fotoblogeri veido savu blogu mājās, darbā vai jebkur citur, kur tiem ir pieeja datoram un interneta videi.

„Autors atzīst, ka mūsdienu fotogrāfs ir ārpus jebkādam robežām, tā kā fotografēšana neko neizmaksā, tad var bildēt cik vien vēlas, kad vien vēlas un ko vēlas, radot patiešām

³⁹ Murray, S. (2008) Digital Images, Photo-Sharing, and Our Shifting Notions of Everyday Aesthetics. *Journal of Visual Culture*. No:7. SAGE Publications. p. 155.

⁴⁰ Cohen, R.K., (2005) What does the photoblog want? *Media Culture Society*. No: 27. SAGE Publications. p. 887.

interesantas, netradicionālas bildes. Fotoblogeri parasti raksta komentārus zem savām bildēm, tieši tāpēc, lai skatītāji saprastu, kas fotogrāfam bijis padomā, kad uzņemta tieši šāda kompozīcija. Cita fotoblogere piebilst, ka viņai patīk rakstīt komentāru apakšā, jo tas bildei piešķir cilvēka klātbūtni, tā vairs nav tikai fotogrāfija, bet gan kāda cilvēka radīta fotogrāfija.”⁴¹

Mūsdienu fotoblogi atklāj īsto pasauli. Tā vairāk nav tāda kā senāk, kad viss noritēja lēnām un rāmi, arī cilvēki iepriekš gatavojās ilgi, kamēr tika nofotografēti. Tagad ātrums parādās ik uz soļa, uz ielas, televīzijā, interneta vidē. Arī fotogrāfijā.

„Mūsdienu fotogrāfija ir viens no komunikācijas veidiem, iekļaujot sevī arī noslēpuma plīvuru. Tā ir pieejama visiem, taču tajā pašā laikā ietur distanci. Neviens nevar būt pārliecināts, ko fotogrāfs domāja, vai kāda bija viņa ideja, kad tika fotografēta noteiktā bilde.”⁴² Pārsvārā fotogrāfi atzīst, ka kamera gandrīz vienmēr ir blakus, viens to piestiprina pie jostas, cits nes līdz mugursomā, taču visi atzīst, ka dusmojas uz sevi, kad aizmirst kameru, jo tad vienmēr gribas kaut ko nofotografēt. Fotoblogeris it kā visu dienu pavada vientulībā, fotografējot viens pats, taču tajā pašā laikā, ievietojot bildes viņš ir savienots ar neskaitāmiem un nezināmiem cilvēkiem, kuri līdz ar fotogrāfijas apskatīšanu ieskatās arī fotogrāfa ikdienas gaitās.

⁴¹ Cohen, R.K., (2005) What does the photoblog want? Media Culture Society. No: 27. SAGE Publications. p. 887.

⁴² Keightley, E., Pickering, M. (2006) For the record: popular music and photography as technologies of memory. European Journal of Cultural Studies. No: 9. SAGE Publications. p. 163

2. PĒTĪJUMĀ IZMANTOTĀ METODOLOĢIJA

Ar empīriskā pētījuma palīdzību autore vēlējas izpētīt mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda praksi izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli. Svarīgi ir ne tikai individuālie faktori, piemēram, indivīda aizraušanās ar fotogrāfiju, kuru veido iegūtās prasmes, talants, vai citi subjektīvi apsvērumi, liela nozīme ir arī sabiedrībā valdošajiem faktoriem, kurus raksturo mūsdienu fotogrāfijas uztvere, fotobloga rašanās un straujā izplatīšanās, indivīdu komunikācija fotoblogā, kā arī fotogrāfijas sociālā lietojuma un izpratnes maiņa mūsdienās.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi: izpētīt mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda praksi izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli, kā arī noskaidrot un analizēt galvenās tendences fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izmantojumā par pētījuma metodi tika izmantota vizuālā analīze.

2.1. Vizuālās pētījuma metodes

„Kaut arī Latvijas socioloģiskajos pētījumos vizuālā analīze šobrīd nav ļoti populāra un īpaši bieži pielietota, pasaulē tā kļūst par būtiski aktuālu pētījumu metodi.”⁴³. Mūsdienu pasaulē jau vairāki vizuālie sociologi izmanto informācijas tehnoloģiju radītās iespējas, kas parāda jaunus stāstījumu veidus, piemēram, iespēju atklāt un pētīt vienā fotogrāfijā iekļautās realitātes. Vizuālie materiāli mums atklāj ne vien to, ko varam saskatīt, bet arī to, ko indivīds vai kāda grupa vēlas parādīt, uzsvērt, izceļot to, kas citiem patīk, par ko parasti šausminās vai arī kas tiek uzskatīts par nozīmīgu raksturiezīmi indivīdam vai grupai. Vizuālie materiāli sakņojas dzīves pieredzēs, tie ir ne vien bagātīgi informācijas avoti, tie palīdz atklāt arī ikdienas dzīves aspektus un nianšes.

Tā kā vizuālie materiāli mūsdienās pieejami ikvienam interneta kopienās, fotoblogos, virtuālo dienasgrāmatu mājaslapās, tad visi interesenti var aplūkot citu ievietotos virtuālos dokumentus, kā arī vērtēt tos un komentēt. Mūsdienās arī privātie fotoalbumi nonāk vispārējās aplūkošanas vietās, kur indivīdi aizraujas ar sev svarīgo un mazāksvarīgo notikumu – dažādu pasākumu, aktivitāšu, kā arī bērnības fotogrāfiju ievietošanu internetā.

Aplūkojot vizuālos materiālus, pētnieks uzdod vairākus jautājumus, piemēram, kā viņš vai tas izskatās, kā vizuālais materiāls ticis veidots vai arī kāds bijis vizuālā materiāla

⁴³ Kalniņa, A. (2008) Vizuālās pētniecības metodes. Kādēļ ne? Socioloģijai Latvijā – 40. LU Raksti. 736. sējums. Latvijas Universitāte. 163. lpp.

sākotnējais nolūks, kādā kontekstā materiāls ticis veidots un ko fotogrāfijā redzamais nozīmē tās skatītājam, ko rādītājam.

Vizuālo dokumentu lietošanas un analīzes iespējas sociālajās zinātnēs ir ļoti daudzpusīgas. Autore sava bakalaura darba pētījumā izmantos semiotikas metodes, lai izzinātu zīmes un kontekstus, kas iekodēti objektos un vēsta par fotogrāfu kultūru, ideoloģiju, zināšanām, gaumi, vērtībām, sociālo mijiedarbību un procesu izpratni, kā arī lietu uztveri.

Pēdējā laikā semiotikā, psiholoģijā un daudzās citās nozarēs plaši tiek izmantoti tādi jēdzieni kā „vizuālā uztvere,” „vizualizācija,” „vizuālā komunikācija,” „vizuālā domāšana” un citi. Populārais Krievijas psihologs V. Zinčenko vizuālo domāšanu definē kā: „tādu cilvēka darbību, kuras produkts ir jaunu tēlu dzemdināšana, tādu jaunu vizuālo formu radīšana, kurām ir noteikta semiotiska slodze, kas padara nozīmi redzamu. Vizuālā domāšana ir iespējama tāpēc, ka vizuālajiem tēliem rodas zināma autonomija un brīvība attiecībā pret uztveres objektiem un tie var kļūt par vizuālu manipulāciju un pārveidojumu objektiem.”⁴⁴

Šobrīd indivīdam pieejamās fotogrāfijas, video un interneta vide, kā arī virtuālā realitāte piedāvā jaunu saskarsmes veidu, kas rodas starp indivīdiem, pateicoties vizuālajai uztverei. Šie jaunie komunikāciju instrumenti rada ietekmi uz fotogrāfiju nozīmi mūsdienās, kā arī uz to attiecībām ar mutiskajiem izteiksmes veidiem – izteiktajiem vārdiem un skaņām, kā arī uz vizuālās socioloģijas parādīšanos un attīstību.⁴⁵ Mūsdienu elektroniskās tehnoloģijas turpina pārdefinēt fotogrāfiju un tās sociālo nozīmi. Tā kā šobrīd fotogrāfiju var gan digitāli radīt, gan arī neskaitāmas reizes rediģēt, tad rodas priekšstats, ka savstarpējā saikne starp fotogrāfiju un „patiesību” tiek uz visiem laikiem pārtraukta. Elektroniski pārveidotās fotogrāfijas ir kļuvušas par mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda aizraušanos un brīvā laika pavadīšanas sastāvdaļu.

Vizuālā stāstījuma apskats saistāms ar simbolisko interakcionismu, kas padara indivīdu ieinteresētu tajā sfērā, kādā viņš rada mijiedarbību, kas balstās uz interpretācijām. Pēc definīcijas, mijiedarbība ir stāstījums, kas sevī ietver cilvēka pieredzes plūdumu, pārdzīvojumus un piedzīvojumus. Visi vizuālie stāstījumi ietver lēmumu pieņemšanu – cik daudz informācijas iekļaut ierobežotā laika vienībā, cik daudz tiks atklāts citam indivīdam, kā arī cik lielā mērā konkrētais objekts tiks interpretēts. Fotogrāfijas dokumentē vairākus līmeņus sociālajā dzīvē. Fotogrāfijā iespējams ierakstīt tik daudz ikdienā gūtās un pieejamās

⁴⁴ Agejevs, V. (2005) Semiotika. Jumava. Rīga. 90. lpp.

⁴⁵ Harper, D. (2000) Remaining Visual Methods. in Denzin, K. N., Lincoln, S. Y. Handbook of Qualitative Research. 2nd ed. Sage Publications. Thousand Oaks. London. p. 718

informācijas, cik daudz fotoaparāts spēj fiksēt un iemūžināt. „Vizuālais stāstījums, tāpat kā individuālais ierobežojums, kādā tas tiek veidots, ir izvēļu un iespēju rezultāts.”⁴⁶

Vairāki sociologi uzskata, ka kontaktējoties un komunicējot ar citiem indivīdiem dažādās vidēs, fotogrāfija spēj ražot datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu, veidojot pašam savu situācijas definīciju. Fotogrāfijās tiek iemūžinātas detaļas, kas spēj iedrošināt skatītāju pārdomāt plašākas kultūras realitātes, dzīves sfēras un sociālos procesus. Izmantojot fotogrāfijas kā konkrēta indivīda pasaules redzējuma rezultātu, kā arī citu indivīdu attieksmi, uztverot šo rezultātu, pētījuma veicējs spēj saskatīt, cik lielā mērā iedarbojas sociālā mijiedarbība.

Fotogrāfija ir sociāli konstruēta tādā mērā, ka tā parāda fotogrāfa sociālo nostāju, sabiedrības uztveri un attieksmi. Priekšmets sāk darboties, kad tiek uzņemta fotogrāfija. Lai fotografētu, nepieciešama sociāla vara, daļēji tāpēc, ka fotografējot tiek veidotas identitātes, institucionālās attiecības, arī vēsture.

Pētnieks Beikers (*Backer*) uzsver, ka: “mēs domājam teorētiski, kad fotografējam.”⁴⁷ Beikers uzskata, ka visas fotogrāfijas tiek uzņemtas teorētiskās perspektīvas rezultātā. Cilvēka ikdienišķais pasaules redzējums atspoguļo, kur novietot fotokameru un kā to lietot, lai izveidotu bildi. Tādējādi, kad cilvēks fotografē, tas atkārtoti rada vēl nezināmo vai jau sabiedrībā pieņemto uztveri. Tie indivīdi, kuri uzlūko fotogrāfijas, interpretē socioloģiskos tematus savā pieņemtajā teorētiskajā modelī un uzlūkoto fotogrāfiju rezultātā radušies komentāri ir šo indivīdu secinājumi.

Mūsdienu sabiedrībā dzīvojošam indivīdam var rasties jautājums: Kas notiek, kad cilvēks skatās uz noteiktu fotogrāfiju, un, kas rodas šīs darbības rezultātā? „Darbības vārds „notiek” ietver sevī vizuālu notikumu, kas uzskatāms par objektu un darbības vārds „rodas” apzīmē vizuālu attēlu, bet kā īslaicīgu un gaistošu subjektīvu attēlu, kas var rasties tikai noteiktajam subjektam.”⁴⁸ Šie divi rezultāti – notikums un pieredzētais attēls – tiek savienoti vienā konkrētā skatīšanās darbībā un rezultātā rodas pārdomu process, kas indivīdā norisinās pēc tam.

Vizuālās analīzes pētnieki apgalvo, ka vizualizācijas specifika ir saskatāma, bet nav īsta, uzsverot, ka par primāro pētīšanas objektu vizuālās kultūras studijās jāpieņem ilūzija. Tāpat tiek arī uzskatīts, ka objektu materialitātei ir noteikta iedarbība uz konkrētu nozīmi: tie

⁴⁶ Harper, D. (2000) Remaining Visual Methods. in Denzin, K. N., Lincoln, S. Y. Handbook of Qualitative Research. 2nd ed. Sage Publications. Thousand Oaks. London. p. 725

⁴⁷ Turpat. p. 729

⁴⁸ Bal, M. (2003) Visual essentialism and the object of visual culture. Journal of Visual Culture. No:2;5. SAGE Publications. p. 9

rada nozīmi, kuru iespējams konstruēt pat tad, ja tas negarantē, ka „pareizā” nozīme tiks atrasta. Uzlūkojot fotogrāfijas ziņās, uz plakātiem, kā arī dažādās reklāmās, vizuālās analīzes pētnieki identificē veidus, kā atšifrēt attēlus, kā arī mēģina saprast kā tie darbojas kā nozīmi nesošī elementi konkrētiem indivīdiem, lai nodotu savu vēstījumu sabiedrībai.

Maikls Emisons (*Michael Emmison*) un Filips Smits (*Philip Smith*) uzsver, ka: „Mijiedarbība ar objektiem ir vizuālās informācijas avots, no kura mēs varam rast secinājumus par sociālo dzīvi. (...) Objekti vienmēr ir pozicionēti noteiktā telpiskā kontekstā, kuru iespējams izmantot, lai izprastu objektus un to attiecības ar cilvēkiem noteiktā kontekstā.”⁴⁹ Autori galvenokārt uzsver, ka objekti var operēt, kā arī var tik izmantoti kā plašāku sociāli kulturālu procesu indikatori, kā arī var tikt izmantoti kā līdzekļi, lai teorētiski pētītu sociālo dzīvi, uz ko balstīsies autore savā bakalaura darba pētījumā, kur tiks pētīti triju indivīdu fotoblogi, ievietoto attēlu informācija, kā arī citu indivīdu attieksme un šo fotogrāfiju interpretācija. Maikls Emisons un Filips Smits izmanto tādas līdzekļus, kā objektu semiotika, apkārtējās vides nozīme, cilvēku mijiedarbības ar objektiem redzamība, kā arī objektu spēja iegrāmatot cilvēku aktivitātes.

Tādējādi iespējams veikt pētījumu un vākt datus par sociālo dzīvi bez tiešas respondentu iesaistīšanas pētījuma procesā, taču dažos gadījumos svarīgi izmantot intervijas ar cilvēkiem, kas ļauj tiem izklāstīt objektu vai to atrašanās vietas nozīmīgumu. Tāpēc arī autores bakalaura darbā tiks izmantotas padziļinātās daļēji strukturētās intervijas ar fotoblogu autoriem, kas ļaus izprast fotogrāfiju nozīmi, aizraušanos ar šo nodarbi, kā arī radošas un efektīvas komunikācijas veidošanu ar citiem indivīdiem.

Maikls Emisons un Filips Smits uzskata, ka: „artefakti spēj piedāvāt lielu daudzumu informācijas par indivīda un kolektīva attiecībām.”⁵⁰ Vairāki objekti ir cieši saistīti ar indivīda ikdienas pieredzi un aktivitātēm. Tie bieži vien piedāvā labākus dzīves stila indikatorus, kā arī ikdienišķa indivīda izvēles un pieredzi. Objekti nav uztverami tikai kā priekšmeti vai lietas, biežāk tie attēlo indivīda un kopienas plašākas dzīves attiecības.

2.2. Intervija

Pētījumā tika izmantota daļēji strukturēta intervija. Šādas metodes izmantošana pamatojama ar to, ka ļauj iegūt salīdzinoši strukturētu, argumentētu informāciju, bet tajā pašā

⁴⁹ Emmison, M., Smith, P. (2006) Three-Dimensional Visual Data: Settings, Objects and Traces. In Hamilton, P. Visual Research Methods. Vol.:3. SAGE Publications. p. 143

⁵⁰ Turpat p. 146

laikā neierobežo respondenta personīgās pieredzes nianse, kas sniedz iespēju piekļūt vēl nedefinētām nostādnēm konkrēta jautājuma analizē. Tas paplašina informācijas un analīzes iespēju robežas.

Daļēji strukturētā intervijā tiek iekļauts noteikts daudzums jautājumu par konkrētām pētniekam interesējošām tēmām. Katras intervijas gaitā ir iespējams piemērot pārējos ar tēmu saistītos jautājumus atkarībā no konkrētas situācijas. Lai gūtu pēc iespējas augstvērtīgāku informāciju, pētnieks var mainīt jautājumu secību, mainīt formulējumu, atsevišķus jautājumus neuzdot vispār, ja informācija jau gūta no iepriekšējiem jautājumiem. Tas pētnieku tuvina respondenta pasaules skatījumam un nodrošina precīzāku viedokļa tālāko interpretējumu. „Kvalitatīvās pētniecības veids tās entuziastiem šķiet unikāla iespēja noskaidrot patiesi interesējošus jautājumus un darīt to tādā veidā, kas respektē humanitāti pret respondentiem.”⁵¹

Vizuālās metodes pamatā ir uzskats, ka pētnieciskajā procesā iespējams balstīties ne tikai uz vārdu vai tekstu, bet arī uz attēlu un redzamo. Pētnieks var izmantot vizuālos datus un vizuālās pētniecības metodes zināšanu un komunikācijas procesu izprašanai, tuvinoties pilnvērtīgākai realitātes skaidrošanai. Markus Banks (*M.Banks*) vizuālos datus klasificē trīs kategorijās: „1. pētnieku radītās vizuālās reprezentācijas; 2. vizuālās reprezentācijas, ko radījuši pētāmie subjekti jeb tā saucamie „dzīves dokumenti”; 3. pētnieku un pētāmo sadarbības rezultātā radītās reprezentācijas”⁵² Autore savā pētījumā izmantoja vizuālās reprezentācijas, ko radījuši pētāmie subjekti, tā kā mērķgrupa ir indivīdi, kuri aizraujas ar fotografēšanu, ievieto savas bildes fotoblogā un tādējādi komunicē ar citiem indivīdiem. Darba sākumā izvirzītais mērķis nosaka, ka pētījuma mērķgrupas noteikšana jāaskaņo ar sekojošiem faktoriem:

- Respondents ir reģistrēts lietotājs kādā no Latvijas populārākajiem fotoblogiem. Respondents pēdējo sešu mēnešu vai gada periodā regulāri ievieto savas fotogrāfijas fotoblogā, pauž savu viedokli, rakstot komentārus, kā arī ļauj citiem diskutēt par ievietotajām fotogrāfijām. Šāds laika periods tika izvēlēts apzināti, jo pusgada vai gada laikā iespējams izvērtēt respondenta aizraušanos ar šāda veida komunikāciju (ar fotogrāfijas palīdzību), kā arī novērtēt aktivitātes paaugstināšanos vai lejupslīdi, ņemot vērā gan fotogrāfiju ievietošanas, gan diskusiju veidošanās intensitāti, kā arī izpētīt fotografēto objektu, izvēlēto tēlu vai attēlošanas paņēmieni mainību vai nemainību.
- Tā kā viens no darba uzdevumiem ir noskaidrot un analizēt galvenās tendences un attiecīgus argumentus konkrētā komunikācijas tipa izvēlei – fotogrāfija kā komunikācijas

⁵¹ Kroplis A., Raševska M. (2004) *Kvalitatīvās pētniecības metodes sociālajās zinātnēs*. Rīga: Raka. 35.lpp.

⁵² Kalniņa, A. (2008) *Vizuālās pētniecības metodes. Kādēļ ne? Socioloģijai Latvijā – 40*. LU Raksti. 736. sējums. Latvijas Universitāte. 163. lpp.

līdzeklis, bija svarīgi izvēlēties tādus respondentus, kuri, piekristu padziļinātās intervijas norisei, izklāstot savu fotografēšanas un aizraušanās pieredzi, kā arī motivāciju ievietot fotogrāfijas publiskai apskatei un vērtēšanai.

2.3. Empīriskā pētījuma gaita

Pētījuma ietvaros tika analizēti trīs www.fotoblog.lv interneta vietnē pieejamie autoru profili, tajos ievietotās bildes, tekstuālā informācija un citu autoru komentāri. Ar tiem pašiem respondentiem tika veiktas padziļinātās daļēji strukturētas intervijas, lai iegūtu pilnīgāku informāciju par autoru fotogrāfijām, motivāciju ievietot savas bildes fotoblogā, fotogrāfijas komunikācijas praksi un nozīmi, to uztveri.

Izlases veidošanas metode

Veidojot izlases kopumu, tika izmatota “sniega pikas” metode, tā nodrošinot nejaušības principu. Šī metode arī ir piemērota kvalitatīvu pētījumu veikšanai.

Sākotnēji tika izvēlēti daži iepriekš raksturotiem kritērijiem atbilstoši respondenti. Lai piekļūtu potenciālajiem respondentiem, autore izmantoja mūsdienu moderno informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas.

Ar elektronisko vēstuli starpniecību izvēlētajā fotoblogā tika apstiprināta intervija ar vienu no fotobloga lietotājiem, kuram pēc intervijas, noraksturojot atlases kritērijus, tika lūgts norādīt nākamo iespējamo respondentu.

Datu vākšanas metode un instrumentārija raksturojums

Pētījumā tika izmantota vizuālā analīze, tika apskatīti 3 *blogeri*, to aktivitātes un radošās izpausmes veids, kas ļāva pievērst uzmanību tām nozīmēm, ko komunicē fotogrāfijas. Tā kā mūsdienu fotogrāfija tiek izmantota kā komunikācijas līdzeklis fotoblogos, tad, pēc autores domām, tas ir veiksmīgākais variants, kā izpētīt indivīda vēlmi arvien biežāk izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli.

Konkrētajā pētījumā visi iepriekš minētie aspekti tika realizēti. Sākotnēji tika precizētas autori interesējošās tēmas, un, vadoties pēc tām, tika izveidots gan vizuālās analīzes, gan intervijas plāns. Tematiski analīzes daļā tika ietverti astoņi kritēriji, kuru uzdevums bija atklāt un atbildēt uz darba sākumā izvirzītajiem pētījuma jautājumiem un uzdevumiem. Pirmajā nodaļā tika apskatīta portāla fotOblog.lv uzbūve un sākotnējā ideja, kas palīdzēja izprast reģistrēto lietotāju vēlmi ievietot savas fotogrāfijas tajā, komentēt citu lietotāju fotogrāfijas, kā arī veidot ar tiem komunikāciju. Otrajā analīzes nodaļā tika veikta

katra fotobloga deskriptīva analīze, konkrētais vizuālais materiāls tika sadalīts kategorijās, pēc objektiem, kas tiek attēloti fotogrāfijās: „Daba”, „Pilsēta”, „Cilvēki”, „Dzīvnieki”, „Sports” un „Cita”, kas ļauj apzināt visbiežāk izmantotos objektus komunikācijai vai savu uzskatu paušanai citiem indivīdiem. Svarīgāko informācijas materiālu tika plānots gūt no pārējiem sešiem izvirzītajiem kritērijiem. Trešajā kritērijā tika analizēts visbiežāk komentētais un attēlotais fotoblogos, kas ļauj izprast indivīdu vēlmi komunicēt, ieraugot konkrētus objektus fotogrāfijās. Ceturtajā kritērijā tika analizēta indivīda sociālo procesu saprašana ar fotogrāfijas palīdzību. Piektajā un sestajā kritērijā apskatīta sociālā mijiedarbība, kā arī skatītāja un autora kultūras un gaumes paušana ar fotogrāfijas palīdzību, septītajā kritērijā analizēta fotogrāfijas nosaukuma nozīme komunikācijas procesā, astotajā – draugu vai paziņu loka paplašināšanās ar fotobloga palīdzību, devītais kritērijs palīdz izprast fotogrāfijas radošās un efektīvās komunikācijas lomu mūsdienās. Šie visi kritēriji palīdz skaidrot sākotnēji izvirzīto mērķi un pētījuma jautājumus.

Tematiski intervijā tika ietverti četri jautājumu pamatbloki, kuru uzdevums bija atklāt un realizēt darba sākumā izvirzītos uzdevumus. Pirmās daļas nolūks bija izziņāt respondentu pieredzi par fotogrāfiju ievietošanu fotoblogā, kas ļauj tālāk analizēt svarīgākos jautājumus. Svarīgāko informācijas materiālu tika plānots gūt no otrā, trešā un ceturta bloka jautājumiem. Otrā un trešā bloka jautājumi atklāj respondenta skatījumu uz autores izvirzītiem fotografēšanas nozīmes un komunikācijas prakses noskaidrošanas jautājumiem – vai tas ir kā sava domāšanas veids, kultūras, gaumes paušanas veids, vai fotogrāfija tiek uztverta kā pašizpaušmes un komunikācijas līdzeklis, vai ir radušies kontakti ar citiem fotoblogeriem, kā arī noskaidrota fotogrāfijas nosaukuma loma komunikācijas procesā un noskaidrots visbiežāk komentētais un ievietotais fotoblogā. Savukārt atbildes uz ceturta intervijas sadaļas jautājumiem atklāj respondenta mērķi un vēlmi fotografēt, kā arī atklāj respondenta skaidrojumu fotogrāfijas popularitātei un izmantošanas intensitātei visā pasaulē, kas turpmākajā analīzē ļauj skaidrāk identificēt līdzīgās iezīmes konkrētu fotoblogeru komunicēšanas ar fotogrāfijas palīdzību prakses izvēlē.

Strukturāli jautājumu secība nav pakārtota tēmas pamatblokiem, jo vairāki jautājumi saturiski var atbilst vairākām autori interesējošām tēmām. Intervijas plāns skatāms pielikumā Nr.3. Lai atspoguļotu intervijas gaitu, pielikumā Nr.4 iekļauta arī viena intervija.

Lauka darba apraksts

Pētījuma lauka darbs tika veikts 2009. gada aprīļa un maija mēnešos. Sākotnēji tika apskatīta portāla fotOblog.lv uzbūve un ideja, kas palīdzēja izprast reģistrēto lietotāju vēlmi ievietot savas fotogrāfijas tajā, komentēt citu lietotāju fotogrāfijas, kā arī veidot ar tiem

komunikāciju. Pēc tam tika veikta katra fotobloga deskriptīva analīze, konkrētais vizuālais materiāls tika sadalīts kategorijās, pēc objektiem, kas tiek attēloti fotogrāfijās: „Daba”, „Pilsēta”, „Cilvēki”, „Dzīvnieki”, „Sports” un „Cita”, kas ļāva apzināt visbiežāk izmantotos objektus komunikācijai vai savu uzskatu paušanai citiem indivīdiem.

Fotogrāfiju vizuālajai analīzei autore izmantoja semiotisko pieeju, meklējot un raksturojot zīmes, kas iekodētas objektos un vēsta par fotogrāfa kultūru, ideoloģiju, lietu uztveri, zināšanām un komunikāciju, kā arī analizēja skatītāju komentārus, kas bija pierakstīti zem konkrētajām bildēm. Lai veiktu analīzi autore izvirzīja sekojošus jautājumus, kas saskaņoti ar vizuālās analīzes teorijas daļu un ļāva veiksmīgāk analizēt fotogrāfiju kā radošu un efektīvu indivīdu komunikācijas veidu:

1. Kas konkrētajam blogerim visbiežāk ir attēlots fotogrāfijās? Kā tas tiek komentēts?
2. Kāda veida bildes visvairāk tiek komentētas? Vai komentāru rezultātā rodas diskusijas?
3. Kā vizuālais materiāls ticis veidots? Kādā kontekstā materiāls ticis veidots?
4. Ko fotogrāfijā redzamais nozīmē tās skatītājam, ko rādītājam?
5. Vai konkrētā fotogrāfija spēj ražot datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu? Vai izpratne paplašinās komunikācijas procesā par fotogrāfiju?
6. Vai konkrētajā fotoblogā redzamās fotogrāfijas parāda fotogrāfa sociālo nostāju? Vai skatītājs pauž savu sociālo nostāju, komentējot?
7. Cik lielā mērā svarīgs fotogrāfijas nosaukums, kas paskaidro fotogrāfa sākotnējo ieceri?
8. Vai ar konkrēto fotogrāfiju palīdzību autors vēlas parādīt savu sociālo statusu, piederību kultūrai vai gaumi?
9. Vai fotogrāfijas iedrošina skatītāju pārdomāt plašākas kultūras realitātes, dzīves sfēras un sociālos procesus?
10. Cik lielā mērā ar fotogrāfijas palīdzību darbojas sociālā mijiedarbība?
11. Vai fotogrāfijā un komentāros veidojas identitātes, institucionālās attiecības, vēsture?
12. Vai fotogrāfs rāda nezināmo, vai sabiedrībā jau pieņemto objektu vai procesu uztveri? Kā tas atspoguļojas komentāros?
13. Vai skatītājam ir būtiski svarīgs nosaukums, kas pievienots konkrētai fotogrāfijai? Vai tas ietekmē fotogrāfijas un fotogrāfa idejas uztveri? Kā tas atspoguļojas komentāros?

Otrā lauka darba daļa – intervijas ar konkrēto apskatīto fotoblogu autoriem. Tika veiktas divas padziļinātas daļēji strukturētas intervijas, kuru ilgums bija 90 - 120 minūtes. Abi respondenti nodarbojas ar fotografēšanu un ievieto savas bildes portālā fotOblog.lv

Izlases veidošanā tika ievērota sniega pikas metode. Autore ar portāla fotoblog.lv starpniecību sazinājās ar potenciālo respondentu, lai noteiktu intervijas laiku un vietu. Jāatzīst, ka izvēlētie respondenti pārsvarā bija atsaucīgi. Tika saņemts viens atteikums. Viens no izvēlētajiem respondentiem sākotnēji piekrita intervijai, taču pēc tam tā vairākkārt tika atcelta, rezultātā bakalaura darba autore piedāvāja noskaidrot fotoblogera domas konkrētos jautājumos ar e-pasta starpniecību, kam respondents piekrita, taču rezultātā tā arī nesniedza atbildes uz interesējošiem jautājumiem.

Intervijas vieta un laiks tika izvēlēti pēc respondenta iniciatīvas. Sarežģītāk bija norunāt tikšanos ar Liepājā dzīvojošo respondentu, kuram darba dienās strikti saplānots darba grafiks, savukārt brīvdienās dodas ārpus Rīgas fotografēt. Klātienē veiktās intervijas notika respondenta izvēlētajā vietā, kas tika saskaņota ar darba autori. Klātienē veiktās intervijas tika organizētas Kronvalda parkā un Bastejkalnā, kas noritēja nepiespiestā gaisotnē, radot respondentam brīvu atmosfēru.

Intervijas sākumā autore iepazīstināja ar pētījuma tēmu un izvirzītajiem darba mērķiem. Respondenti tika informēti par viņu sniegtās informācijas anonimitāti un konfidencialitāti. Netika saņemta neviena iebilde pret portālā fotOblog.lv reģistrēto lietotājvārdu izmantošanu iegūto datu atspoguļošanas posmā.

Abiem respondentiem, ar kuriem intervija notika klātienē, respondentiem iepriekš tika lūgta atļauja intervijas gaitu fiksēt diktofonā. Ieraksta veikšanas procesā respondenti jutās atraisīti, netika novērots psiholoģiska rakstura diskomforts.

Respondentu attieksme kopumā vērtējama pozitīvi. Bija jūtama liela ieinteresētība – intervējamie kopumā izteicās plaši un izvērsti. Dažās intervijās nācās precizēt vai pārformulēt atsevišķus jautājumus, lai iegūtu vērtīgāku informāciju, jo bieži vien respondents novirzījās no galvenā jautājuma, stāstot par citām savas dzīves aktualitātēm.

Vadoties pēc iepriekš izklāstītiem mērķgrupu raksturojošiem faktoriem, respondenti ir reģistrēti lietotāji kādā no Latvijas populārākajiem fotoblogiem. Respondenti pēdējo sešu mēnešu vai gada periodā regulāri ievieto savas fotogrāfijas fotoblogā, pauž savu viedokli, rakstot komentārus, kā arī ļauj citiem diskutēt par ievietotajām fotogrāfijām.

Fotoblogeru saraksts:

Lietotājvārds	Cik ilgi savus darbus ievieto fotoblogā	Fotoblogs pieejams:
<i>netjan</i>	3 gadi	http://www.fotoblog.lv/netjan/img/?cid=19167
<i>I_Ina</i>	3 gadi	http://www.fotoblog.lv/I_Ina/img/?cid=19123
<i>Eltons</i>	Vairāk par pieciem gadiem	http://www.fotoblog.lv/Eltons/img/?cid=19136

3. PĒTĪJUMA DATU ANALĪZE UN INTERPRETĀCIJA

3.1. FotOblog.lv ideja un uzbūve

„FotOblog.lv ir nekomerciāls projekts, kura mērķis ir pulcināt un izklaidēt noteiktu cilvēku grupu: fotogrāfus, rakstniekus un citus foto interesentus, kam ir ko rādīt un ko teikt.”⁵³ (Fotoblogera profila paraugu skat. pielikumā Nr.: 1) *Rādīt* un *teikt* šajā gadījumā ir tie atslēgas vārdi, kas norāda uz komunikācijas būtisko lomu, komunikāciju kā mērķi. Mājaslapā definētais mērķis ir pavisam vienkāršs: pavēstīt citiem konkrētā indivīda domas par kādu notikumu, problēmu vai īpašu gadījumu no dzīves, papildinot stāstījumu ar attēliem, vai otrādi – kad attēls tiek izmantots par galveno informācijas avotu, savukārt vārdi tikai papildina. Viens no galvenajiem noteikumiem, kas tiek minēts FotOblog.lv informācijas sadaļā – rakstam un bildei ir jābūt paša radītiem.

Kā jau tika iepriekš minēts bakalaura darba teorijas daļā: „Fotoblogs iekļauj nozīmīgas realitātes: 1. fotoblogera identitāti; 2. indivīda aktivitātēm sekojošu potenciālo auditoriju; 3. aktivitāti (fotografēšana); 4. tehnoloģijas, kas darbojas un vada šīs realitātes.”⁵⁴

Kā galvenā ideja tiek minēta indivīda vēlme apvienot rakstu, fotogrāfiju, savu izpratni par konkrēto objektu vai notikumu vienā vēstījumā.

Sadaļā fotOgalerija reģistrētajam lietotājam ir iespēja ievietot savu bildi, kas var būt citiem gan saprotama, gan nesaprotama māksla, momentfoto, kailfoto, ģimenes bilde vai vienkārši pelēkās ikdienas uzņēmums (Fotogalerijas paraugu skat. pielikumā Nr.: 2). Ja fotogrāfija iesniegta apskatei, tas nozīmē, ka autors ir vēlējies šo bildi parādīt citiem, taču nevēlas, lai tā tiktu iztirzāta vai kritizēta. Šādu bildi var novērtēt ar „Patīk” vai arī noignorēt, ja nepatīk. Ja bilde ir iesniegta kritikai, tad autors var saņemt vērtējumus un komentārus no citiem bloga lietotājiem. Vērtēšanā un komentēšanā piedalās tādi paši reģistrēti lietotāji. Vērtēšanas sistēma balstās uz trim nosacījumiem: 1. Idejas vērtējums. Vai saprot, ko fotogrāfs gribējis ar savu bildi pavēstīt. 2. Idejas pasniegšanas veida vērtējums, jeb izpildījums; 3. izraisīto emociju un sajūtu vērtējums.

Vērtēšanas skala fotOgalerijas bildēm:

1. es uzskatu, ka šo bildi jādzēš ārā!
2. pavisam slikti

⁵³ *Kas ir fotoblog.lv?* FotOblog. Atsauce: [28.03.2009.] Pieejams internetā: <http://www.fotoblog.lv/?f=39#1>

⁵⁴ Cohen, R.K., (2005) What does the photoblog want? Media Culture Society. No: 27. SAGE Publications. p. 897.

3. hmm, ne šis, ne tas. Kaut kā vienalga...

4. Ir! Der!

Sadaļā fotOreportāžas reģistrētais lietotājs var ievietot reportāžu, kas sniedz interesantu, aktuālu, smieklīgu vai skumju informāciju par konkrētu notikumu. Informācijas nodošanas veids ir fotogrāfijas, netiek piedāvāta iespēja tās komentēt, tādējādi lietotājam jāprot paust savas emocijas un nodot konkrēto ideju tikai ar fotogrāfiju palīdzību.

Sadaļā fotOskola lietotājam ir piedāvāta iespēja ievietot kādu informāciju, smelties zināšanas vai iegūt sapratni par foto jautājumiem.

Sadaļā fotOtops tiek apkopotas skaistākās, oriģinālākās un vērtētākās fotogrāfijas, kuras tiek pievienotas rakstiem, ieliktas fotogalerijā vai arī sakārtotas fotoreportāžā.

Šobrīd portālā fotOblog.lv ir reģistrēti 2302 autori.

3.2. Apskatītā vizuālā materiāla raksturojums

3.2.1. *I_Inas* fotoblogs

No visām 82 fotOblog.lv ievietotajām fotogrāfijām 24 šim lietotājam ir bildes, kurās attēlota daba. Arī pati autore ievietoja šīs bildes sadaļā „Daba”, tādējādi liekot skatītājam pievērst uzmanību galvenajam objektam, kas viņas fotogrāfijā ticis attēlots. Fotogrāfijās: „Rīgas ūdeņi”, „Pīles un riepa”, „Pīļu sauna”, „Superstar”, „Vakars gar Daugavu” un „Ventas rumba” attēlotas dažādas ūdens tilpnes, kas sastopamas Latvijā: upes, ezeri, ūdenskritumi u.c. Fotogrāfijās: „Saules diena”, „Muca piena”, „LV”, „Rīts” attēloti Latvijas lauki un ainavas. Pārējās bildēs likts uzsvars uz puķēm, gadalaiku maiņām un nokrišņiem (sniegs, lietus), tā, piemēram, fotogrāfiju nosaukumi: „Krāšņums”, „Izlēcējs”, „Rudens”, „Līgo nakts”, „Vabole”, „Ziemu pavadot”, „Ne asakas” u.c.

13 fotogrāfijās galvenais objekts ir pilsēta, vienā fotogrāfijā attēlotas Cēsis, savukārt visās pārējās Rīga, par ko liecina arī nosaukumi: „Mana Rīga”, „Rīgas Soči”, „Vakara saules apspīdētā Rīga”, „Kluss kaktiņš Vecrīgā” u.c.

11 bildēs kā galvenais objekts minēts cilvēki. Te atrodami gan portreti, gan nejauši nofotografēti cilvēki, gan arī līgava kāzu dienā. Autore atzīst, ka viņai patīk „noķert” kadru, kad cilvēks ir nesagatavots. Tās esot dabiskākas un interesantākas bildes.

Sadaļā „Ceļojumi” ievietotas 23 fotogrāfijas, kur autore ievietoja bildes, kuras tapušas Parīzē, Londonā un Stokholmā, kas noprotams jau pēc nosaukumiem, piemēram: „Vakars Stokholmā”, „Stokholmas dziļā pazemē”, „Stokholma bez statīva” u.c.

Sadaļā „Dzīvnieki” autorei ievietotas fotogrāfijas, kurās galvenie objekti ir kaķi, kaijas, vāvere arī kazlēns. Šīm bildēm pievienotie nosaukumi nosaka fotogrāfijas raksturu un

vēstījumu, kas tiek pausts ar dzīvnieku starpniecību, piemēram: „Bailīgi ziņkārīgā”, „Iepozēšu un skriešu tālāk..”, „Iepazīšanās” u.c.

3.2.2. *netjan fotoblogs*

No 129 apskatei un vērtējumiem piedāvātajām fotogrāfijām, 72 autora fotogrāfijās skatītāja vērtējumiem tiek piedāvāta daba. Lielākajā daļā no autora ievietotajām fotogrāfijām ir attēlota jūra dažādos diennakts laikos, dažādos laika apstākļos, kā arī dažādos gadalaikos. Ļoti bieži parādās arī Latvijas lauki, pļavas, puķes, kā arī labības lauki, kā nākošie seko gadalaiku maiņas – biežāk fotografēts pavasaris un rudens, mazāk ziema un vasara. Nereti tiek fotografēti arī putni, biežāk gājputni, dažās bildēs arī citi dzīvnieki. Dažās fotogrāfijās tiek demonstrēti upes, strauti, purvs, citās arī saulriets, saullēkts, koki, nokrišņi: lietus, sniegs, migla. Tā kā autoram katrai fotogrāfijai klāt bija pievienots nosaukums, tad uzreiz bija skaidrs, ko viņš ar šo fotogrāfiju vēlēties paust, kādas ir viņa emocijas un uz ko skatītājam jāvērs uzmanība, kad lūkojas viņa fotogrāfijās, piemēram: „Pavasara noskaņā”, „Liepājas dzintars”, „Trīs māsas liepiņas”, „Caurbraucēji apskata LV āres” u.c. Bieži vien ar nosaukuma palīdzību tiek atklāta objekta atrašanās vieta, kas skatītājam uzreiz ir uztverama, piemēram: „Abavas līcis”, „Migla Durbē vai Durbe miglā” u.c.

129 autora bilžu sastāvā ir 31 fotogrāfija, kurā attēlota pilsēta, pilsētas ainavas, Rīga, Doma laukums, torņi, tilti, kanāls, Vecrīga, ielas, dzelzceļa sliedes, laternas, strūklakas un ēkas. Visbiežāk manāmi kuģi un torņi, kam seko naksnīgās pilsētas vairākas variācijas. Fotogrāfijām klāt pievienoti zīmīgi nosaukumi, kas, ja ne vēsta, kurā pilsētā objekts atrodas, tad parādās noprotamais uzsvars, uz ko skatītājam jāvērs uzmanība. Bieži vien pats fotogrāfs rosina uz iztēlošanos, jo bilžu nosaukumi, piemēram: „Trīs māsas”, „Mistisks tramvajs”, „Divas paaudzes” vai „Pilsēta stiklā” rada asociāciju spēli skatītājos, tiek runāts ne tikai par pašu fotogrāfiju, bet arī par autora piedāvāto nosaukumu.

19 fotogrāfijas konkrētajam autoram ir tādas, kurās attēloti cilvēki. Autors veidojis portretus, studiju bildes, kā arī bildes dabā.

Pie citām bildēm pieskaitāmas tās, kuras neietilpst nevienā iepriekšminētajā kategorijā. Tajās attēloti dekoratīvie objekti, fotogrāfa veidotas kompozīcijas, automašīna, ķivere, veļas knaģis, dzelzceļa sliede tuvplānā. Pavisam tādas ir sešas bildes, kas rosinājušas uz komentāriem.

3.2.3. Eltona fotoblogs

Eltonam portālā fotOblog.lv ievietotas 72 fotogrāfijas, no kurām lielākā daļa, 18 bildes, ir fotogrāfijas, kur redzami cilvēki, gan studijas tipa bildes, gan nejauši momentfoto. Studijas bildēs fotografētas sievietes, komentāros atklājas, ka tās ir foto sesijas, kas iepriekš norunātas un par kurām autors arī saņem atalgojumu, pēc komentāriem var spriest, ka tiek pasūtīti arī kalendāri, kuriem autors veido bildes un saturu.

17 fotogrāfijās redzami dzīvnieki, pārsvarā suņi, kas liecina par saimnieka aizraušanos ar konkrētu šķirni - Šnauceriem, kas atklājas arī komentāros, bildēti arī putni, kā arī kaķi. Piemēram, fotogrāfijas: „Puppies world”, „Iedomājies... ha, ha, ha...”, „Pudeļu birste, saki?” u.c.

15 bildēs attēlota daba, pārsvarā jūra. Attēloti arī dabas skati, ziemas, rudens, kā arī koki un ūdeņi.

Atšķirībā no pārējiem diviem fotobloga lietotājiem, šajā fotoblogā pieejamas bildes, kas ir veidotas kā plakāti, saliktas kopā no vairākām autora bildēm, kas nepārprotami līdzī nes pilgtāku vēstījumu, autora domu gājumu. Tādas pieejamas 13 fotogrāfijas, visbiežāk šīs bildes vēsta par fotogrāfa politisko, vēsturisko vai ekonomisko procesu redzējumu, tajās skaidri pausts autora viedoklis, kas bieži vien izraisa asas diskusijas komentētāju vidū, kuriem viedoklis atšķiras. Šādu fotogrāfiju būtība jau tiek pausta ar nosaukuma palīdzību, piemēram: „25. marts...”, „Batālijas I”, „Grēku plūdi” un citas.

Autoram ir arī 5 pilsētas bildes, kā arī 5 fotogrāfijās attēlots sports – motocikli un sporta mašīnas, kas liecina par autora aizraušanos ar šāda tipa sporta veidu.

3.3. Visbiežāk attēlotais un komentētais fotogrāfijās

Apskatot visus trīs www.fotOblog.lv reģistrēto lietotāju fotoblogus nākas secināt, ka visbiežāk autori savās fotogrāfijās attēlo dabu. Arī autore *I_Ina* intervijā atzīst:

„Es visbiežāk lieku ainavas, ielu skatus, dzīvniekus, ceļojumu bildes, cilvēkus, reportāžas. Esmu iesācēja, tāpēc daba, dzīvnieki, pilsētas ir vieglāk bildēt, tām nav jāprasa atļauja, ar cilvēkiem ir sarežģītāk, pagaidām nejūtos komfortabli un droši, bet ļoti patīk bildēt cilvēkus, pamazām kļūstu drošāka.”

Tā kā fotogrāfa uzdevums savās bildēs izcelt galveno objektu, uz ko skatītājam jāvērs uzmanība, noņemt lieko, traucējošo, atstājot tikai nozīmi nesošo, tad daba, kas tiek attēlota bildēs arī uzskatāma par galveno objektu! Kā jau tika minēts teorijas daļā - fotogrāfijās, kur

dominē dabas skati, raksturo fotogrāfu kā cilvēku, kurš meklē mieru un atpūtu dabā, bēgot no trokšņainās un pārpildītās pilsētas. Arī intervijā autors *netjan* minēja, ka:

„Bieži vien man patīk brīvdienās doties pie dabas, izslēgt mobilo telefonu un nodoties fotografēšanai. Pabūt domās ar sevi, lai citi netraucē. Tad es tās bildes atbraucu un ielieku internetā, parādu, ko esmu safotografējis.”

Kā atzinis Maikls Emisons (*Michael Emmison*) un Filips Smits (*Philip Smith*): „Mijiedarbība ar objektiem ir vizuālās informācijas avots, no kura mēs varam rast secinājumus par sociālo dzīvi. (..) Objekti vienmēr ir pozicionēti noteiktā telpiskā kontekstā, kuru iespējams izmantot, lai izprastu objektus un to attiecības ar cilvēkiem noteiktā kontekstā.”⁵⁵ Tas arī ir interesantākais šāda tipa komunikācijā – it kā fotogrāfs rada bildi vienatnē, taču uzreiz pēc tam to apskata masas, tā, it kā tās būtu bijušas klāt fotografēšanas brīdī.

Katrs cilvēks ir daļa no dabas, dzīvo ainavu ielenkumā, saskaras ar to katru dienu, katru brīdi, tieši tāpēc arī fotogrāfs bildē to, ar ko saskaras ikdienā, savukārt skatītājs to uztver, komentē, rezultātā radot komunikāciju.

Vizuālajā materiālā, kas pieejams no šiem trim fotoblogeriem redzams, ka sadaļā „Daba” visvairāk tiek ievietotas fotogrāfijas, kur attēlota jūra, kaijas, lauku ainavas, putni, koki, saulriets, saullēkts, rasa, migla, gadalaiku maiņas, vārdu sakot, viss tas, ar ko it kā cilvēks saskaras personīgajā dzīvē, taču ikdienas steigā viņam nav laika kavēties pie šiem objektiem un tos apjūsmot, taču ieraugot tos bildē, cilvēkam rodas asociācijas, raisās iztēle, tiek atsaukts atmiņā kaut kas, kas bijis pieredzēts ikdienas dzīvē. Fotogrāfijai piemīt gan estētiska, gan sociāla loma, jo tā vienlaikus gan rada, gan atspoguļo, gan arī piešķir nozīmi īstenībai. Fotogrāfija veido sociālo objektu nozīmes, iesaistās komunikācijā un sociālo objektu konstruēšanā. Tādējādi iespējams izvirzīt pieņēmumu, ka cilvēki spēj veidot dzīves skaidrojumus un nozīmes ar fotogrāfijas palīdzību. Tā, piemēram, autora *netjan* dabas bildes tiek komentētas:

- *„Jā, tagad feinas rītausmas. Tāluma migla atgādina vasaras agros rītus un „Limuzīnu Jāņu nakts krāsās!”*
- *„Sudraba jūra. Ir skaisti, īpaši izceļas tā patīkamā nokrāsa! Gluži reāla, gandrīz taustāma izjūta to uzlūkojot! Pasakaini interesantas gaismas. Īsta romantika!”*
- *„mmm... nu vareni! Mākonīši palīdzēja gaismas spēlēs! Dieva zīmes ☺ Forša! Vasarā tiešām gadās novērot, ka saule burtiski skrien pār lauku! Tie mirkļi parasti gan ir īsi!”*

⁵⁵ Emmison, M., Smith, P. (2006) Three-Dimensional Visual Data: Settings, Objects and Traces. In Hamilton, P. Visual Research Methods. Vol.:3. SAGE Publications. p. 143

Tie ir spilgtākie komentāri, kur tiek aprakstītas skatītāja izjūtas, kad tas skatās uz konkrētām dabas fotogrāfijām. Komentāros manāms, ka rodas gan asociācijas, gan darbojas iztēlē, skatoties konkrētā fotogrāfijā. Pēc indivīdu komentāriem noprotams arī, ka tiem rodas gandrīz taustāma sajūta, kad tiek uzlūktas fotogrāfijas.

Otra lielākā kategorija ir bildes, kur attēlota pilsēta. Arī tas liecina par autoru savas apkārtesošās pasaules redzējuma atklāsmi citiem skatītājiem. Visbiežāk attēlota Rīga, torņi, vecpilsēta, tilti, ielas, mašīnas, sastrēgumi, citiem vārdiem, viss tas, ar ko rīdzinieks saskaras ikdienā.

Teorijas daļā tika minēts, ka fotoattēli paliek atmiņā labāk nekā kustīgas bildes, varbūt tāpēc, ka ir nevis laika plūduma fragments, bet gan no tā izgriezta sastāvdaļa. Arī ikdienas steigā, skrienot pa pilsētu, steidzoties uz tikšanos vai darbu, cilvēks it kā redz pilsētu sev apkārt, taču nepieņems detaļas, neiedziļinās sīkumos, savukārt, kad fotogrāfs to „izgriež” no kopējās ainas, ievieto internetā, tad cilvēks uz objektu skatās kā uz pavisam kaut ko unikālu un ikdienā neredzētu. Spilgts piemērs autora *netjan* ievietotās fotogrāfijas „Katram tornītim sava vijole” (skat. 3.3.1. att.) komentāriem, kur parādīta Rīgas panorāmas un Vanšu tilta kopīgi veidotais savdabīgais raksts, kas skatītājos izsauc emocijas, tā, it kā nekad ikdienā neko tādu jau pierastā ainavā nav saskatījuši. Šai fotogrāfijai ļoti liela nozīme ir tieši nosaukumam, arī pats autors intervijā atzīst:

„Vēl bilde, kur no Ķīpsalas fotografēju tornīšus un Vanšu tiltu, nu liekas kā tu uzrakstīsi? Vienkārši līnijas, nu tas tā stulbi, bet, tad es tā sēdēju un domāju: Nu kas tur tais baznīcās parasti ir? Baznīcās ērģeles un mūzika, tā arī sanāca: „Katram tornītim sava vijole”, mūzikas instruments tomēr kaut kāds jau ir! Man nepatīk tie nosaukumi, kur ieliek daudzpunktu, tas nav oriģināli, galvenā bildes būtība jau slēpjas tajā nosaukumā.”

3.3.1. att. Katram tornim sava vijole

Tā tiek komentēta netjan fotogrāfija, kurā attēlots Vanšu tilts un Rīgas panorāma:

- „*Manuprāt, izcili!!! Tūkstošiem staigā apkārt un te viens iet un pamana, ka kaut kādā rakursā tas viss sakārtojas tieši tā! Tava kārtējā lieliskā bilde!*”
- „*Nu pilnīgi iemīlējos! Īpaša bilde ☺ Katram tornītim sava vijole! Kā pastkarte!*”

Fotogrāfijas pavisam noteikti ir mobilizējošas: tās neļauj atslābt indivīda novērošanas prasmēm un padara šīs spējas arvien spēcīgākas, jaudīgākas un jūtīgākas. Fotogrāfiju būtiskākais saturs ir spēja kļūt acumirkli cilvēciskām. Vienam fotogrāfs uzlūkojams kā ideāls novērotājs, citam kā no sabiedrības nošķirts pētnieks, taču tā vienīgais un būtiskākais uzdevums ir spēt saskatīt vienkāršo, it kā skatītos ikviena garāmgājēja acīm.

Uz jautājumu, kuras bildes fotoblogā tiek visvairāk komentētas, autore *I Ina* secina:

„Protams, tās ir fotogrāfijas, kas izceļas citu vidū, kā arī blogeru tā brīža (kad ievieto fotogrāfiju) noskaņojums un pirmie komentāri. Vislielākās diskusijas ir zem tām bildēm, kuru vēstījums nav viennozīmīgs vai arī meistara fotogrāfija ir ne pārāk kvalitatīva, bet ko pārējie gaida. Tad ir asa kritika. Un, protams, „sava tusiņa” kolēģu ievietotās bildes, tām pievērš lielāku uzmanību, nekā tām, kuru autori ir paši par sevi. Tas ir subjektīvs novērojums.”

Savukārt, kā jau tika rakstīts teorētiskajā daļā, kopš tikusi izgudrota fotogrāfija, pasaulē parādījusies specifiska vērtību – redzes heroika. Fotogrāfija ievieš pavisam jaunu un vēsturē nepiedzīvotu brīvmākslinieciskuma modeli, ikviens indivīds var ļauties konkrētai, unikālai, savdabīgai un pašpārliecinātai pasaules izjūtai, atainošanai un savu vērtību paušanai. Vērojot ievietotās fotogrāfijas, nākas secināt, ka autori tiešām atklāti pauž savu pasaules izjūtu citiem skatītājiem, pavisam nepazīstamiem vai mazpazīstamiem indivīdiem, kas piesaista skatītāju uzmanību un tie komentē tieši atklātākās, patiesākās, varētu pat teikt – skandalozākās fotogrāfijas. Piemēram, autors *Eltons* ievietoja fotogrāfiju „25. marts...”, kur attēlots tālumā aizejošs vilciens un eņģelis uz sliedēm, kas norāda ne tikai uz nozīmīgo datumu latviešu tautai, latviešu tautas deportācijām, bet arī uz citiem vēsturiskiem notikumiem. (skat. 3.3.2. att.)

3.3.2. att. 25. marts...

Ar šīs bildes palīdzību autors ne tikai atgādina šo notikumu svarīgumu, bet pauž arī savu nostāju šajā jautājumā, attēlojot tumši sarkanās debesis un tukšos laukus, kas paliek vilcienam aizmugurē. Šos simbolus pamanu ne tikai es kā skatītājs, arī vērtējot komentārus, redzams, ka indivīdi pauž savu nostāju, savas vērtības, savu pasaules redzējumu, ko izraisījusi tikai viena autora ievietotā bilde:

- „Sāpīga tēma. Ir, ir. Šķiet bildes dramatisma sliekšnis ir sasniegts!”
- „Manuprāt, šodienas datumam visatbilstošākā bilde, ar ļoti labu un dziļu domu.. atmiņām..”
- „Malacis! Ir par ko padomāt un ir jādomā... kaut kas neredzēts...”
- „Tas ir, lai izsistu žēlumu tajos, kas nav pieredzējuši vai paspiest uz jūtām tiem, kas sāk aizmirst?”
- „Latviski... ļoti latviski... tāpat kā žīds bļaudams pa visu pasauli, tikai latvietim ar līdzjūtību pietiek, žīds vismaz kapeiciņu ierauj...”
- „Baisi! Cik labi, ka neesmu tam lieciniece!”

Te ir piemērs tam, cik dažādi cilvēki spēj uztvert vienu attēlu. Vienam rodas žēlums, citam niknums. Fotografijas „vēstījuma” nozīme attiecas uz fotografijas būtību – tiek uzskatīts, ka fotogrāfija jebkurā gadījumā ir stāstošāka kā jebkurš cits mākslas medijs. Arī attēli ir lasāmi un šī lasīšana ir īpaša, jo tajos skatītājs atrodas vienlaikus gan šī stāsta iekšpusē, gan arī ārpus šī „stāsta”, kas reizē ir noteikts un nenoteikts. Fotoattēls vienmēr kaut ko stāsta, un arī otrādi – stāstījums parasti piepilda attēlu. Vairākumā gadījumu tas ir kas vairāk kā vien burtiski izlasāmā, ieraugāmā aina vai notikums, tas ir arī tas, kas paliek neredzams, taču kam ir būtisks zemteksts, nepateiktais, sakars ar redzamo.

Bieži vien cilvēki, pieraduši skatīties uz jaukām dabas ainavām, dzīvnieku fotogrāfijām vai klusās dabas attēlojumu, apjūk, kad tiem tiek piedāvāta šāda rakstura bilde.

Taču man kā pētniekam tieši šādās bildēs jaušama fotogrāfijas komunikācijas loma, kas spēj atklāt autora pausto domu, izsaukt skatītājā emocijas, saprast skatītāja attieksmi, kā arī vērtējumu konkrētam objektam, parādībai vai vēsturiskam notikumam.

Fotogrāfijas tiek komentētas dažādi, viens izsaka savas emocijas, cits pamāca. Sākumā autoriem ir grūtāk pieņemt kritiku, taču vēlāk pie tā pierod. Autors *netjan* uzskata, ka visbiežāk tiek komentētas cilvēkiem jau zināmas vietas vai objekti, uz jautājumu, ko visbiežāk komentē, viņš atbild:

„Nu visbiežāk tās pīles un saulrietus. (smejas) Nu pārsvarā jau komentē tādas fotogrāfijas, kurās attēlotas vietas, kuras pazīstamas, piemēram, nu, re, kur strūklaku (rāda ar pirkstu), Brīvības pieminekli, pazīstamas ielas, nu tādas vietas, kas cilvēkiem ar kaut ko asociējas. Vienreiz ieliku bildi, kur man pateica, ka tās ir dzirnavas, tā arī nosaucu. Fotoblogā viens čoms, kurš veido kartes, bildē visu no augšas un raksta man, ka izracis visu internetu, bet neesot tajā vietā tur tādu dzirnavu. Tad nu man nācās zvanīt paziņām un jautāt, kas tad tā īsti ir par vietu, nācās mainīt nosaukumu. Es jau bieži pats nekommentēju citu fotogrāfijas, ja komentēju, tad tā, ka rakstu „manuprāt” vai „man šķiet, ka tur vajadzētu tā vai šitā”. Jo, bieži vien, ieregistrējas kāds jauniņais, visi noliek viņa bildes, ka cilvēkam nemaz vairāk negribas fotografēt. Bet tā taču nevar, visi mēs mācāmies, skatāmies citu bildes un iegūstam. Nu nevar cilvēks piedzimt un uzreiz visu labi fotografēt.”

Uzlūkojot fotogrāfiju, katrs cilvēks redz tajā citu realitāti, sev atbilstošu vai pieņemamu realitāti, kādu pats iztēlojas, atbilstoši savai pieredzei vai noskaņojumam, savukārt fotogrāfs, radot mākslas darbu, iemūžina objektu noteiktā, sevis izdomātā realitātē. Tad šīs realitātes krustojas, veidojot komentārus, secinājumus un diskusijas.

3.4. Fotogrāfijas spēja paust datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu

Katram fotoattēlam ir daudzkārsa nozīme, jo ieraugot kaut ko attēlotu fotogrāfijā indivīdam nozīmē saskarties ar potencionāli nozīmīgu vai iespaidīgu priekšmetu. Fotogrāfiju valdzinājums un to vara slēpjas faktā, ka tās vienlaikus pauž eksperta saistību ar pasauli un piedāvā pavisam bez kritikas samierināties ar to, kas ir. Autore *I_Ina* intervijā atzīmē, ka:

„Viens no mērķiem fotografējot ir, apstādinot mirkli, likt aizdomāties par ikdienas lietām, ka tās ir īpašas, citas skaistas, citas dramatiskas, pretīgas, ironiskas utt. Ir nepatīkami vērot, kā mēs visi dzenamies pēc materiālām lietām un nepamanām īsti, kas notiek apkārt. Tāpēc tas mirklis ir jāapstādina un jāparāda, ka viņš (fotogrāfijas vērotājs) to ir palaidis garām.”

Pētot trīs konkrētos fotoblogus, meklēju fotogrāfijas, kuras spēj paust datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu. Tādu nebija daudz. Bieži ir ievietotas bildes, kuras pauž fotogrāfa sociālo nostāju, taču netiek komentētas, kas norāda uz to, ka indivīdi nav izpratuši vēstījuma būtību vai arī nav uzskatījuši par vajadzīgu paust savu sociālo nostāju konkrētajā gadījumā. Fotoattēls pavisam noteikti ir īpašs ar to, ka sniedz ziņas. Tas norāda uz lietām, vietām, pārliecību, kas pastāv. Tas varētu būt uzskatāms arī par inventāru. Fotoaparāts gan parāda īstenību, gan arī padara īstenību par pārvaldāmu, tajā pašā laikā daudziem tā var šķist nesaprotama un dažreiz tikai fotogrāfam ir pilnīgi skaidrs, kas tajā ir attēlots. Šāds pasaules uztveres modelis ikvienu acumirkli spēj padarīt par mistērisku un indivīdam nezināmu.

Sociālās pasaules vai procesu saprašana komunikācijas rezultātā redzama gan *I_Inas* ievietotajās ceļojumu bildēs, kur skatītāji ar komentāru palīdzību cenšas noskaidrot nofotografētās vietas vai objekta reālo atrašanās vietu, gan arī *netjan* fotogrāfijās, kur tiek aprunāta gan bruģa likšanas paradumi Latvijā, salīdzināšana ar citu valstu bruģi, gan arī atrunāta bruģa zagšana Rīgas ielās. Visspilgtāk sociālie procesi tiek izdiskutēti, izrunāti un izcelti *Eltona* fotoblogā, kur komentētāji runā ne tikai par kredītlīniju celšanos vai kritumiem, bet arī par grēku plūdiem, kas vienam ir būtiski, citam šķiet pavisam smieklīgi. Īpaši izceļama diskusija par fotogrāfiju „Batālijas I” (skat. 3.4. att.), kas ir visspraigāk komentētā bilde autores pieejamajā vizuālajā materiālā.

3.4. att. **Batālijas I**

Fotogrāfija, kur attēlots Brīvības piemineklis, tēli no monumenta, kas atrodas Uzvaras parkā, ieroči un galvaskausi tiek īpaši komentēti. Jau bildes nosaukums un autora ideja, kas

izveidota fotogrāfijā, norāda uz konkrētu nostāju un ideoloģiju. Arī skatītāju komentāros tiek pausti dažādi viedokļi gan par vēsturisko situāciju, gan arī vērtējumi par konkrēto fotogrāfiju:

- „*Dramatiski tragiski! Galīgi neesmu šī stila piekritējs, bet nu šis uzrunā!*”

- „*Iespaidīgi un asiņaini. Kas tev, Elton, galvā dzīvo? Liek padomāt! Par ideju vien jau izcili!*”

- „*Cik nesen atpakaļ tev būtu bezmaksas brauciens Ziemeļmeitu lūkoties vienā virzienā par šito darbu?*”

- „*Neticēsi! Biju tur jau apmēram tādā pat sakarā. Tiesa, Pārdaugavas monstros tad vēl nebija uzbūvēts. Un vispār Rubiks man nelietīgi nolaupīja 15 rubļus okupantu piemineklim, tā, ka man ir visas tiesības parādīt savu attieksmi pret to!*”

- „*Jā, labi, ka apmēram pirms 40 gadiem tev nebija iespējas kaut ko tādu rādīt, citādi tevi aizsūtītu ne tikai uz Amsterdamu!*”

- „*Man ar, atminos, okupantu piemineklim no algas novilka naudu, neko neprasot!*”

- „*Protams, patosaini jau ir, bet toties spēcīgi uzsit pa mūsu patriotisma jūtām!*”

- „*Un tagad saki godīgi, nemaz neietekmējies no Šņores izcilās filmas „Padomju stāsts”?”*”

- „*Godīgi, biju jau aizmirsis augšminēto darbu!*”

- „*Izskatās, ka Mildu kosmosā laiž! Dramatisks darbs par vēsturisku LV drāmu!*”

- „*Tev nu gan ideju netrūkst! Jo tālāk, jo trakāk!*”

- „*Mi svoj, mi novij mir postroim. Kto bil nichem, stanit vsem!*”⁵⁶

- „*Akls lauķis esi, ja talantīgu tēlnieku darbus izmanto savām datorspēļu vāciņu paskata ilustrācijām! Pretīgi arī, ka leģionāru atceres datums šādi tiek valkāts! Nem Ļeņina, Staļina fočenes un ķēzī kā tīk!*”

- „*Kara skats, genocīds, PSRS un viss pārējais nāk prātā... pastrādāji dūšīgi!*”

Konkrētās bildes komentāros manāma gan cilvēku nostāja par vēsturiskiem notikumiem Latvijā, gan attieksmes paušana pret autora ideju un sociālo notikumu attēlošanu, gan arī vēsturiskā pieredze, konkrēti, naudas došana Uzvaras pieminekļa būvēšanai, cilvēku deportācijas, gan arī sociālā pieredze. Atsaucoties uz teorijas daļā minēto: „būtībā fotogrāfija, pat dokumentālā, ir kaut kas vairāk nekā fiksēts laiks, telpa un bilde. Tāpēc, ka objektīvā realitāte ir visu laiku mainīga un fotogrāfs ir tas, kurš izvēlas. (..) Tā, ka fotogrāfija ir par to, kā to iztulko.”⁵⁷ Arī pie šīs konkrētās *Eltona* izveidotās kompozīcijas rodas spraiga diskusija.

Autors izveidojis un paudis savu realitātes un vēstures interpretāciju, savukārt skatītājs to iztulkojis savā realitātē. Vienam asociācijas un komentāri rodas par pieminekļa celšanu no

⁵⁶ Mēs savu, mēs jaunu pasauli izveidosim! Kurš bija nekas, kļūs par visu! (krievu val.)

⁵⁷ Elcere, L. (2009) Ilmārs Zvirgzds. Fotogrāfija kā kaltēta varde, laika laupīšana un realitātes tulkojums. Foto kvartāls/ Februāris, 16.lpp.

iedzīvotāju līdzekļiem, citam atmiņā nāk deportācijas, kāds vēl piemin latviešu mentalitāti. Nākas secināt, ka uzlūkojot fotogrāfiju katrs cilvēks redz tajā citu realitāti, sev atbilstošu vai pieņemamu realitāti, kādu pats iztēlojas, atbilstoši savai pieredzei vai noskaņojumam, savukārt fotogrāfs, radot mākslas darbu, iemūžina objektu noteiktā, sevis izdomātā realitātē.

Kopumā nākas secināt, ka apskatītajos fotoblogos maz atrodamas fotogrāfijas, kur autors mēģinātu paplašināt indivīdu sociālo procesu saprašanu, arī intervijās ar fotoblogeriem tika atzīmēts, ka vairāk tiek komentētas „smukbildītes” – ziedi, dzīvnieki vai dabasskati, tādēļ arī fotografēti tiek šie objekti, kuri vairāk tiek komentēti. Bakalaura darba autorei rodas jautājumi, kāpēc no fotogrāfu puses tik maz tiek veltīta uzmanība sociāliem jautājumiem, kā arī kāpēc cilvēkiem labāk patīk „smukbildītes”, kur tie meklē un atrod pazīstamas vietas vai izjūtas, nevis izvēlas paust attieksmi kādos sociāli svarīgos jautājumos?

Pētījums norāda uz to, ka mūsdienu fotogrāfi ir sociāli pasīvi, gandrīz nereagējot uz aktuālām sabiedrības problēmām. Ja agrāk tika veidotas fotoreportāžas par valstiski svarīgiem jautājumiem, notikumiem, radīti plakāti, lai paustu konkrētu informāciju sabiedrībai, tad kāpēc mūsdienu fotogrāfi „nerunā” par demokrātijas vājumu, globalizāciju, cilvēku nevienlīdzību, feminismu, politiskajiem jautājumiem vai citiem mūsdienās tik aktuālajiem jautājumiem un problēmām? Ar fotogrāfijas palīdzību ir iespējams komunicēt, veidot diskusiju, raisīt aktuālus jautājumus, tam visam pieejot ar radošu un neatkarīgu nostāju. Fotogrāfs var rīkoties dažādi – ignorēt, cīnīties, klusēt, pretoties vai sadarboties.

Mūsdienu Latvijā gan sociālā, gan arī politiskā dzīve ir pārpildīta ar dramatiskiem konfliktiem, notiek straujas sociālās pārmaiņas, taču tas tiek minimāli attēlots fotogrāfijās. Lai kļūtu par nozīmīgu fotogrāfu, jābūt lielai uzdrīkstēšanās un brīvības sajūtai. Ja agrāk par to varēja sodīt un ievietot cietumā, tad demokrātiskās pasaules režīmā var gūt atzinību un uzslavas. Kāpēc sastopama tik neliela uzdrīkstēšanās deva mūsdienu fotogrāfu darbos, vai tikai tādēļ, ka vairāk tiek komentētas dabas ainavas un estētiskās fotogrāfijas? Vai tas mūsdienu fotogrāfam ir pats nepieciešamākais – komentāru daudzums? Kāpēc cilvēki izvairās no sociālu procesu analizēšanas un komentēšanas? Viens no svarīgākajiem iemesliem varētu būt – bēgšana no realitātes, kur vismaz ieejot iecienītajā fotoblogā iespējams rast dvēseles mieru un harmoniju, nedomājot par ekonomiskajiem un sociālajiem procesiem. Autors *netjan* intervijā atzina, ka viņu nospiež sarunas un viedokļi par ekonomisko situāciju valstī, viņš nevēloties tajā iedziļināties meklē skaisto, patīkamo savās fotogrāfijās, radot atslodzi gan sev, gan arī citiem.

3.5. Autora un skatītāju savstarpējā sociālās nostājas, kultūras vai gaumes paušana

Pēc definīcijas, komunikācijas galvenie instrumenti ir sazināšanās un informācijas pārraide, domu, priekšstatu un jūtu apmaiņa starp cilvēkiem viņu darbības procesā. Arī fotogrāfija uzskatāma par komunikācijas līdzekli, ar kuras starpniecību indivīdi pauž viens otram savas domas, pieredzi, uzskatus, kultūras un citas vērtības. Analizējot fotoblogus, radās priekšstats, ka indivīdi visbiežāk apmainās ar pieredzi kultūras jomā, ievietojot ceļojumu un dažādu atpazīstamu objektu fotogrāfijas. Autore *I_Ina* intervijas laikā, atzīst:

„Fotogrāfija ir manas pasaules atspoguļojums, tas ko un kā es redzu. Katram ir nepieciešama pašrealizācija, caur fotogrāfiju izpaužas manējā. Šobrīd esmu tikai šī fotogrāfijas ceļa sākumā, tāpēc kāds tas ceļš būs un kā izpaudīsies, es nezinu. Man ir daudz dabas „smukbildīšu”, manu ceļojumu un sastapto cilvēku fotogrāfijas. Šīs lietas acīmredzot arī būs manas prioritātes fotogrāfijā. Kā domāšanas veids? Jā, jo kamera seko līdz tam, ko pamanu un ko par ieraudzīto domāju. Nezinu, vai sāk veidoties pašai savs stils... (aizdomājas) Ik pa laikam meklēju informāciju par fotogrāfiju, lasu internetā fotožurnālus, skatos, kam pievērš uzmanību un ko novērtē eksperti. Bet vienā brīdī nodomāju, ka nemaz nevajag daudz pētīt citu darbus, lai veidojas pašas stils, nevis kāds noskatīts.”

Kā uzskata Sjūzena Sontāga, tad viena no būtiskākajām fotogrāfijas priekšrocībām bijusi tā, ka fotogrāfija vienmēr spējusi padarīt skaistu un baudāmu pilnīgi visu, pat to, kas ikdienā šķiet neglīts, necils, bez jebkāda satura. Fotogrāfija spēj aizraut ar savu realitāti, piemēram, attēlojot visiem ikdienā redzēto sabrukušo ēku, nogruvumu, nabadzīgo indivīdu ielas malā.

Autorei *I_Ina* ir ļoti daudz ceļojumu bildes, kurās nofotografētas citu valstu, kultūru vērtīgākie objekti, ar kuriem autore iepazīstina pašmāju skatītāju, reizē atklājot arī savas kultūras vērtības un gaumi. Piemēram, ar fotogrāfiju „picasso velīts” (skat. att. 3.5.1.) autore atklāj ne tikai to, ka bijusi Parīzē, bet arī aizraušanos ar mākslu, to, ka interesējas par slaveniem māksliniekiem.

3.5.1. att. picasso veltīts

Arī attēla „picasso veltīts” komentāros parādās skatītāju minējumi par konkrētā objekta atrašanās vietu un atpazīstamību:

- „*Dziesmusvētku estrāde. Man patīk. Riktīgi patīk! ☺*”
- „*Jamaicacan, nedaudz citā pusē tas ir - Parīzē :) paldies par "patīk!"*”
- „*Es jau gribēju prasīt vai šis no Parīzes... ;)*”
- „*oo jaa šitā ir traki fotogēniska vieta - la defense gan ir ārpus parīzes robežām*”
- „*piekrītu, Maris*”

Pārsvārā komentētāji cenšas atpazīt konkrētus objektus vai pasākumus, piemēram, pilsētas svētku norises vietu. Ar komentāru palīdzību tiek identificētas nozīmīgas vietas, atklājot citiem to atrašanos vai parādot savas zināšanas konkrētajos jautājumos. Vairumā fotogrāfiju indivīdi vēlas atklāt savas zināšanas par konkrētiem objektiem, tie neļaujas iztēles vai fotogrāfa piedāvātajai realitātei, meklējot sev zināmas patiesības, vietas, lietas vai objektus. Indivīdi spriež pēc savas ikdienas pieredzes, analizējot lietas caur savu skatījumu, nespējot uztvert autora piedāvāto redzējumu.

Par gaumi bieži vien tiek diskutēts fotogrāfijās, kur skatītājus neapmierina gaisma vai modeļa novietojums, noskaņa vai kompozīcija, tad katrs izsakās, kā viņaprāt būtu bijis labāk. Visbiežāk tas manāms *netjan* ievietotajās fotogrāfijās, kur galvenais objekts ir cilvēks. Komentāros atklājas gan citu autoru pieredze fotogrāfijā, jo ieteikumi ir ar profesionālu pieskaņu, gan arī atklāts savs redzējums konkrētās bildes izpildījumam, kas norāda uz to, ka gan fotogrāfs, gan komentētājs vēlas parādīt savu mākslinieciskās izjūtas vai gaumes klātesamību. Arī fotogrāfijā „Skatiens” (skat. 3.5.2. att.) manāmas diskusijas par gaumi, ko izraisījuši paši fotobloga lietotāji.

3.5.2. att. Skatiens

Piemēram, fotogrāfijā „Skatiens”, kur sieviete fotogrāfēta tuvplānā, kā noprotams arī studijā, seko tādi skatītāju komentāri, kur atklājas katra individuālā gaume un stila novērojami, ieteikumi un uzlabojumi:

- „bez plaukstas kadrā būtu mazāk pamanāma biezā grima kārta, pēc manām domām.”
- „Man labais stūris nepatīk, lieki krīt acīs...:)”
- „vispār patīk, BET, krēsls[varētu lab. malu nogriezt], ēnas[pārāk asas] [-], baltie punktiņi uz tērpa[varētu noņemt, lai neatgādina blaugznas...]”
- „Bilde tapusi Zernova studijā, bija mirklis , kad spēcīgi iespīdēja saule, šeit nav neviena lampa-zibspuldze izmantota, "blaugznas" ir žaketītes auduma struktūra :):):):), aizmugurē nav krēsli , bet visādi studijas aksesuāri.”
- „nemācu, tikai pieminu acīmredzamo. ja man, koku fotogrāfam, tas redzams, tad padomā. man nevienam nekas nav jāpierāda, atklājos, cik uzskatu par vajadzīgu komentārus, ja bilde ieinteresē, rakstu daudz un visās kategorijās, nav tā, ka gribu Tev iegriezt, vai tamlīdzīgi, vienkārši, domāju labāk uzrakstīt.”

Šīs fotogrāfijas komentāros spilgti izpaužas fotoblogeru gaumes, ieteikumu un pamācību raksturs, kas liecina par vēlmi izteikt savu viedokli, pamanot citu autoru kļūdas, tādējādi radot arī spraigu komunikāciju, kas balstās uz savu uzskatu paušanu un aizstāvēšanu.

Arī intervijā *netjan* stāsta, ka:

„Es dienā izskatu ap 500 fotogrāfijām. Tā kā man vakaros nav ko darīt, tad skatos fotogrāfijas, pamanu kļūdas, kur nav pareizi novietota gaisma vai kompozīcija pieklibo, varbūt arī horizonts šķībs! Tas palīdz pašam mācīties, skatīties uz bildēm ar kritiskāku aci un fotografēt skaistākas un interesantākas bildes.”

Skatītāji komentē ne tikai fotogrāfijas kompozīciju, gaismas vai stilu, bieži vien ar fotogrāfijas autora palīdzību tiek aizskartas plašākas kultūras vai sociālo procesu izpratnes tēmas, kas rosina komentētājus paust savu viedokli par konkrētiem sociālajiem vai kultūras procesiem. Piemēram, autora *Eltona* fotogrāfiju kolekcijā atrodama bilde „Da Vinči kods”, kur attēlots Luvras muzejs Parīzē (skat. 3.5.3. att.), kas saistāms ar autora kultūras zināšanām un attieksmi pret mākslu.

3.5.3. att. **Da Vinči kods**

Arī komentāros parādās skatītāju viedokļi par konkrēto mākslas darbu, Dena Brauna grāmatu un filmu „Da Vinči kods”, kas saistāma ar konkrētās fotogrāfijas nosaukumu:

- „Grāmata par Da Vinči kodu ir aizraujoša, tāpat kā pērējās Dena Brauna grāmatas..”
- „Bilde normāla, nosaukums - pēē (ar plato ē un gari)”
- „Nosaukums radās līdz ar ideju sabiezināt mākoņus un pagaišināt piramīdu, piešķirot kaut kādu pārdomu mirkli par mistikas un realitātes kopumu, uz ko Brauna k-gs arī veidoja savu sacerējumu un filma sākās tieši no šīs vietas. It savišķi, ja saskatām mākoņos pāri lidojošo dēmonu...”
- „grāmata patika, filmē ne, bilde jocīga, tik plata...”
- „Iespaidīgi + vēl Tevis teiktais...”

Ar šo fotogrāfiju autors atklāj savu ieinteresētību Dena Brauna darbos, konkrēti aizraušanos ar sabiedrībā tik populāro grāmatu „Da Vinči kods”, arī mēģinot skatītājos radīt pārdomas par mistikas un realitātes attiecībām, kas skartas konkrētajā grāmatā, plašai publikai šķiet pavisam aizraujošas. Arī šīs fotogrāfijas komentāros atklājas skatītāju attieksme pret konkrēto darbu, konkrēto autoru, kā arī manāma Rona Hovarda filmas „Da Vinči Kods” kritika.

Fotogrāfija vienmēr tikusi pasniegta kā komunikācijas un dalīšanās pieredzes instruments. 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā personīgā fotogrāfija parādījās kā

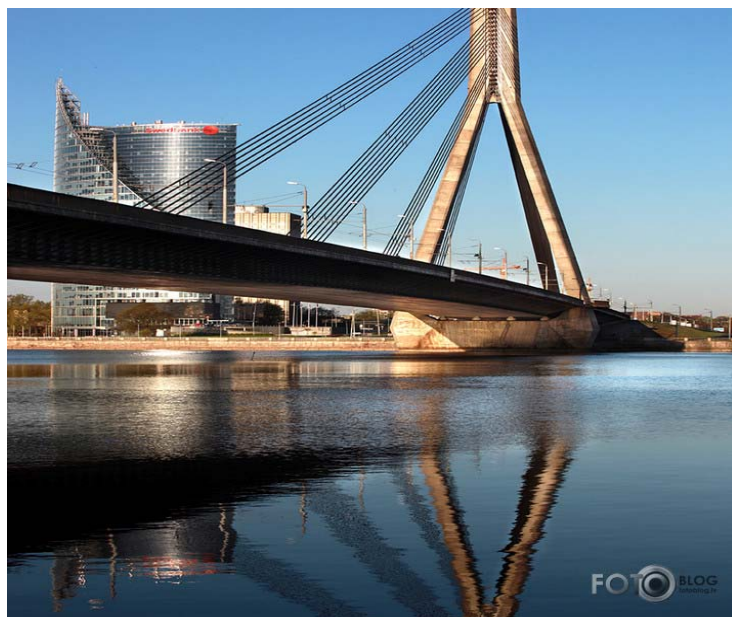
sociāla darbība, kas griežas apkārt ģimenes vēlmēm saglabāt tās pagātnes atmiņas materiālās, gleznainās formās, kas radītas uzzīnām nākotnei vai atmiņām. Katrai fotogrāfijai ir daudzveidīga nozīme, jo ieraugot kaut ko attēlotu fotogrāfijā indivīdam nozīmē pamanīt kaut ko potencionāli nozīmīgu vai iespaidīgu, ņemot vērā to, ka fotogrāfam šis objekts ir šķītis svarīgs, ja jau ticis pamanīts, nofotografēts un citiem parādīts. Fotogrāfiju vara slēpjas faktā, ka tās vienlaikus pauž fotogrāfa pasaules redzējumu un piedāvā pavisam bez kritikas samierināties ar to, kas pastāv, kas ir ticis pamanīts un attēlots.

3.6. Sociālā mijiedarbība ar fotogrāfijas palīdzību

Katrs indivīds ir individualitāte, katram ir savs pasaules redzējums, katrs to uztver savādāk. Bieži vien viens indivīds otram vēlas atklāt savu pasaules redzējumu, viens ar rakstiem, cits vārdiem, taču dažs pauž ar fotogrāfijas palīdzību. Autore I_Ina uzskata, ka:

„Laba fotogrāfija ir tā, kas liek aizdomāties par kaut ko vairāk, nekā redzam fotogrāfijā. Runa ir par fotogrāfijām par sociālo realitāti vai tādām, kas raisa kādas asociācijas. Tā tad ar to, kas ir atspoguļots fotogrāfijā, vajag likt aizdomāties par dažādām citām vai pretējām lietām. Domāju, ka tas ir efektīvs komunikācijas līdzeklis. Piemēram, ja ziņās stāsta par karu kādā zemē un stāsta, ka nogalināti tik un tik cilvēku, fotogrāfija ar redzētiem nogalinātajiem mūs iespaidos vairāk, nekā tikai verbāls teksts. Ja es dedzīgi stāstu par iespaidīgu ceļojumu uz Spāniju, bet nebūs ko vizuāli parādīt, stāstam nebūs liela efekta. Fotogrāfija ir kā papildinājums kopējās ainas radīšanai. Ir fotogrāfijas, kuras runā pašas par sevi, tām nevajag stāstu, bet ir arī kurām vajag.”

Apskatītajos fotoblogos atrodams krietns skaits bilžu, caur kurām autors pauž savu sociālo realitāti, savu izpratni par noteiktiem procesiem, taču komentāros manāmas citu indivīdu domas, uzskati, vērtības. Indivīdi dalās savā pieredzē rezultātā veidojot sociālo mijiedarbību. Eltona ievietotā fotogrāfija „Kredītlinijas”, kur fonā nofotografēta bankas ēka, kurai pāri virzās Vanšu tilta vantis izraisa skatītājos debates par sociālajiem procesiem. (skat. 3.6.1. att.) Tā ir viena no retajām fotogrāfijām fotoblogos, kur indivīdi pauž savu sociālo nostāju konkrētos ekonomiskos jautājumos. Lai gan komentāri nav plaši un izvērsti, bet ir skaidri noprotama katra komentētāja pamatdoma, kurā atspoguļojas konkrētie ekonomiskie procesi Latvijā šodien.

3.6.1. att. Kredītlīnijas

Šīs fotogrāfijas komentāros atklājas indivīdu uzskati par valsts ekonomisko situāciju, kredītiem, banku utt.:

- „Kredītlīnijas pēc vantīm spriežot vēl turas!!!”
- „Kopa ar nosaukumu – Labi! Kad izlasīju nosaukumu, tad bildei cits svars!”
- „Kritums pamatīgs tām līnijām!”
- „Jā, bet vai kāds pamanīja banku pazeminājumu?”
- „Tāda, lūk, skarbā ironija...”

Tie indivīdi, kuri uzlūko fotogrāfijas, interpretē socioloģiskos tematus savā pieņemtajā teorētiskajā modelī, raugoties no sava skatu punkta un uzlūkoto fotogrāfiju rezultātā radušies komentāri ir indivīdu veiktie secinājumi par konkrētu tematu vai sociālo procesu. Kontaktējoties un komunicējot ar citiem indivīdiem, fotogrāfija bieži vien ražo datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu, veidojot pašam savu konkrētās situācijas izpratni. Fotogrāfijās tiek iemūžinātas detaļas, kas spēj iedrošināt skatītāju pārdomāt plašākas kultūras realitātes, dzīves sfēras un sociālos procesus. Izmantojot fotogrāfijas kā konkrēta indivīda pasaules redzējuma rezultātu, kā arī citu indivīdu attieksmi, uztverot šo rezultātu, iespējams saskatīt, cik lielā mērā iedarbojas sociālā mijiedarbība.

Fotogrāfu: *Eltona, netjan* un *I_Inas* fotogrāfijās: „Laimīgu 2009!”, „Labrīt, Kuģi!”, „Līgo nakts”, „Pirmā līgavas fotogrāfija” (skat. 3.6.2. att.) un „Priecīgus Ziemassvētkus!” autori parāda, kādus svētkus tie svin, kādas ir viņu tradīcijas vai svinēšanas paražas. Fotoblogā parādās tādi svētki, kā: Ziemassvētki, Lieldienas, Jaunais gads, Līgo, kāzas, Starptautiskā sievietes diena, Darba svētki u.c. Šeit parādās ne tikai sociālās nostājas vai kultūras atklāsme, darbojas arī mijiedarbība, jo caur bildēm svētkos autors apsveic savus kolēģus, savukārt, citi komentējot, raksta vēlējumus atpakaļ, piemēram: „*Bagātu un laimīgu*

tev arī!”, „Laimīgu Jauno, veselību, mīlestību un veiksmīgus kadrus!”, „Ar labām bildēm pilnu Jauno gadu!”, „Visu to labāko, radošāko un mīlošāko!” „Lai tev līksmas arī pārējās Ziemassvētku dienas!”, „Sirsnīgi sveicu Tevi Sieviešu dienā!” u.c.

3.6.2. att. Pirmā līgavas fotogrāfija

Piemēram, fotogrāfijā, kur kā galvenais objekts tiek izcelta līgava kāzu dienā seko šādi komentāri:

- „Izcila bilde! Nepierasti cilvēciska līgava!”
- „Tās tumšās rozes it kā novērš uzmanību no galvenā, subjektīvi. Kopumā-patīk!;)”
- „Skaisti! paslēpes plīvurā :)”
- „Līgavainis noteikti maziņš - netika kadrā :)))”
- „Šķiet kāzās lielāka uzmanības deva tiek līgavai, šis nav izņēmums :)”
- „Te nav stāsts par līgavaini...”

Šo fotogrāfiju galvenokārt komentējušas sievietes, kas nepārprotami norāda uz to, cik sievietei svarīgs dzīves mirklis attēlots fotogrāfijā. Uzsvērts līgavas cilvēciskums, savukārt, pētniekam noprotams, ka sabiedrībā valda uzskats par kāzu bildēm, kuras bieži vien ir pārspīlēti „nedzīvas” un bieži vien nedabiskas. Parādās arī viedoklis, ka šajā ceremonijā lielākā uzmanības deva tiek veltīta līgavai, ko varētu skaidrot ar senču tradīcijām un praksēm, kad galvenokārt līgavai nākamo vīru noskatīja tās vecāki vai arī pats līgavainis izvēlējās sev sievu. Sieviete tas bija jauna perioda sākums viņas dzīvē – cits dzīvesveids, jauna

dzīvesvieta, jauns statuss, vīra uzvārds, citi pienākumi un loma, ko pastiprina arī cita komentētāja viedoklis, ka nav attēlots stāsts par līgavaini, bet gan stāsts par līgavu. Komentārā, kur atzīmēts, ka fotogrāfijā redz paslēpes plīvurā arī netieši varētu norādīt uz tradīcijām. Tradicionāli ar plīvuru aizklāta līgavas seja nozīmē nevainību un pie altāra līgava pirmo reizi tiek noskūpstīta. Tā kā fotogrāfija vēl ir uzņemta, kad līgavai ir aizklāta seja ar plīvuru, tad tas nozīmē, ka fotografēts vēl pirms iešanas pie altāra un kā atzīmējis komentētājs, tad vēl norisinās paslēpes plīvurā.

3.7. Fotogrāfijas nosaukuma nozīme

Kompozīcija ir objektu harmonisks izvietojums attēlā, kam pateicoties fotogrāfija piepildās ar jēgu un izceļas starp citām fotogrāfijām, taču bieži vien cilvēki saskata atšķirīgas nozīmes, piešķir atšķirīgas jēgas fotogrāfijām, uzlūkojot to caur savu skatu punktu. Lai radītu konkrētu stāstu, konkrētu vēstījumu vai atklātu savu pasaules redzējumu, fotogrāfam nepietiek vien ar attēla ievietošanu internetā. Lai sabiedrība uztvertu informāciju, ko sniedz fotogrāfija, tai tiek pievienots nosaukums, kas mudina skatītāju pievērst uzmanību konkrētiem objektiem vai aizdomāties par konkrētiem procesiem. Autore *I_Ina* secina:

„Izdomāt nosaukumu fotogrāfijai dažkārt ir ļoti grūti, jo tam jābūt uzreiz skaidri saprotamam. Nedomāju, ka visām fotogrāfijām jābūt nosaukumiem, bet tādiem darbiem, kuriem ir speciāls vēstījums, speciāli veidots sižets vai ir simboli, asociācijas, ir jābūt nosaukumam obligāti. Tas „pieliek” klāt stāstu fotogrāfijai. Pasaka, ko autors ir gribējis parādīt. Arī, ja kāds darbs kļūst plaši pazīstams sabiedrībai, nosaukums būs tas, ko viņi lieto atsaucoties uz šo darbu, tad pārējiem būs vieglāk saprast par kuru darbu iet runa.”

Gandrīz visām, autoras apskatītajām fotogrāfijām ir pievienots nosaukums, kas acīmredzami skatītājam palīdzējis uztvert fotogrāfijas rādītāja domu vai ideju. Kā atzinuši paši blogeri, nosaukums nebūt nav mazsvarīgākais. Intervijas laikā *netjan* atzīmē:

„Oi, ar nosaukumiem vispār pagrūti! Vienai bildei vispār divas nedēļas nosaukumu nevarēju izdomāt. Es tai lietai pieeju filozofiski. Nu kāda jēga no tāda nosaukuma, piemēram, „akmentiņi” vai „jūra”? Nu tas neko neizsaka! Es parasti izdomāju kaut ko, kas liek cilvēkiem pasmaidīt, ne jau nu baigos jokus. Bet priekš kam visu uztvert tik nopietni? Man tie nosaukumi parasti rodas tad, kad bildes apstrādāju. Tad tā skatos un domāju, ko varētu tā paust”.

Kā jau intervijā autors atzinis, tad parasti nosaukumam viņa fotogrāfijās ir diezgan liela nozīme. Viens no spilgtākajiem piemēriem: „Extrim picnics – bļitkošana vulgāris” (skat. 3.7. att.)

3.7. att. **Extrim picnics – bļitkošana vulgaris**

Tā, piemēram, fotogrāfijā „Extrim picnics – bļitkošana vulgaris”, kam autors *netjan* ar nosaukuma palīdzību jau piešķīris savu nostāju konkrētai nodarbei, attēloti zemledus zvejnieki, darbojamies uz ezera, kuram ir pavisam plāna ledus kārtiņa:

- „Nosaukums sarāva seju smaidā, bet reāli tur veči drinko!”
- „Psihi! Fanāti! Dullie!”
- „Man šķiet, ka šie bļitkotāji ir vienkārši neprātīgi cilvēki un tik neprātīgi labi izskatās bildēs! Superīgi...”
- „Ledus tak vēl biezs, nekāda stresa!”
- „Kā viens mans draugs teica: „Cik ļoti jāmīl sieva, lai dotos bļitkot!?””
- „Vai tik tas nav par tām daiļajām LV sievietēm kāds mīts, ka tik daudz bļitkotāju piemums? ☺”
- „Ceru, ka tas trešais krēsls nav tavs...”
- „Nē, tur onka pēc drinka bija aizgājis”
- „Pingvīnu bars!”
- „Ārprāts, kur piemēslojuši! Kur Cūkmens?”

Šajā gadījumā jau pats autors ar nosaukuma palīdzību parāda savu nostāju konkrētajā jautājumā, arī skatītāji to ir uztvēruši un pauž savu nostāju. Viens parāda attieksmi, citam rodas asociācijas spēles un minējumi par to, kas varētu notikt tālāk, vēl kādam atmiņā atstāj anekdote, uz ko citiem rodas atbildes. Spilgts piemērs tam, cik būtiska loma ir fotogrāfijas nosaukumam, kas rosina indivīdus uz pārdomām, komentāriem un secinājumiem, autora izvirzītās tēmas ietvaros. Autors intervijā atzina, ka nosaukumam tiešām ir būtiska loma fotogrāfijas uztverē. Pievienojot nosaukumu skatītājam uzreiz rodas asociācijas konkrētā jautājumā, tiek uzsvērtā autora pamatdoma, kā arī galvenais objekts vai vēstījums, kas fotogrāfijā tiek attēlots.

Attiecības starp attēliem, to izteiksmes līdzekļiem un vēstījumu arī ir trīs galvenie stūrakmeņi, kas piešķir fotogrāfijai „jēgu” – radot neierobežotu uztveres lauku un veidojot tās īpašo, radošo komunikāciju, vienlaikus esot, kā to raksturojis Rolāns Barts, „vēstījums bez koda” – vēstījums, kurā indivīdam uztveramā informācija parādās tāda, kas „runā pati par sevi”.

3.8. Draugu vai paziņu loka paplašināšanās pateicoties fotogrāfijai

Lielākā vai mazākā mērā, tomēr šajā fotoblogā satiekas domubiedri. Tie ir cilvēki, kuri, komunicējot ar fotogrāfijas palīdzību, atrod līdzīgi domājošus kolēģus, rīko pasākumus, viens otram kaut ko pamāca, pastāsta, parāda. Paplašinās draugu loks, tiek iegūtas jaunas paziņas. Jautājot, vai paplašinājies draugu vai paziņu loks, arī *netjan* intervijā saka, ka:

„Jā, protams, ir paplašinājies. Daudzi jau veci paziņas man tur ievieto savas bildes. Tiek veidoti izbraucieni, īrētas pirtis. Tad viņi tur visi kopā savācas. Bet tad man nepatīk, ka sākas „mērīšanās ar krāniņiem” – kuram labāks fotoaparāts, kuram sliktāks. Nu nē, tas man neder, ja ir talants, tad tas fotoaparāts jebkāds var būt, labu bildi arī ar parasto ziepju trauku var nofotografēt. Un tad bieži arī sadalās pa komandām – tam tur tādas bildes, tam šitādas. Nu tā jau ir tāda kā sava veida komunikācijas. Ir arī tā, ka tas kopā nākšanas organizators pirms tam paziņo, ka katram dalībniekam jāiesūta savas trīs bildes un tad viņas rāda uz lielā procesora un citi tad mēģina uzminēt, kam tā bilde pieder, jo jau ir zināmi rokraksti.”

Arī analizējot fotoblogā ievietotās bildes un komentārus, atklājas, ka vairāki fotobloga lietotāji veidojuši kopīgus plenērus, piemēram, pie konkrētas autora *Eltona* bildes „Fēnikss” apakšā komentēts: *Dīķa* fotostudija, tērpi: *f-e-e-n-i-k-s-s*, stila konsultante: *Sarkangalvīte*, fotogrāfs: *Eltons*.

Jaušama arī īpatnēja komunikācija vai kontaktu dibināšana *Eltona* fotoblogā pie fotogrāfijas „Fēnikss”, kur autors mēģina rast kontaktus, paziņās un uzzināt, vai kādam nav veca lauku māja, kas nepieciešama jaunai fotosesijai:

- *„Starp citu, kolēģas! Vai kādam padomā nav pamesta, neapdzīvota koka māja nodedzināšanas nolūkam?”*
- *„Koka mājas stundas braucienā no Rīgas, bet ne nodedzināšanai!”*
- *„Nē, man riktīgs pažārs vajadzīgs! Pie kam naktī.”*
- *„wow, cik vajag? Vis Maskačka un puse Pārdaugavas. Uzaicināsi mūs, būs superbilžuki, kad tevi gērbs svītrainajā!”*
- *„Dedzināsiet un fotografēsiet?”*

- „Tieši tā! A ko darīt, ja vajag uguns bildes?”
- „Maskačka, Haiduk, saki... hmm...”
- „Pēc leģendas feniksam būtu jāpaceļas virs krāsmatām, tā, ka būs jāpamēģina vai leģendai taisnība!”

Vērojot komunikāciju fotoblogos, pat skatītājam no malas noprotams, ka izveidojušās domubiedru grupas, kuru dalībnieki komentē viens otra fotogrāfijas, rīko kopīgus pasākumus, plenērus, izbraucienus. To varētu iedalīt pie vienas no fotobloga lietotāju kategorijām, taču sastopami arī tādi, kuri nepiedalās tikšanās reizēs, kas norisinās klātienē. Piemēram, *I_Ina* skaidro:

„Es mācos fotoskolā, tāpēc draugi ir jauni. Kopīgie pasākumi mums nenotiek, jo ikdienā katrs aizņemts ar savām darīšanām, darbu un mācībām. Mums ir izveidota internetā sava domugrupa, ik pa laikam kāds kaut ko uzraksta, bet tas arī viss. No fotobloga neesmu ne ar vienu pazīstama dzīvajā un nav arī vēlmes iepazīties. Mani tas neinteresē. Pietiek savu draugu.”

Draugu un paziņu iegūšana ar fotogrāfijas palīdzību ir katra individuālā izvēle, taču no intervijām un fotogrāfiju komentāriem skaidri noprotams, ka iespēja to darīt ir pietiekami liela. Fotogrāfi var rīkot kopīgus izbraucienus, var viens otru apmācīt fotogrāfijās, kā arī var radīt savu domubiedru pulciņu, identificējot sevi ar konkrētu fotografēšanas vai pasaules uzskatu paušanas veidu.

3.9. Autoru vēlme radoši izpausties un komunicēt ar fotogrāfijas palīdzību

Kā jau tika minēts teorijas daļā: „Mūsdienās ir zudušas pilnīgi jebkādas robežas. Individīds fotografē šodien, fotografē katru acumirkli, ievieto to fotoblogā, padara par pagātni, veido nākotni. Tā ir pilnīgi cita realitāte, kas pieejama mūsdienu cilvēkam, salīdzinot ar indivīdu gadsimtu atpakaļ.”⁵⁸ Šodien fotografē ļoti daudzi sabiedrības locekļi, ievieto fotogrāfijas blogos, komentē tās un tādējādi veido savu identitāti un komunicē. Intervijā respondentiem tika jautāts kad un kāpēc tie sāka fotografēt un kas šajā procesā liekās saistošs, uz ko *I_Ina* atbild:

„Pirmā pusprofesionālā kamera manās rokās nonāca 2006.gadā, kad to nopirka māsa. Ik pa laikam mēģināju kaut ko nofotografēt, sāku biežāk ņemt līdzi uz darbu un citur, un pirmais „lielais” ceļojums ar kameru bija brauciens ar kolēģiem brīvdienās uz Tallinu.

⁵⁸ Keightley, E., Pickering, M. (2006) For the record: popular music and photography as technologies of memory. *Eropean Journal of Cultural Studies*. No: 9. SAGE Publications. P. 154.

Parādīju veikumu kolēģiem un draugiem, viņi to atzinīgi novērtēja un es sāku vairāk interesēties par foto. Es sapratu, ka man padodas veidot labas kompozīcijas un ir savs apkārtnes redzējums. Iespējams neapzināti meklēju savas radošās izpausmes izteiksmes līdzekļus. Bija domas gan par gleznošanu, gan datorgrafiku, bet tā īsti nesaistīja. Kad sāku fotografēt, sapratu, ka tas ir tas, ko meklēju. Fotografēt nozīmē būt dinamiskam, attīstīt savu iztēli, meklēt īpašo tajā, ko ikdienā redzi. Šis meklēšanas un atrašanas process arī ir saistošs.”

Kā jau tika minēts darba teorijas daļā, tad fotogrāfiem patīk pārsteigt cilvēku nesagatavotu, bildēt to ar pilnu muti, nejauši noknipsēt vilciena stacijā, vai pāri plecam. Viņiem patīk redzēt cilvēkus tādus, kādi viņi ir realitātē. Tieši tādas bildes tiek visvairāk komentētas. Autori atzīst, ka mēcās „ķert” interesantus mirkļus, jo tieši to visvairāk arī komentē. Jo vairāk interesantu un atzinīgu komentāru, jo lielāka vēlme rodas fotografēt un pārsteigt skatītājus.

Uz jautājumu, kā radošo izpausmi ietekmē komentāri, *I_Ina* atceras, ka:

„Es reizes trīs reģistrējos ārā un iekšā no fotobloga. Vairs neatceros kad un kādi bija pirmie komentāri, bet tā sajūta bija ne visai patīkama. Man bija nesaprotami, kāpēc vienam autoram ar „līdzīgu” darbu kā man blogeri pievērš vairāk uzmanības, nekā man, kāpēc nav daudz komentāru. Bija nedaudz kritikas, ko uztvēru kā nepamatotu utt. Tad pavērojot blogā valdošo atmosfēru, sapratu, ka man tā nav pieņemama un reģistrējos ārā. Bet tad nolēmu mēģināt vēlreiz. Bet tad jau zinot kādi „noteikumi” un „attieksmes” tur valda, kritiku sāku uztvert ar nelielas ironijas devu. Tagad jau apmēram zinu, kas un kā vērtēs manas bildes, nekādu īpašu pārsteigumu nav. Sapratu kāds „tusiņš” tur valda un kurš ir kurš. Un esmu iemācījiesies kritiku uztvert mierīgi, skatos uz savu darbu no malas, bet atstājot savas sajūtas. Mācos saprast, kas ir pamatoti un kas ne. Sapratu, ka lielākoties, tam, kas ir svarīgs man, citi lielākoties nepievērš uzmanību.”

Mūsdienu fotogrāfam ir svarīgi, ka to pamana, ka atzinīgi tiek vērtēti viņa pūliņi, viņa interesantie objekti, kas tikuši pamanīti. Ja agrāk fotogrāfiju varēja izveidot kā plakātu un paust savu attieksmi pret valstisko iekārtu, ekonomisko vai sociālo sistēmu, tad tagad, galvenokārt, tiek fotografēti dabasskati un estētiski pievilcīgas bildes, kas patīk gan skatītājiem gan arī fotogrāfiem. Vai tā ir kāre pēc komunikācijas? Vai apziņa, ka ievietotā fotogrāfija netiks novērtēta, par to netiks runāts liek fotogrāfiem pievērsties tādu objektu fotografēšanai, kas gūs lielāku popularitāti? Autors *netjan* atzīst, ka nepatīkami, kad raksta sliktus komentārus, nepamatotas replikas vai atsauksmes:

„Protams, ka svarīgi, nu ne jau tādi, kuri paši neko neprot un tagad mēģina nolikt, bet ir pietiekami daudz cilvēku, kuri, esmu pārliecināts, pārzina to lietu, nu tad arī es uzklausu

vērtējumus. Patīkami, protams, kad kaut ko labu uzraksta, uzreiz patīkami. Kuram tad nepatīk uzslavas? Es bišķiņ Deinatu (Jānis Deinats) pazīstu, viņš teica, ka arī ik pa brīdim ienāk fotoblogā apskatīties, kas tur jauns! Un tiešām daudz jaunu talantu, tādu bilžu, kas viņam nekad nevarot sanākt! Ir talanti ir!”

Mūsdienu fotogrāfija neapšaubāmi ir komunikācijas līdzeklis. Gan radošs, gan arī efektīvs komunikācijas līdzeklis. Kā radošu pašizpaušmi to varētu raksturot tāpēc, ka indivīds caur objektīva prizmu argumentē, rada, parāda savu pasaules redzējumu, ar nosaukuma palīdzību piešķir fotogrāfijai jēgu, savukārt komentētājs uztver vai neuztver šo pausto objektu, radoši komentē, iztēlojas, rada savu pasaules redzējumu, pauž savu viedokli citiem, rosina diskusijas un veido virtuālo sarunu. Respondenti atzīst, ka viņiem ir svarīgs komentētāju viedoklis, tiem patīk, kad viņu idejas, fotogrāfijas un pašizpaušmes veids tiek novērtēts.

Radošums ir spēja radīt jaunas idejas, tā ir māka radīt kaut ko jaunu, nebijušu, citiem indivīdiem interesantu. Radošas domas rezultātā rodas gan oriģināla, gan arī savdabīga ideja. Lai izprastu fotogrāfiju, svarīgi nošķirt „asu” un „neasu” fotoattēlu. Tādējādi tas var būt gan fokusēts, gan izplūdis un neskaidrs attēls. Te netiek iztirzāti kameras uzstādījumi, bet gan priekšstati un zināšanas, kas motivē konkrēto fotogrāfu izmantot tādu vai citādu fotografēšanas tehniku.

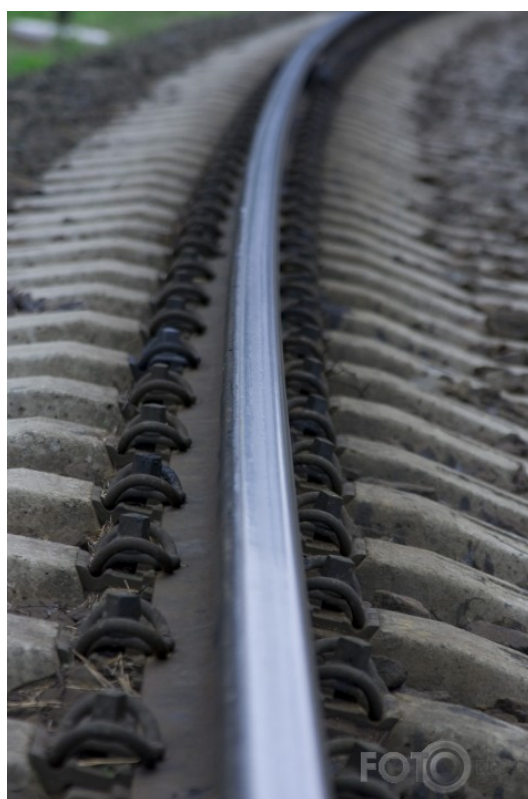
Bieži vien fotogrāfiskā attēla „neasums” un it īpaši izplūdušās vai palielinātās formas, objekti, kur izcelts kaut kas īpašs: šādi attēli nešķiet ne „objektīvi”, ne zinātniski dokumentējoši, jo tajos skaidri neiezīmējas detaļas un formas, izzūd telpas perspektīva un analītiskajam vērotājam neatliek īpaši daudz, ko analizēt. Tā vietā skatītājs nonāk emocionāli iesaistītā pozīcijā – viņš redz nevis faktu un detaļas, bet gan iespaidu, impresiju, vispārinātu tēlu. Jautājot pašiem fotogrāfiem par pašizpaušmi un radošumu, atklājās:

„Fotografēšana ir sava veida domāšanas veida paušanas veids! Tur ir gan māksla, gan ideja, gan vēsture, kas nu kuram tuvāks! Es piemēram safotografēju Liepāju no tādiem skatu punktiem, ka daudzi liepājnieki jautāja: „Kur tas atrodas?” Pagaidām tās bildes varbūt nevienam nav vajadzīgas, bet pēc pāris gadiem tā jau būs vēsture, varbūt kādas ēkas vairāk nebūs... Es uzskatu, ka tas ir riktīgs pašizpaušmes līdzeklis! Tomēr tā ir sava veida māksla pamanīt kaut ko smuku, nofotografēt. Cilvēks jau visu laiku attīstās. Nevar uzreiz piedzimt ar fotogrāfa dotībām, bet ar laiku – skatoties, mācoties – tādi brīnumi nāk ārā! Un kāpēc tad kādam to neparādīt? Un ja vēl labi nokomentē! Nu kuram cilvēkam tad nepatīk uzslavas? Visiem patīk!”

Fotoblogā ievietotās bildes var uzskatīt par radošām autora ikdienišķu, pašsaprotamu vai īpašu objektu atklāšanu skatītājiem, savukārt skatītāji uztverot šo objektu no sava skatu punkta. Fotogrāfija ir kā radošs un efektīvs komunikācijas veids tieši tāpēc, ka ar radošu

pieeju, radošu savu domu vai vērtību paušanu indivīds sarunājas, diskutē un komunicē ar citiem pavisam nezināmiem cilvēkiem, tādējādi gan atklājot daļu savas būtības vai vienkārši parādot savu kreatīvo dabu, nofotografējot, kaut ko neredzētu vai pavisam otrādi – redzētu, taču no sava, citiem indivīdiem aizraujoša, skatupunkta.

Apskatītajos fotoblogos bieži tika pamanītas citu komentētāju ovācijas par interesantām, radošām pieejām objektu attēlošanā, viens no piemēriem ir autora *netjan* fotogrāfija „Dzelži + betons”, kur nofotografēta dzelzceļa sliede, savukārt skatītāji atklāj savu redzējumu, uzlūkojot konkrēto attēlu. (skat. att. 3.9.)

3.9. att. **Dzelži + betons**

Fotoblogera *netjan* fotogrāfija tiek komentēta šādi:

- „varēja būt lielāks asuma dziļums, manuprāt, būtu iespaidīgāk, bet vispār forši man patīk.”
- „mugurkauls.;-))”
- „Slaidi!!!”
- „Ritmi. Tos bildēt ir ļoti interesanti.”
- „Kas par efektu, kad noslēpj apakšu un tad parullē ārā - brauc virsū tā sliede!”
- „A šis tiešām uz tādām interesantām sajūtām strādā. Es pabraukāju ar peles rullīti uz augšu uz leju tā strauji un rodas crazy sajūtas:))) Būtu garāks būtu vēl efektīvāks un crazy:)))”

Kā atklājuši paši respondenti, tad radošākās un interesantākās fotogrāfijas tiek komentētas biežāk. Komentāros tiek risinātas asociāciju spēles, meklēti iztēles objekti, kā arī rasts fotogrāfijas raksturojums. Tiek uzskatīts, ka fotogrāfija jebkurā gadījumā ir stāstošāka un vēstošāka par jebkuru citu mākslas mediju. Arī attēli ir lasāmi un šī lasīšana ir īpaša, jo tajos skatītājs atrodas vienlaikus gan šī „stāsta” iekšpusē, gan arī ārpus šī „stāsta”, kas reizē ir noteikts un nenoteikts. Fotoattēls vienmēr kaut ko stāsta, un arī otrādi – stāstījums parasti piepilda attēlu. Vairākumā gadījumu tas ir kas vairāk kā vien burtiski izlasāmā, ieraugāmā aina vai notikums, tas ir arī tas, kas paliek neredzams, taču kam ir būtisks zemteksts, nepateiktais, sakars ar redzamo, ar autora vēstījumu, kas arī kalpo par radošas komunikācijas stūrakmeni – ieraudzīt, saprast, pamanīt vai paust savu redzējumu vai pasaules uztveri, uzlūkojot cita piedāvāto objektu.

SECINĀJUMI

Bakalaura darba mērķis bija izpētīt mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda praksi izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli, kā arī noskaidrot un analizēt galvenās tendences fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izmantojumā. Kā galvenie pētījuma jautājumi tika izvirzīti: 1. Kādā veidā indivīds veido un realizē fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli? 2. Interneta vidē arvien vairāk parādās domubiedru grupas un blogi, kur cilvēki sevi izpauž caur fotogrāfiju; Vai fotogrāfija ir radošs un efektīvs komunikācijas līdzeklis, vai tomēr nav?

Kā liecina iegūtie analīzes rezultāti, visbiežāk autori savās fotogrāfijās attēlo dabu un pilsētu. Dabas skati, estētiskās bildes arī ir tās, kas tiek visvairāk komentētas, tajās atspoguļots viss, ar ko cilvēks saskaras personīgajā dzīvē, taču ikdienas steigā viņam nav laika kavēties pie šiem objektiem un tos apjūsmot. Nākas secināt, ka ieraugot dabu attēlotu bildē, cilvēkam rodas asociācijas, raisās iztēle, tiek atsaukts atmiņā kaut kas, kas bijis pieredzēts ikdienas dzīvē. Tādējādi iespējams izvirzīt pieņēmumu, ka cilvēki spēj veidot dzīves skaidrojumus un nozīmes ar fotogrāfijas palīdzību. Arī ikdienas steigā cilvēks neiedziļinās sīkumos, savukārt, kad fotogrāfs to „izgriež” no kopējās ainas, ievieto internetā, tad indivīds uz objektu skatās kā uz pavisam kaut ko unikālu un ikdienā neredzētu. Tieši tad raisās komentāri par to, cik viens vai otrs objekts ir skaists, kāds ierauga pazīstamu vietu, cits paskatās uz objektu no cita skatu punkta, rezultātā rodas diskusijas par sajūtām, emocijām, iztēli vai sajūsmu, kas pārņem indivīdu lūkojoties konkrētajā attēlā.

Meklējot fotogrāfijas, kuras spēj paust datus, kas paplašina indivīda sociālo procesu saprašanu, nācās secināt, ka tādu nav daudz. Bieži ir ievietotas bildes, kuras pauž fotogrāfa sociālo nostāju, taču netiek komentētas, kas norāda uz to, ka indivīdi nav izpratuši vēstījuma būtību vai arī nav uzskatījuši par vajadzīgu paust savu sociālo nostāju konkrētajā gadījumā. Vairāk tiek komentētas „smukbildītes” – ziedi, dzīvnieki vai dabasskati, tādēļ arī vairāk tiek fotografēti tie objekti, kuri biežāk tiek komentēti. Un tas, savukārt, liecina par to, ka vēlme pēc atgriezeniskās saites, komunikācijas ir liela. Komunikācija ir viens no galvenajiem faktoriem, kādēļ cilvēki vispār savas bildes ievieto fotoblogā.

Bieži vien, uzlūkojot fotogrāfiju, komentētāji komunicē cenšoties atpazīt konkrētus objektus, pazīstamas vietas vai svinīgus pasākumus. Ar komentāru palīdzību tiek identificētas īpaši nozīmīgas vietas, parādot citiem indivīdiem savas zināšanas konkrētajos jautājumos. Apskatītajos fotoblogos atrodams krietns fotogrāfiju skaits, caur kurām autors parāda noteiktas vietas, objektus, kaut ko citiem indivīdiem tuvu un pazīstamu, tādējādi, paužot savu

sociālo realitāti, savu izpratni par noteiktiem procesiem, rosina citus indivīdus atklāt to domas, uzskatus vai vērtības. Gan autors, gan skatītājs dalās savā pieredzē, rezultātā veidojot sociālo mijiedarbību.

Pētījuma laikā tika pamanīti arī tādi gadījumi, kad indivīdi, vēloties atklāt savas zināšanas par konkrētiem objektiem, neļaujas fotogrāfa piedāvātajai realitātei, meklējot vai iztēlojoties sev zināmas patiesības, vietas, lietas vai objektus. Bieži vien indivīdi spriež pēc savas ikdienas pieredzes, analizējot lietas caur savu skatījumu, tādējādi nespējot uztvert autora piedāvāto redzējumu.

Par gaumi bieži vien tiek diskutēts fotogrāfijās, kur skatītājus neapmierina gaisma vai modeļa novietojums, noskaņa vai kompozīcija, tad katrs izsakās, kā viņaprāt būtu bijis labāk, ko vajadzētu mainīt vai uzlabot, tādējādi paužot savu viedokli gaumes un stila jautājumos. Komentāros manāms estetizēts pasaules skatījums, kas norāda uz cilvēku vēlmi ieraudzīt fotogrāfijās kaut ko savai gaumei vai estētiskā skaistuma parametriem atbilstošu. Nākas secināt, ka cilvēks vēlas skatīties uz to, kas viņaprāt ir skaists un viņa parametriem atbilstošs.

Skatītāji komentē ne tikai fotogrāfijas kompozīciju, gaismas vai stilu, bieži vien ar fotogrāfijas autora palīdzību tiek aizskartas plašākas kultūras – mākslas darbu, filmu, grāmatu, mākslas objektu vai sociālo procesu izpratnes tēmas, kas rosina komentētājus paust savu viedokli par konkrētiem sociālajiem vai kultūras procesiem.

Kā vēl vienu fotogrāfijas kā komunikācijas līdzekļa izmantošanu var minēt svētku pieminēšanu, attēlošanu un komentēšanu fotoblogos. Nereti autori parāda, kādus svētkus tie svin, komentāros atklājas svētku svinēšanas tradīcijas vai paražas. Fotoblogā parādās tādi svētki, kā: Ziemassvētki, Lieldienas, Jaunais gads, Līgo, kāzas, Starptautiskā sieviešu diena, Darba svētki u.c. Šeit parādās ne tikai sociālās nostājas vai kultūras atklāsme, dzīves sfēru vai sociālo procesu plašāka izpratne, darbojas arī mijiedarbība, jo caur bildēm svētkos autors apsveic savus kolēģus, savukārt, komentējot tie raksta vēlējumus atpakaļ.

Fotogrāfijas nosaukumam ir neatsverama loma komunikācijas procesā, jo bieži vien tieši nosaukums mudina skatītāju izteikt savu viedokli par attēloto objektu, kas rosinājis uz iztēli vai kārtīgāku attēlojuma izpratni. Gandrīz visām apskatītajām fotogrāfijām ir pievienots nosaukums, kas acīmredzami skatītājam palīdzējis uztvert fotogrāfijas rādītāja domu vai ideju, palīdz izprast autora vēstījumu, kā arī autors norāda uz galveno objektu, kas tiek parādīts.

Lielākā vai mazākā mērā, tomēr apskatītajos fotoblogos satiekas domubiedri. Tie ir cilvēki, kuri, komunicējot ar fotogrāfijas palīdzību, atrod līdzīgi domājošus kolēģus, rīko pasākumus, viens otram kaut ko pamāca, pastāsta, parāda. Komentāros atklājas, ka tiek rīkoti

kopīgi pasākumi, plenēri un izbraucieni. Tātad komunikācija manāma ne tikai virtuālajā, bet arī fiziskajā telpā.

Fotogrāfiju autori atzīst, ka tie mēcās „ķert” interesantus mirkļus, jo tieši to arī skatītāji visvairāk komentē. Jo vairāk interesantu un atzinīgu komentāru, jo lielāka vēlme rodas fotografēt un pārsteigt skatītājus. Mūsdienu fotogrāfam ir svarīgi, ka atzinīgi tiek vērtēti viņa pūliņi, viņa interesantie objekti, kas tikuši pamanīti. Ja agrāk fotogrāfiju varēja izveidot kā plakātu un paust savu attieksmi pret valstisko iekārtu, ekonomisko vai sociālo sistēmu, tad tagad, galvenokārt, tiek fotografēti dabasskati un estētiski pievilcīgas bildes, kas patīk gan skatītājiem gan arī fotogrāfiem.

Mūsdienu fotogrāfija neapšaubāmi ir komunikācijas līdzeklis. Gan radošs, gan arī efektīvs komunikācijas līdzeklis. Kā efektīvu komunikācijas līdzekli to varētu raksturot tāpēc, ka indivīds caur objektīva prizmu argumentē, rada, parāda savu pasaules redzējumu, ar nosaukuma palīdzību piešķir fotogrāfijai jēgu, savukārt komentētājs uztver vai neuztver šo pausto objektu, radoši komentē, iztēlojas, rada savu pasaules redzējumu, pauž savu viedokli citiem, rosina diskusijas un veido virtuālo sarunu.

Mūsdienu straujās un dinamiskās dzīves un sadzīves rezultātā fotogrāfijas ir kā glābšanas riņķis indivīdam, kurš palīdz iemūžināt notikumus, attēlus, pieredzi, vērtības, kas nepārprotami ir zūdošas un viegli aizmirstamas. Ar fotoblogu palīdzību indivīds savu dzīvi padara nedaudz nozīmīgāku, ievietojot fotogrāfijas viņš gan pauž savu pasaules redzējumu citiem, savukārt sagaidot komentārus pārliecinās par to, ka kāds to ir pamanījis un novērtējis. Fotogrāfija mūsdienās ir gan radoša, gan efektīva indivīdu komunikācija tieši tāpēc, ka tiek radoši praktizēta, gan arī tāpēc, ka ir pavisam intensīva.

Visvairāk tiek komentētas un ievietotas fotogrāfijas, kur attēlota daba – jūra, saulriets, saullēkts, lauku ainavas u.c., savukārt mazāk tiek ievietotas fotogrāfijas, kas pauž indivīda sociālo jautājumu redzējumu, kas varētu radīt interesantas diskusijas un sava individuālā viedokļa paušanu. Pētījums norāda uz to, ka mūsdienu fotogrāfi ir sociāli pasīvi, gandrīz nereaģē uz aktuālām sabiedrības problēmām. Ar fotogrāfijas palīdzību ir iespējams komunicēt, veidot diskusiju, raisīt aktuālus jautājumus, tam visam pieejot ar radošu un neatkarīgu nostāju.

Tā kā Latvijā šodien gan sociālā, gan arī politiskā dzīve ir pārpildīta ar dramatiskiem konfliktiem, kā arī notiek straujas sociālās pārmaiņas, tad fotogrāfam būtu daudz iespēju paust savu viedokli šajos jautājumos, taču veicot pētījumu autore atklāja, ka tas tiek minimāli attēlots fotoblogos. Viens no svarīgākajiem iemesliem, kāpēc autori izvairās no šādu tēmu aizskaršanas savu fotoblogu veidošanā varētu būt – bēgšana no realitātes, kad vismaz ieejot iecienītajā fotoblogā iespējams rast dvēseles mieru un harmoniju, nedomājot par

ekonomiskajiem un sociālajiem procesiem. Mūsdienu indivīdu nospiež sarunas un viedokļi par ekonomisko situāciju valstī, viņš, nevēloties tajā iedziļināties, meklē skaisto, patīkamo savās fotogrāfijās, radot atslodzi gan sev, gan arī citiem.

Uz sākotnēji uzdotajiem pētījuma jautājumiem autore ir radusi atbildes, tika izpētīta mūsdienu sabiedrībā dzīvojoša indivīda prakse izmantot fotogrāfiju kā komunikācijas līdzekli, tika izanalizētas galvenās tendences fotogrāfijas komunikācijas līdzekļa izmantojumā, kā arī atklāts, ka fotogrāfija tomēr ir radošs un efektīvs komunikācijas līdzeklis, taču bakalaura darba izstrādes laikā radās aktuāli jautājumi, kuru analīze, iespējams, būtu interesanta turpmākai izpētei: Kāpēc sastopama tik neliela uzdrīkstēšanās deva mūsdienu fotogrāfu darbos? Kāpēc mūsdienu fotogrāfi „nerunā” par demokrātijas vājumu, globalizāciju, cilvēku nevienlīdzību, feminismu, politiskajiem jautājumiem vai citiem mūsdienās tik aktuālajiem jautājumiem un problēmām? Vai tikai tādēļ „nerunā”, ka vairāk tiek komentētas dabas ainavas un estētiskās fotogrāfijas? Vai tas mūsdienu fotogrāfam ir pats nepieciešamākais – komentāru daudzums? Kāpēc cilvēki – fotogrāfiju skatītāji - izvairās no sociālu procesu analizēšanas un komentēšanas? Vai tas skaidrojams ar neieinteresētību valstiski svarīgos jautājumos un vienaldzību pret sociāli aktuāliem tematiem? Vai arī cilvēks ikdienā tik bieži saskaras ar šāda veida jautājumiem, ka vēlas norobežoties un fotogrāfijas jomā meklē atslodzi? Kādēļ tiek reproducēti galvenokārt tradicionālie skatīšanās kanoni un netiek izmantota fotogrāfijas iespēja radīt alternatīvu pasaules redzējuma veidu?

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

- **Agejevs, V.** (2005) *Semiotika*. Apgāds Jumava. Rīga;
- **Bal, M.** (2003) *Visual essentialism and the object of visual culture*. Journal of Visual Culture. No:2;5. SAGE Publications;
- **Baldunčiks, J., Pokrotniece, K.** (2005) *Svešvārdu vārdnīca*. Jumava. Rīga;
- **Barts, R.** (2006) *Camera lucida. Piezīme par fotogrāfiju*. Tulkojumu sērija. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga;
- **Benjamins, V.** (2005) *Iluminācijas*. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga;
- **Bourdieu, P.** (1990) *Photography a middle brow art*. Stanford University press. Stanford, California;
- **Cohen, R., K.** (2005) *What does the photoblog want?* Media Culture Society. No: 27. SAGE Publications.
- **Dant, T., Gilloch, G.** (2002) *Pictures of the past: Benjamin and Barthes on photography and history*. European Journal of Cultural Studies. No:5. SAGE Publications;
- **Dijck van J.** (2008) *Digital photography: communication, identity, memory*. Visual communication; 7; 57. SAGE Publications;
- **Elcere, L.** (2009) *Ilmārs Zvirgzds. Fotogrāfija kā kaltēta varde, laika laupīšana un realitātes tulkojums*. Foto kvartāls/ Februāris;
- **Emmison, M., Smith, P.** (2006) *Three-Dimensional Visual Data: Settings, Objects and Traces*. In Hamilton, P. Visual Research Methods. Vol.:3. SAGE Publications;
- **Harper, D.** (2000) *Remaining Visual Methods*. In Denzin, K. N., Lincoln, S. Y. Handbook of Qualitative Research. 2nd ed. Sage Publications. Thousand Oaks. London;
- **Harper, D.** (1988) *Visual Sociology: Expanding Sociological Vision*. The American Sociologist;
- **Hermange, E.** (2000) *Aspects and uses of ekphrasis in relation to photography, 1816-1860*. Journal of European Studies. No: 30. SAGE Publications;
- **Kalniņa, A.** (2008) *Vizuālās pētniecības metodes. Kādēļ ne?* Socioloģijai Latvijā – 40. LU Raksti. 736. sējums. Latvijas Universitāte. Rīga;
- **Keightley, E., Pickering, M.** (2006) *For the record: popular music and photography as technologies of memory*. European Journal of Cultural Studies. No: 9. SAGE Publications;

- **Kroplijs A., Raščevska M.** (2004) *Kvalitatīvās pētniecības metodes sociālajās zinātnēs*. Rīga: Raka;
- **Korsaks, P.** (1985) *Fotogrāfijas sākumi Latvijā 19 gadsimtā*. Zeile, P. (red) Latvijas fotomāksla;
- **Lister, M.** (2007) *A Sack in the Sand: Photography in the Age of Information*. *Convergence: the International Journal of Research into New Media Technologies*. No: 13. SAGE Publications;
- **Murray, S.** (2008) *Digital Images, Photo-Sharing, and Our Shifting Notions of Everyday Aesthetics*. *Journal of Visual Culture*. No:7. SAGE Publications;
- **Scott, C.** (2000) *Frederick Evans: Photography as Mediation*. *Journal of European Studies*. No. 30. SAGE Publications;
- **Schlesinger, P.** (2006) *Exiles and ethnographers: an essay Social Science Informations*. Vol 45 (1), SAGE Publications;
- **Sontāga, S.** (2008) *Par fotogrāfiju*. Laikmetīgās mākslas centrs. Rīga;

Interneta resursi:

- **Astahovska, I.** (2008) *Fotogrāfija kā ziņas un kā stāsti. Medijs un post-medijs*. Laikmetīgās mākslas centrs. Atsauce: [02.04.2009.] Pieejams internetā:
<http://www.lcca.lv/projekti/medijs/astahovska/>
- *Kas ir fotoblog.lv?* FotOblog. Atsauce: [28.03.2009.] Pieejams internetā:
<http://www.fotoblog.lv/?f=39#1>.
- **Korsaks, P.** *Latvieši apgūst fotogrāfa amatu*. ER foto. Atsauce: [30.03.2009.]
Pieejams internetā:
http://www.erfoto.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=18:latviesi-fotografi&catid=18:sabiedriba

PIELIKUMI

fotoblog.lv lietotāja profila paraugs

-Otrdiena 2009. gada 19. maijs-

[-fotOblogs](#) | [-fotOgalerija](#) | [-fotOreportāžas](#) | [-fotOskola](#) | [-fotOTops](#)

[uz sākumu](#)

[-Mans fotOblog.lv-](#)
[-Autori-](#)
[-Reitingi-](#)
[-Forums-](#)
[-Palīdzība-](#)
[-Vēstules-](#)
[-Meklēt-](#)

Autori

MANA INFO:

Vārds:

Parole:

Cepumīgu?

Reģistrāties?
 Kas ir fotOblog.lv?
 Lietošanas noteikumi!
 Aizmirsu savu vārdu!
 Aizmirsu savu paroli!

FOTOAPARĀTU
 UN AKSESUĀRU
 NOMA

VIETA JŪSU REKLĀMAI

SAĪSNES:
 Uzaciņi draugu!

ŠĪBRĪD ONLINE (56):
 Girtsons, leimane, Maris, me,
 leine, cenz, Cooper, kasparsf,
 zviedzha, ANE, AGNI, bernins,
 Droperidol, Eltons, El_Karlitto,
 edips, cristiaine, Dambis,
 daiga35, ironia, didams,
 Gunde, bucisja, edw-Art,
 Jonatans, Kaapeec, g0dwin,
 Sunbeam, vangelfite, didelf,
 alvils, Picha, spokss78, azims,
 Timotins, Koba, shvaboc,
 smarts, elings, KGS, lkz,
 blackcode, 60uz5komats6,
 greitag, mr_mazais, djremys,
 Daina, Momentum,
 Pterodaktiis, KasTeIr, snapijs,
 AnyWay, Vīts, RunR, Priedes,
 zirafe

+ 13 viesi

netjan

Fotografēšanas pieredze: no 1 līdz 3 gadiem
 Fotoaparāta modelis: Canon EOS 40D
 Par sevi: Fotografēju sen, bet joprojām nemāku un tādēļ arī - mācos , mācos un vēlreiz mācos.
 Pilsēta: Liepāja, Rīga
 Reģistrācijas datums: 02.10.2006
 Pēdējo reizi fotOblog.lv: 09:00 19.05.2009

Autorsērija

fotObloga raksti: 20	fotOreportāžas: 72
fotOgalerijas bildes: 143	fotOskolas lekcijas: 1

Reitingi

Autora reitings: 1584.07	Fotogrāfa reitings: 6.36
Autora vieta: 8	Fotogrāfa vieta: 48
Komentētāja reitings: 165	

Iespējas

Viesu grāmata:

I_Ina@195.244.135.50 | 16:42 10.11.2008
 :) mīļš paldies!

1. att. netjan fotobloga profils

fotOgalerijas paraugs

FOTOGALERIJA

MANA INFO:

Vārds:

Parole:

Cepumīgu?

Reģistrēties?
Kas ir fotOblog.lv?
Lietošanas noteikumi!
Aizmirsu savu vārdu!
Aizmirsu savu paroli!

VIETA JŪSU REKLĀMAI

SAĪSNES:

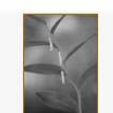

Kategorija:

Meklēt:

ŠOBRĪD ONLINE (62):
sandijs, aigarsa, andre, ericx,
Billy, karliks, pesix,
Wind_Chaser, Cooper, ox3r,
baisma, admiv, kasparsf,
Andry, janist, Eltons, ilmar7,
cristiine, xxacis, Kreimene,
Dev, daiga35, didams, mazulis,
kristaps_I_GG, Lukoije,
forelljankx, nerunaashu, siers,
palaidniex, Jonatans, 321,
ERA, Kaapeec, inginsh,
Sunbeam, didelf, alvils,
Antuuns, zebulons, Vil,
shvaboc, lkz, InTi, armands_z,
00uz5komats6, BlackRazor,
ed8555, Gemini808,
bachelorette, ilins, grebcha,
Ivetta, norchapersonigi,
inF3Rno, MinkuMinka,
Gubumakonis, kamzole,
Danaskopa, Bird, Dzuly

Palīdzība

Parādīti: no 1 līdz 20 Kopā: 2000+ 1 [2] [3] [4] [5] [6] [7] ... 100

				
Nekur neiešu - man tepat ir labi... Autors: inginsh 12:41 19.05.2009 Apskatīts: 12 Komentāri: 3 Reitings: 5.42	trīs logi Autors: 321 12:28 19.05.2009 Apskatīts: 28 Komentāri: 5 Reitings: 5.25	vājīgā brunčīti :)) Autors: helta 12:28 19.05.2009 Apskatīts: 27 Komentāri: 9 Reitings: 6	*** Autors: lx 12:25 19.05.2009 Apskatīts: 37 Komentāri: 15 Reitings: 6.19	Pavasara Karaliene ... Autors: ilmar7 12:25 19.05.2009 Apskatīts: 26 Komentāri: 9 Reitings: 6
				
Ķīnas ciemats Autors: Norberts 12:25 19.05.2009 Apskatīts: 15 Komentāri: 0 Reitings:	Skatoties uz ieleju Autors: AigarsNr4 12:24 19.05.2009 Apskatīts: 20 Komentāri: 6 Reitings: 5.79	pele Pīkstībe Autors: isy 12:17 19.05.2009 Apskatīts: 18 Komentāri: 4 Reitings: 5.5	Atdzimšana Autors: jch 12:10 19.05.2009 Apskatīts: 29 Komentāri: 2 Reitings: 4.83	... Autors: Marchello 12:07 19.05.2009 Apskatīts: 44 Komentāri: 12 Reitings: 6.08
				
tiruma ritmi Autors: grebcha 12:03 19.05.2009 Apskatīts: 41 Komentāri: 14 Reitings: 6.17	mierā, rindā stāties... Autors: siers 11:44 19.05.2009 Apskatīts: 60 Komentāri: 10 Reitings: 6	dabas skaistums... Autors: cristiine 11:34 19.05.2009 Apskatīts: 51 Komentāri: 19 Reitings: 6.25	Rapšu laiks Autors: melnaapantera 11:25 19.05.2009 Apskatīts: 70 Komentāri: 29 Reitings: 6.33	Sprīdīša jājamais! Autors: Bird 11:21 19.05.2009 Apskatīts: 35 Komentāri: 6 Reitings: 5.79
				
DZĪVES mezgli	Nr. 7225	Pastaiga divatā Autors: Francis 11:09 19.05.2009	darbībā	LV dzeltenais...

2. att. fotobloga.lv lietotāju galerijas

Intervijas jautājumi

1. Kad sāki nodarboties ar fotogrāfiju?
2. Kāpēc sāki nodarboties ar fotografēšanu? Kas tevi tajā interesē?
3. Kad tu pirmo reizi ievietoji fotogrāfijas fotoblogā? Kā tu atradi šo fotoblogu? Kāpēc izvēlējies ievietot tur savas fotogrāfijas?
4. Kādas bija izjūtas, kad pirmo reizi saņēmi vērtējumu vai komentāru? Kāds tas bija? Vai tas mudināja uz turpmāku fotogrāfiju ievietošanu, vai tieši otrādi?
5. Cik bieži ievieto bildes fotoblogā? Vai pastāv konkrēts skaits, cik viens indivīds var ievietot? Vai gribētu ievietot vairāk bildes?
6. Vai citu cilvēku komentāru skaits pieaug, kad aktīvāk un vairāk sāki ievietot bildes, salīdzinot ar pašu sākumu?
7. Kas būtu jādara jaunajam fotoblogerim, lai viņa bildes tiktu vairāk un biežāk apskatītas?
8. Vai domā arī turpmāk ievietot bildes fotoblogā?
9. Kas tevi saista fotogrāfijā?
10. Kā Tu uztver fotogrāfiju? Ko tev nozīmē fotogrāfija?
11. Vai fotogrāfiju uztver kā mākslas darbu vai kā pašizpaušmes un komunikācijas līdzekli? Kāpēc?
12. Tavuprāt, vai fotogrāfija ir efektīvs komunikācijas līdzeklis? Vai tā piedāvā pietiekami daudz informācijas, lai citi indivīdi spētu izprast fotogrāfa vēstījumu?
13. Kā tu sevi raksturotu saistībā ar fotogrāfiju?
14. Mērķis fotografējot? Ko vēlies pateikt citiem?
15. Kā tu izvēlies, ko iemūžināt?
16. Kādas bildes pārsvarā ievieto? Vai tie ir dabasskati? Cilvēku fotogrāfijas? Ģimenes fotogrāfijas? Vai vienkārši vislabāk sanākušās fotogrāfijas?
17. Vai ir kādi tabu (bildes, kuras noteikti nekad neievietosi publiskai apskatei)?
18. Kādas bildes, tavuprāt, citi lietotāji visbiežāk komentē? Vai jābūt attēlotam kaut kam noteiktam, kaut kam īpašam, lai pievērstu komentētāju uzmanību?
19. Kāpēc iedomājies, ka bildes kādam jāparāda? Vai uz to mudināja tuvinieki un draugi, kuri iepriekš bildes bija redzējuši?
20. Vai tavas bildes ir publicētas/ izstādītas? Kur vēl bez fotoblogiem tavas bildes ir bijušas publicētas?
21. Ko, tavuprāt, tu iegūsi, ja tava bilde tiks nopublicēta?

22. Vai tev ir svarīgi tas, ko citi domā par tavām fotogrāfijām? Vai tavu radošo izpausmi ietekmē citu teiktais? Komentāri? Vērtējums?
23. Vai pats bieži komentē citu fotogrāfijas? Kāpēc?
24. Kādas sajūtas tevi pārņem, kad saņem atzinīgu vērtējumu vai patīkamu komentāru? Kādas sajūtas pārņem, kad saņem negatīvu komentāru? Vai pats komentē citas bildes? Kāpēc?
25. Varbūt ir radušies blogeri, kuri vienmēr novērtē tavas jaunākās fotogrāfijas, izlasa fotoblogu utt.?
26. Vai ir paplašinājies tavs draugu vai paziņu loks, pateicoties fotogrāfijai? Iegūti domubiedri? Rīkoti izbraucieni kopīgai fotografēšanai? Utt.
27. Vai tu ar šiem cilvēkiem esi ticis klātienē, vai tikai virtuāli?
28. Vai tev patīk šis komunikācijas veids? Plusi. Mīnusi.
29. Vai kontakti ar jaunajiem domubiedriem, cilvēkiem, kuri iepazīti caur fotogrāfiju, noderējuši arī vēl citur (darbā, brīvā laika pavadīšanai, profesionālajām aktivitātēm)?
30. Kā tu skaidrotu fotogrāfijas bumu visā pasaulē? Kāpēc tieši foto? Kāpēc tieši šobrīd par to tik daudz interesējas?

Intervija ar fotoblogeri netjan

Intervija tiek veikta 28. 04.2009. Intervija tika uzsākta 12:00, noslēgta 13:40. Respondents neiebilda pret diktofona izmantošanu, neradās saspringta vai neveikla situācija. Respondents ļoti atsaucīgs, runīgs. Atbildēja uz visiem interesējošajiem jautājumiem, bieži vien vienā jautājumā jau atbildot uz dažiem nākamajiem paredzētajiem jautājumiem. Bieži novirzījās no konkrētā jautājuma, taču tas palīdzēja vairāk izprast konkrētā respondenta uzskatus un vēlmi komunicēt ar fotogrāfijas palīdzību. Respondents atbildot uzdeva arī man jautājumus, par to, kādas domas ir man šajā jautājumā, rezultātā veidojās produktīva saruna, kas palīdzēja vairāk izzināt konkrētos jautājumus. Jautājumi netika uzdoti pēc kārtas, lai drīzāk tiktu veidota saruna, nevis „jautājumu – atbilžu” praktizēšana, kas arī atbilst daļēji strukturētas padziļinātas intervijas modelim. Intervijas tuvs pārstāsts turpinājumā:

- **Cik tev ir gadu un ar ko nodarbojies ārpus fotografēšanas?**

Mani ir 50 gadi. Fotogrāfija man ir kā hobijs, tagad strādāju Rīgā par tirdzniecības direktoru. Mani pārvilināja no Liepājas. Ir jau grūti tādā vecumā pārcelties no citas vietas, bet ko lai dara, tomēr darba tirgus te ir krietni lielāks. Liepāja jau maza pilsēta, tur viss ir savādāk. Un tad man tur šķiršanās ar sievu bija, tā, ka tīri vai ar prieku uz Rīgu esmu pārvācies!

- **Kad un kāpēc sāki nodarboties ar fotogrāfiju? Kas tevi tajā interesē?**

Varētu pat teikt, ka ar fotoaparātu esmu jau no bērnības saistīts. Mans tēvs bija fotogrāfs, tad nu es viņam tur tinos un pinos pa kājām, visu laiku prasīju, lai man arī nopērk fotoaparātu un tad jau man nopirka fotoaparātu ar filmiņu. Tad mums uz skolu brauca fotogrāfi bildēt un es arī tur ar savējo līdzī nēsājos. Tajā laikā viena fotogrāfijas maksāja 25 kapeikas, ja nemaldos. Man jau klasesbiedri prasīja, lai es viņiem tās bildes uzdāvinu, bet tas taču arī maksāja naudu, es nebiju no pārtikušas ģimenes, tomēr tas papīrs, krāsa arī maksāja un tad jau es izdomāju, ka tās bildes pa 5 kapeikām pārdošu. Un šitā es tur ņēmos, man savs business sanāca, kamēr neizsauca skolas direktore pie sevis, tad nācās taisnoties, bet tā kā es biju mierīgais puika, nebiju ne teicamnieks, ne dauzoņa, tad es arī visu viņai izstāstīju, ka fotografēt man patīk un attīstīt tās bildes jau nav nemaz tik vienkārši, par velti arī nevaru klasesbiedriem dalīt.

Tad pēc nedēļas vēl viņa mani izsauca un pateica, ka skolā atvēršot tādu kā foto pulciņu un man tur jāstrādā par laborantu, ja jau tik ļoti interesē. Nu tā es tur ņemos.

Tad gāja gadi, sāku mācīties par pavāru, atbraucu uz Rīgu konkursā, neslikts pavārs biju, tad man tā fotografēšana tā aizmirsās, tagad pirms desmit gadiem atkal esmu atsācis fotografēt, man pēc darba vakaros nav ko darīt, ņemu un fotografēju. Fotoaparāts jau vienmēr man mašīnā ir līdzi.

Ļoti patīk skatīties citu bildes, es dienā varu ap kādām 500 izskatīt. Internets ir, ko tur vairs. Interesanti jau analizēt citu kļūdas, meklēt nepareizas gaismas, tādā veidā jau var mācīties.

Man arī paveicās ar draugiem, daudzi tādi mākslinieki, pamācīja visādas lietas, kā kompozīciju veidot, kā to horizontu pareizi novietot bildē. Daudzi jau saka, ka jābūt jušanai, neko tur iemācīties nevar, bet ir jau ir, esmu redzējis daudzu jaunos fotogrāfus tai fotoblogā, man jau jaunieši vispār patīk, tā viņu dzīves filozofija un doma, bet nu jāpamāca, kā tur labāk varētu to kadru uztaisīt.

- **Kad tu pirmo reizi ievietoji fotogrāfijas fotoblogā? Kā tu atradi šo fotoblogu? Kāpēc izvēlējies ievietot tur savas fotogrāfijas?**

Pirmo reizi ieliku savas bildes kaut kādus trīs gadus atpakaļ, man viens draugs ieteica to fotoblogu, bet tad uzradās kaut kādi sīkaļas, kuri paši vēl neko īsti tā kā neprot darīt un pilnīgi noliek manas bildes: „Galīgākais sūds!” vai vēl kaut kā, tad es nospļāvos un izdzēsos ārā. Tad pēc kāda laika tomēr atkal saņēmos un pierēģistrējos. Man patīk saņemt vērtējumu un komentārus par manām bildēm, nu, tad, kad veselīga kritika, nevis kāds zaļknābis sēž un gudrējas, ne viņam pieredzes, nekā. Vienīgais stilīga spoguļkamera, kuru vecāki nopirkuši. Un tagad sevi par baigāko profiņu iedomājas.

- **Kādas bija izjūtas, kad pirmo reizi saņēmi vērtējumus vai komentārus? Kādi tie bija? Vai tas mudināja uz turpmāku fotogrāfiju ievietošanu, vai tieši otrādi?**

Kā jau teicu, pirmie komentāri bija drausmīgi. Es jau saprotu, tagad paskatoties pirmās bildes un tagadējās, nu ir tā atšķirība, bet nedrīkst jau uzreiz nolikt tā, it kā es vispār no fotografēšanas neko nesaprastu! Tāpēc nevarēju izturēt un izdzēsos ārā. Vēl viena mana pažiņa no Liepājas gala.. nu viņai tur tiešām smukas bildes, viņa tur uz to putnu fotografēšanu kā ķerta.. brien pa mežu un bildē, bet fotogrāfijas jau labas sanāk! Tad viņai arī viens bija nolīcis tās bildes tā, ka pusi bija izdzēsusi ārā, bet viņa taču tai fotoblogā reitingos turējās, bija kaut kādā sestajā vietā, ja nemaldos. Tad administrators sliktos komentārus bija izdzēsis un viņa atpakaļ bildes salika! Nu jā,

bieži vien jau tur sanāk tāda papļāpāšana tajā komentāru sadāļā, bet neko darīt, dažādi cilvēki mums te apkārt rosās!

- **Cik bieži ievieto bildes fotoblogā? Vai pastāv konkrēts skaits, cik viens indivīds var ievietot? Vai gribētu ievietot vairāk bildes?**

Es cenšos ielikt katru dienu par vienai bildei, drīkst jau arī tikai vienu bildi likt, vairāk nevar! Tikai tad, kad savāc fotolatus, tad var vairāk ievietot! Bet, manuprāt, vairāk arī nevajag ievietot, kā fotoursos teica mans pasniedzējs, ka katram fotogrāfam katru dienu jāsafotografē vairākas bildes, vakarā viena jāatstāj, pārējās jāmet ārā... un tā visu nedēļu! (smejas) za to nedēļas beigās tāda bilde uz rokām paliek, ka prieks!

- **Vai domā arī turpmāk ievietot bildes fotoblogā?**

Es domāju, ka jā, kāpēc ne? Man patīk šitā štelle!

- **Kas tevi saista fotogrāfijā? Vai tas ir kā sava domāšanas veida, kultūras, gaumes paušanas veids?**

Jā tas ir sava veida domāšanas veida paušanas veids! Tur ir gan māksla, gan ideja, gan vēsture, kas nu kuram tuvāks! Es piemēram safotografēju Liepāju no tādiem skatu punktiem, ka daudzi liepājnieki jautāja: „Kur tas atrodas?” Pagaidām tās bildes varbūt nevienam nav vajadzīgas, bet pēc pāris gadiem tā jau būs vēsture, varbūt kādas ēkas vairāk nebūs...

Man patīk fotografēt! Patīk. Tā tāda kā atslodze, es parasti braucu brīvdienās uz laukiem, izslēdzu telefonu un fotografēju. Citi par krīzi cepās, man jau apnicis to klausīties, es savu krīzi pirms pāris gadiem pārdzīvoju, tā, ka tagad negribu par to vairāk ne runāt, ne domāt!

- **Vai fotogrāfiju uztver kā pašizpaušmes un komunikācijas līdzekli? Kāpēc?**

Es uzskatu, ka tas ir riktīgs pašizpaušmes līdzeklis! Tomēr tā ir sava veida māksla pamanīt kaut ko smuku, nofotografēt. Cilvēks jau visu laiku attīstās. Nevar uzreiz piedzimt ar fotogrāfa dotībām, bet ar laiku – skatoties, mācoties – tādi brīnumi nāk ārā! Un kāpēc tad kādam to neparādīt? Un ja vēl labi nokomentē! Nu kuram cilvēkam tad nepatīk uzslavas? Visiem patīk!

- **Tavuprāt, vai fotogrāfija ir efektīvs komunikācijas līdzeklis? Vai tā piedāvā pietiekami daudz informācijas, lai citi indivīdi spētu izprast fotogrāfa vēstījumu?**

Fotogrāfija ir pietiekami efektīvs komunikācijas līdzeklis. Citreiz tur tādas diskusijas raisās ap vienu bildi, ka tik turies! Visbiežāk komentāri, protams, par to vai tā bilde patīk, vai nepatīk. Ko vajadzētu uzlabot.

Cik nozīmīgs ir nosaukums, kas tiek pievienots fotogrāfijai? Vai ir gadījies, ka ievieto bildi, bet citi tās nozīmi pārprot?

Oi, ar nosaukumiem vispār pagrūti! Vienai bildei vispār divas nedēļas nosaukumu nevarēju izdomāt. Es tai lietai pieēju filozofiski. Nu kāda jēga no tāda nosaukuma, piemēram, „akmentiņi” vai „jūra”. Nu tas neko neizsaka. Es parasti izdomāju kaut ko, kas liek cilvēkiem pasmaidīt, ne jau nu baigos jokus. Bet priekš kam visu uztvert tik nopietni? Man tie nosaukumi parasti rodas tad, kad bildes apstrādāju. Tad tā skatos un domāju, ko varētu tā paust. Piemēram, tā bilde, kur attēlots ceļš, kas iet pār miežu lauku, nu sēžu un nevaru izdomāt to nosaukumu, un es kādreiz sviestmaizi ēdu un tā baltmaize tieši tāda pati, kā tas ceļš, kas iemīts tajos miežos. Nu, re, interesantāk. Vēl bilde, kur no Ķīpsalas fotografēju tornīšus un Vanšu tiltu, nu liekas kā tu uzrakstīsi? Vienkārši līnijas, nu tas tā stulbi, bet, tad es tā sēdēju un domāju: Nu kas tur tais baznīcās parasti ir? Baznīcās ērģeles un mūzika, tā arī sanāca: „Katram tornītim sava vijole”, mūzikas instruments tomēr kaut kāds jau ir! Man nepatīk tie nosaukumi, kur ieliek daudzpunktu, tas nav oriģināli, galvenā bildes būtība jau slēpjas tajā nosaukumā.

- **Mērķis fotografējot? Ko visbiežāk vēlies pateikt citiem?**

Es neko negribu pateikt citiem. Tas tāds pašizpaušmes veids! Nu patīk jau, ka pakomentē, bet kuram tad nepatīk, ja komentē un vērtē. Tas jau tikai cilvēciski, manuprāt! Varbūt bildes, kur attēlotas vietas rada tādu kā piederību noteiktiem cilvēkiem ar noteiktu vietu! Es nezinu, tādā veidā cilvēki satuvinās, rod kopēju valodu!

- **Kāpēc iedomājies, ka bildes kādam jāparāda? Vai uz to mudināja tuvinieki un draugi, kuri iepriekš bildes bija redzējuši?**

Īstenībā vairāk vai mazāk citu virzīts. Atceros, kad kādu laiku atpakaļ nāca tie visi Ziemassvētki un citi svētki, a man dāvināt nav ko! Nu domāju, kāpēc, lai es nedāvinātu savas fotogrāfijas, cilvēku gaumi un mājas izkārtojumu parasti zināju, zināju, kas tur varētu piestāvēt. Un tie jau mani tuvinieki, kuriem patika manas bildes, nedāvināju jau tāpat svešiem! Nu un tad ierāmēju vai nu vienu lielu vai tādu kā fotogrāfiju sēriju un dāvināju! Un neticēsi! Kādā sajūsmā viņi bija! Es jau teicu, ka tās manas tamborētās fotogrāfijas. Zin kā, omes parasti sedziņas tamborē, es bildes dāvinu! (*Smejas*)

- **Kādas bildes pārsvarā ievieto? Vai tie ir dabasskati? Cilvēku fotogrāfijas? Ģimenes fotogrāfijas? Vai vienkārši vislabāk sanākušās fotogrāfijas?**

Man jau pārsvarā tie dabasskati, putni, daba, Latvija. Pārsvarā jau visi uzskata, ka tās studijas bildes tādas kvalitatīvākas, tur tās apgaismojums jāneregulē. Nu jā, katrā jomā jau sava specifika. Man jau tā daba vairāk patīk, man mašīna, tur vienmēr līdzī viss aprīkojums un tad es braucu ieraugu kaut kādu foršu skatu un tad jau bildēju. Es jau pēdējā laikā piefiksēju, ka skatos caur tādu kā kvadrātu, uz visu kā caur fotoaparāta aci, tas jau laikam iegājies man. Man patīk dabu fotografēt, pilsētu, pārsvarā jau tādas vietas, kuras citi nav pamanījuši atklājuši.

- **Kādas bildes, tavuprāt, citi lietotāji visbiežāk komentē? Vai jābūt attēlotam kaut kam noteiktam, kaut kam īpašam, lai pievērstu komentētāju uzmanību?**

Nu visbiežāk tās pīles un saulrietus. (*smejas*) Nu pārsvarā jau komentē tādas fotogrāfijas, kurās attēlotas vietas, kuras pazīstamas, piemēram, re, kur strūklaku, Brīvības pieminekli, pazīstamas ielas, nu tādas vietas, kas cilvēkiem ar kaut ko asociējas. Vienreiz ieliku bildi, kur man pateica, ka tās ir dzirnavas, tā arī nosaucu. Fotoblogā viens čoms, kurš veido kartes, bildē visu no augšas un raksta man, ka izracis visu internetu, bet neesot tur tādu dzirnavu, tad nu man nācās zvanīt paziņām un jautāt, kas tad tā īsti ir par vietu, nācās mainīt nosaukumu. Es jau bieži pats nekomentēju citu fotogrāfijas, ja komentēju, tad tā, ka, manuprāt, vai man šķiet, ka tur vajadzētu tā vai šitā. Jo bieži vien ieregistrējas kāds jauniņais, visi noliek viņa bildes, ka cilvēkam nemaz vairāk negribas fotografēt. Bet tā taču nevar visi mēs mācamies, skatāmies citu bildes un iegūstam. Nu nevar cilvēks piedzimt un uzreiz visu labi fotografēt.

- **Vai tev ir svarīgi tas, ko citi domā par tavām fotogrāfijām? Vai tavu radošo izpaušmi ietekmē citu teiktais? Komentāri? Vērtējums?**

Protams, ka svarīgi, nu ne jau tādi, kuri paši neko neprot un tagad mēģina nolikt, bet ir pietiekami daudz cilvēku, kuri, esmu pārliecināts, pārzina to lietu, nu tad arī es uzklāsu vērtējumus. Patīkami, protams, kad kaut ko labu uzraksta, uzreiz patīkami. Kuram tad nepatīk uzslavas? Es bišķiņ Deīnatu pazīstu, viņš teica, ka arī ik pa brīdim ienāk fotoblogā apskatīties, kas tur jauns! Un tiešām daudz jaunu talantu, tādu bilžu, kas viņam nekad nevarot sanākt! Ir talanti ir!

- **Vai ir paplašinājies tavs draugu vai paziņu loks, pateicoties fotogrāfijai? Iegūti domubiedri? Rīkoti izbraucieni kopīgai fotografēšanai?**

Jā, protams, ir paplašinājies. Daudzi jau veci paziņas man tur ievieto savas bildes. Tiek veidoti izbraucieni, īrētas pirtis. Tad viņi tur visi kopā savācas. Bet tad

man nepatīk, ka sākas mērīšanās ar krāniņiem – kuram labāks fotoaparāts, kuram sliktāks. Nu nē, tas man neder, ja ir talants, tad tas fotoaparāts jebkāds var būt, labu bildi arī ar parasto ziepju trauku var nofotografēt. Un tad bieži arī sadalās pa komandām – tam tur tādas bildes, tam šitādas. Nu tā jau ir tāda kā sava veida komunikācijas. Ir arī tā, ka tas kopā nākšanas organizators pirms tam paziņo, ka katram dalībniekam jāiesūta savas trīs bildes un tad viņas rāda uz lielā procesora un citi tad mēģina uzminēt, kam tā bilde pieder, jo jau ir zināmi rokraksti. Ir viens tāds autors, kuram savs viedoklis par politiku un vēsturi, tad viņam tās bildes tādas arī ir! Citiem atkal portreti. Man tāds rokraksts vēl nav īsti izveidojies, mani grūti būtu atpazīt. Nu vēl arī sanāk ceļš uz turieni un atpakaļ, līdz groziņš, nu sanāk uz latiem 50 – 60 tas viss pasākums. Tu jau saproti, tie fotogrāfi kā jau mākslinieki, nekad nav bijuši īpaši pārtikuši, tad jau tā pagrūtāk!

Te kaut kā tūlīt jābūt vienam tusiņam. Es te vienu esmu iepazinis, kopā ar mani brauc nedēļas nogalēs uz Liepāju. Viņam tur dāma, tad viņš brauc brūtēties, ta viņš man teica, ka drīz būšot atkal tusiņš.

Ir jau rīkoti arī plenēri, kopīgas fotografēšanas, bet man kaut kā nepatīk tā barā, ka man pa kājām maisās, zini kā. Neesmu jau vienpatis, bet vienam pašam labāk patīk fotografēt.

- **Vai tev patīk šis komunikācijas veids? Plusi. Mīnusi.**

Man jau patīk, kāpēc ne? Patīk, ka kāds, pavisam nepazīstams cilvēks tev to bildi novērtē, nokomentē. Jauni draugi, pazīšanās, iespējas. Pie tiem mīnusiem tos niknos komentētājus var minēt, bet tos es vairs neņemu galvā!

Nu, re, viena meitene pasūtīja manu bildi internetā! Saka, ka ļoti patīkot. Nu ko, būs jāved, ne jau nu pa maksu! Nu tā, ja patīk, tad jau lai skatās!

- **Vai tavas bildes ir publicētas/ izstādītas? Kur vēl bez fotoblogiem tavas bildes ir bijušas publicētas? Ko, tavuprāt, tu iegūsi, ja tava bilde tiks nopublicēta?**

Es piedalos dažādos konkursos. Re, ku, man jau kādas trīs krūzītes mājās no LNT! Es tajā laika ziņu konkursiņā ik pa laikam piedalos! Atzinības esmu guvis. Pagājušajā nedēļā man te intervija ar Grigali bija, tepat kafejnīcā sēdējām. Viņam operators kavējās, kādu stundu nosēdējām, nopļāpājām. Viņš stāstīja, cik tas ir milzīgs darbs, izšķirot tās fotogrāfijas, jo iesūta jau tūkstošiem un tad nu spēj vēl visas atlasīt un izšķirot! Smags darbs!

Vēl jau es piedalos delfos (www.delfi.lv) konkursos, tur jau mazāk, bet tomēr! (*jautāju, vai viņš gribētu savu personālizstādi?*) Protams, gribētu! Tam jau vajadzīgs laiks un līdzekļi, vieta un sponsori, un skatītāji galu galā! Bet man noteikti būs sava

izstāde, jāatlasa tikai smukākās bildes, tad jau varēs rīkot! Protams, patīk, ja cilvēki novērtē!

- **Kā tu skaidrotu fotogrāfijas bumu visā pasaulē? Kāpēc tieši foto? Kāpēc tieši šobrīd par to tik daudz interesējas?**

Galvenais jau tās tehnikas attīstība, ja senāk varēja bildēt ar filmiņu, nu tur nekad nevari zināt, kas tev galu galā sanāks. Jāizbildē trīs filmiņas un tad saproti, ka nekas nav sanācis. Tagad tā tehnika attīstījusies, ka var fotografēt, izdzēst, atkal nofotografēt, arī tehnika paliek arvien lētāka. Uz to jau ražotāji tagad spiež, rīko konkursus, nu, piemēram, tas LNT konkurss, kur visi var sūtīt savas bildes, Grigals jau man teica, ka tūkstošiem iesūta, tad ir jāatlasa labākas, nu tad jau balvā piedāvā kādu fotoaparātu vai fotokursu apmeklējumu pa velti, nu tā tas viss arī turpinās. Cilvēki arvien vairāk pērk, tehnoloģijas arvien vairāk attīstās, var ielikt internetā, tur uzreiz to bildi nokomentē. Cilvēks var parādīt, cik viņš talantīgs, pati izpausties. Es domāju, ka tas tikai ar tehnoloģiju palīdzību tiek radīts.

Bakalaura darbs „Fotogrāfija kā radošs un efektīvs indivīdu komunikācijas veids mūsdienu sabiedrībā” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Laura Lauziniece

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: doc. Baiba Bela - Krūmiņa

Recenzents: dokt. Jānis Daugavietis

Darbs iesniegts Socioloģijas bakalaura studiju nodaļā 25.05.2009.

Metodiķe: Arnita Skarnele

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījumu komisijas sēdē

02.06.2009.

Komisijas sekretārs: lektors Mareks Niklass